

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ Η ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΕ ΚΑΘΕ ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΜΑΡΙΝΑ ΣΟΥΚΟΥΛΗ

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2016

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ευκαιρία της ταυτόχρονης λήξης της πτυχιακής μου εργασίας και της φοίτησης στο Τεχνολογικό Ίδρυμα Δυτικής Ελλάδας, στο Τμήμα Λογιστικής, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους τους καθηγητές του προγράμματος και για την υπομονή τους και για τις καθοριστικές υποδείξεις τους.

Ιδιαίτερος όμως θα ήθελα να υποβάλω τις ευχαριστίες μου στον Κύριο Γεώργιο Γκολφη καθηγητή του Τμήματος Λογιστικής, επιβλέπων καθηγητή της πτυχιακής μου εργασίας, για τη πολύτιμη βοήθεια, την υπομονή του, την καθοδήγηση του αλλά και για τους νέους ορίζοντες που μου άνοιξε στην λογιστική επιστήμη.

Θα ήθελα επίσης, να ευχαριστήσω όλους τους συναδέλφους που ήταν κοντά μου όλο αυτό το διάστημα με στήριζαν και μου αφιέρωναν τον πολύτιμο χρόνο τους.

Πιο πολύ όμως από όλους, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου που αγόγγυστα με στηρίζει με κάθε τρόπο σε ότι κι αν επιχειρώ χρόνια τώρα..

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ως έννοια η ελεγκτική είναι ο κλάδος της οικονομικής επιστήμης που ασχολείται με την διαδικασία διατύπωσης αρχών και κανόνων σχετιζόμενων με την διαδικασία οικονομικών ελέγχων στις επιχειρήσεις

Η βασικότερη διάκριση της ελεγκτικής είναι σε εσωτερική, εξωτερική και κρατική ελεγκτική. Ύστερα από αρκετά χρόνια εφαρμογής στην πράξη, ο εσωτερικός έλεγχος των επιχειρήσεων, βασικό εργαλείο της ελεγκτικής, θεωρείται από ερευνητές, πανεπιστημιακούς και «ανθρώπους της αγοράς» το αποτελεσματικότερο μέσο για την προώθηση και εξασφάλιση των εσόδων των οικονομικών οργανισμών.

Σκοπός λοιπόν της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η ανάπτυξη ενός θεωρητικού πλαισίου σχετικού με τα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου και η διερεύνηση του κατά πόσο ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να εφαρμοστεί στις βασικές ομάδες λογαριασμών του Ε.Γ.Λ.Σ..

Η παρουσίαση του εν λόγω πονήματος, διακρίνεται από ένα μια επαρκή αναφορά στις μεθόδους και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται αναφορικά με τον εσωτερικό έλεγχο ανά ομάδα Ε.Γ.Λ.Σ. στον ελλαδικό χώρο.

Περιορισμός στην εν λόγω προσπάθεια, θεωρείται η έλλειψη παρουσίας πρακτικών εφαρμογών εσωτερικού ελέγχου. Εντούτοις, προτάσεις για μελλοντική έρευνα αποτελούν η σύνδεση της θεωρίας με την πράξη, ώστε ο εσωτερικός έλεγχος να αποκτήσει την σημασία που του αξίζει και η όσο το δυνατόν καλύτερη αξιοποίηση των στοιχείων που δίνουν τα αποτελέσματα της χρηματοοικονομικής λογιστικής .

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	i
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	iii
<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	1
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ</u>	4
1.1. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ.....	4
1.2. ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ Η ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	5
1.3. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ.....	6
1.4. ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ.....	7
1.5. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ.....	8
1.6. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ.....	9
1.7. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΛΕΓΧΩΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ.....	10
1.7.1. Γενικοί και Ειδικοί Έλεγχοι.....	10
1.7.2. Προληπτικοί και Κατασταλτικοί Έλεγχοι.....	11
1.7.3. Μόνιμοι ή Διαρκείς, Τακτικοί ή Περιοδικοί και Έκτακτοι ή Περιστασιακοί Έλεγχοι.....	11
1.7.4. Κάθετοι και Οριζόντιοι Έλεγχοι.....	11
1.7.5. Εσωτερικοί, Εξωτερικοί και Κρατικοί Έλεγχοι.....	12
1.8. ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ.....	13
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΈΛΕΓΧΟΣ</u>	15
2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	15
2.2. Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΈΛΕΓΧΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	16

2.3. ΣΚΟΠΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	16
2.4. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	16
2.5 ΕΙΔΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	18
2.5.1. Έλεγχοι Παραγωγής.....	18
2.5.2. Οικονομικοί – Λογιστικοί Έλεγχοι.....	18
2.5.3. Διοικητικοί Έλεγχοι.....	19
2.5.4. Λειτουργικοί Έλεγχοι.....	20
2.5.5. Έλεγχοι Συμμόρφωσης.....	20
2.5.6. Έλεγχοι Αποδοτικότητας.....	20
2.6. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	20
2.7. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΈΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΒΑΣΕΙ	
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ.....	22
2.7.1. Βασικές Έννοιες του Ελέγχου στις Παραγωγικές Μονάδες βάσει των Δραστηριοτήτων.....	23
2.7.2. Ανάλυση της Άξιας των Δραστηριοτήτων.....	24
2.7.3. Κατηγοριοποίηση Δραστηριοτήτων.....	26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ **29**

3.1. ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	29
3.2. ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ 1123/1980 – ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ	
ΣΧΕΔΙΟ – ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ.....	30
3.3. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ.....	33
3.4. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ (Ε.Γ.Λ.Σ.)..	34
3.4.1. Αρχή της Αυτονομίας.....	34
3.4.2. Αρχή της Κατά Είδος Συγκέντρωσης και Παρακολούθησης των Αποθεμάτων, Εξόδων – Εσόδων στους Οικείους Λογαριασμούς της Γενικής Λογιστικής.....	34
3.4.3. Αρχή της Κατάρτισης του Λογαριασμού της Γενικής Εκμετάλλευσης για τον Προσδιορισμό των Οργανικών Αποτελεσμάτων.....	35

3.5. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ.....	35
3.6. ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ.....	36
3.6.1. Σκοπός των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Δ.Λ.Π.).....	37
3.6.2. Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και θεσμικό πλαίσιο στην Ελλάδα.....	38
3.6.3. Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 33 - Κέρδη ανά μετοχή.....	38
3.6.3. 1. Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 33.....	38
3.6.3. 2. Βασικά Κέρδη ανά Μετοχή (Κ.Α.Μ.).....	40
3.6.3. 3. Κέρδη.....	41
3.6.3.4. Ιδιαιτερότητες.....	42
3.6.4. Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο και Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.....	43
3.6.4.1. Ποιοτικά χαρακτηριστικά και προβλήματα.....	44
3.7. ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	45
3.7.1. Διάρθρωση του Σχεδίου Λογαριασμών.....	45
3.7.2. Οι Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις.....	46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

48

4.1. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ.....	48
4.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.....	48
4.3. ΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ.....	50
4.3.1. Ισολογισμός.....	51
4.3.2. Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης.....	53
4.3.3. Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων.....	53
4.3.4. Προσάρτημα.....	53
4.4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	54
4.5. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	56
4.5.1. Η αρχή της λογιστικής μονάδας.....	56

4.5.2. Η αρχή της συνέχειας της δραστηριότητας της λογιστικής μονάδας ή της επιχειρηματικής δραστηριότητας	56
4.5.3. Η αρχή της περιοδικότητας	57
4.5.4. Η αρχή της νομισματικής μέτρησης.....	58
4.5.5. Η αρχή του ιστορικού κόστους.....	58
4.5.6. Η αρχή της αντικειμενικότητας	59
4.5.7. Η αρχή της πραγματοποιήσεως εσόδων	60
4.5.8. Η αρχή της σταθερότητας της νομισματικής μονάδας.....	60
4.5.9. Η αρχή της πλήρους γνωστοποίησης.....	60
4.5.10. Η αρχή της συσχέτισης των εσόδων και των εξόδων.....	61
4.5.11. Η αρχή του δεδουλευμένου (Accrual Concept).....	61
4.5.12. Η αρχή της συγκρισιμότητας.....	62
4.5.13. Η αρχή της συντηρητικότητας.....	62
4.5.14. Η αρχή αναγνώρισης των εξόδων.....	63
4.5.15. Η αρχή της συνέπειας των λογιστικών μεθόδων.....	63
4.5.16. Η αρχή του ουσιώδους των λογιστικών πληροφοριών.....	64
4.6. ΈΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	65
4.7. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	67
4.8. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	68
4.9. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ.....	70
4.10. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	73
4.10.1. Διαστρωματική ή Κάθετη μέθοδος ανάλυσης.....	73
4.10.2. Συγκριτική ή διαχρονική μέθοδος ανάλυσης.....	73
4.10.3. Μέθοδος ανάλυσης των χρονολογικών σειρών με δείκτες τάσεως	74
4.10.4. Εξειδικευμένες μέθοδοι.....	75

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΈΛΕΓΧΟΣ ΣΤΟΥΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

76

5.1 ΈΛΕΓΧΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΠΑΓΙΩΝ	76
5.1.1. Πιθανά Προβλήματα.....	77
5.1.2. Τρόποι Αντιμετώπιση.....	78
5.2. ΈΛΕΓΧΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ	79
5.2.1. Πιθανά Προβλήματα	80
5.2.2. Τρόποι Αντιμετώπισης.....	81
5.3. ΈΛΕΓΧΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ	82
5.3.1. Πιθανά Προβλήματα.....	83
5.3.2. Τρόποι Αντιμετώπισης.....	84
5.4. ΈΛΕΓΧΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ	85
5.4.1. Πιθανά προβλήματα	85
5.4.2. Τρόποι Αντιμετώπισης.....	86
5.5. ΈΛΕΓΧΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	87
5.5.1. Πιθανά Προβλήματα.....	87
5.5.2. Τρόποι αντιμετώπισης.....	87
5.6. ΈΛΕΓΧΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	88
5.6.1. Πιθανά προβλήματα.....	89
5.6.2. Τρόποι Αντιμετώπισης.....	90

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

92

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

95

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Διανύουμε μια εποχή, η οποία χαρακτηρίζεται από ταχέως μεταβαλλόμενες συνθήκες σε όλα τα επίπεδα της ζωής του σύγχρονου ανθρώπου και των κοινωνιών που έχει δημιουργήσει. Ο άνθρωπος καθημερινά βάλλεται από τεράστιο όγκο πληροφοριών και αναγκάζεται να αντιμετωπίσει εκατοντάδες νέες προκλήσεις. Το κλειδί της επιτυχίας είναι η ανάπτυξη μηχανισμών προσαρμογής στις νέες συνθήκες (προσωπικές, κοινωνικές, πολιτικές κ.τ.λ.).

Μέσα σε αυτό το ραγδαία μεταβαλλόμενο, αβέβαιο, απαιτητικό και έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον καλούνται να δραστηριοποιηθούν, να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν και οι σύγχρονες επιχειρήσεις. Οι νέες τεχνολογίες και η γρήγορη εξέλιξη τους, η παγκοσμιοποίηση των αγορών, η εισαγωγή νέων προϊόντων και επιχειρήσεων στις αγορές είναι μερικές μόνο από τις προκλήσεις που πρέπει να διαχειριστεί η σύγχρονη επιχείρηση.

Βασικός τρόπος επιβίωσης των σημερινών επιχειρήσεων είναι η σωστή και έγκαιρη πληροφόρηση και ακολούθως μέσα από αυτή, η λήψη των ενδεδειγμένων αποφάσεων που θα την οδηγήσουν στη χάραξη της στρατηγικής εκείνης που θα της επιτρέψει να δημιουργήσει και να διατηρήσει κάποιο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των άλλων επιχειρήσεων, στον κλάδο που δραστηριοποιείται και γενικότερα.

Στην εύρυθμη λειτουργία της σύγχρονης επιχείρησης και στη δημιουργία αυτού του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος που προαναφέρθηκε, σημαντικό ρόλο παίζει η ελεγκτική επιστήμη και ο εσωτερικός έλεγχος, ο οποίος αποτελεί και αντικείμενο μελέτης αυτή της πτυχιακής εργασίας.

Αναλυτικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο του εν λόγω πονήματος, θα γίνει αναφορά στο εννοιολογικό πλαίσιο της ελεγκτικής επιστήμης και επιγραμματική ιστορική αναδρομή. Στη συνέχεια, θα δοθεί ο ορισμός της ελεγκτικής επιστήμης και θα αναλυθεί το αντικείμενο, ο σκοπός και η χρησιμότητα της, για τη σύγχρονη επιχείρηση. Κλείνοντας το κεφάλαιο, θα κατονομαστούν οι βασικές κατηγορίες της ελεγκτικής καθώς και στα είδη ελέγχων που αυτή χρησιμοποιεί.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, αντικείμενο μελέτης αποτελεί η έννοια του εσωτερικού ελέγχου. Παρουσιάζεται το αντικείμενο, ο σκοπός του και εξηγείται η αναγκαιότητα του, τα είδη που τον διακρίνουν και επιχειρείται συσχέτιση του με τις οικονομικές μονάδες και ειδικότερα σε επίπεδο δραστηριότητας τους.

Στο τρίτο κεφάλαιο, θα γίνει αναφορά στο Ενιαίο Γενικό Λογιστικό Σχέδιο με μια σύντομη ιστορική αναδρομή και παρουσίαση των βασικών αρχών που το διέπουν, για να κατανοήσουμε το πώς φτάσαμε σήμερα στην υποχρεωτική του εφαρμογή καθώς και το ποια είναι η χρησιμότητα του. Στη συνέχεια θα αναλύσουμε στην έννοια της λογιστικής τυποποίησης, τα πλεονεκτήματα του Ε.Γ.Λ.Σ. τους στόχους και τη σημασία του για την ελληνική πραγματικότητα. Ακολούθως, θα γίνει λόγος για τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και ανάλυση ομάδας αυτών και θα επισημανθεί η σχέση τους με το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο. Τέλος, θα επιχειρηθεί παρουσίαση της διάρθρωσης του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου και των συνηθέστερων και σημαντικότερων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, θα αναλυθεί η έννοια της οικονομικής μονάδας και των στόχων της και θα αναλυθούν οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις, επιγραμματική παρουσίαση των οποίων έγινε στο προηγούμενο κεφάλαιο. Θα αναφερθούν οι βασικές αρχές που τις διέπουν και θα αποκαλυφθεί ο σκοπός ύπαρξής τους και η χρησιμότητα τους. Στο τέλος του κεφαλαίου θα αναφερθούν και θα εξηγηθούν οι μέθοδοι ανάλυσης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο αυτής της πτυχιακής εργασίας, θα επιχειρηθεί συνδυασμός όλων των παραπάνω που αποτελούν το πλαίσιο κατανόησης

των εμπλεκόμενων στο θέμα βασικών εννοιών. Αναλυτικότερα, θα επιχειρηθεί να αναλυθεί η χρησιμότητα του εσωτερικού ελέγχου, ξεχωριστά για κάθε ομάδα του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου και να τεκμηριωθεί με αυτό τον τρόπο η χρησιμότητα του και θα καταδειχθούν σύντομα, οι αδυναμίες υπαρχόντων συστημάτων εσωτερικού ελέγχου.

Τέλος, θα παρουσιαστούν τα συμπεράσματα που προκύπτουν από όλη την παραπάνω μελέτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

1.1. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

Η Αμερικάνικη Ένωση Λογιστικής (American Accounting Association) το 1972, όρισε την ελεγκτική ως «μια συστηματική διαδικασία αντικειμενικής συγκέντρωσης και αξιολόγησης ελεγκτικών τεκμηρίων που αφορούν σε πιστοποιήσεις οικονομικών ενεργειών και γεγονότων με σκοπό την εξακρίβωση του βαθμού ανταπόκρισης μεταξύ αυτών των πιστοποιήσεων και των προκαθορισμένων κριτηρίων για τη γνωστοποίηση των αποτελεσμάτων σε ενδιαφερόμενους χρήστες».

Σύμφωνα με τον Meigs (1987), ο οποίος για πολλούς ερευνητές θεωρείται ως πατέρας της ελεγκτικής επιστήμης, ως ελεγκτική ορίζεται ο ιδιαίτερος εκείνος επαγγελματικός κλάδος, των διοικητικών - οικονομικών επιστημών, που πραγματεύεται τους γενικούς κανόνες, όρους και προϋπόθεσης για την διενέργεια ελέγχου σε κάθε οικονομική μονάδα, με σκοπό την διαφύλαξη και την σωστή διαχείριση των οικονομικών πόρων καθώς και την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού.

Γενικότερα μπορεί να λεχθεί ότι η ελεγκτική είναι η ελεγκτική είναι ο επιστημονικός κλάδος και τεχνική που έχει σαν αντικείμενο τη διατύπωση αρχών και κανόνων για τη διεξαγωγή των οικονομικών ελέγχων, έτσι ώστε να είναι δυνατή η πρόληψη λαθών και η διαπίστωση της πραγματικής χρηματοοικονομικής κατάστασης της οικονομικής μονάδας. Έλεγχος, δηλαδή, είναι η έρευνα για την αλήθεια, την ορθότητα, την ικανότητα, τη γνησιότητα, την αξία των περιουσιακών στοιχείων, των αποτελεσμάτων και της θέσης της οικονομικής μονάδας, Μπαμπινιώτη (2002).

Με λίγα λόγια, η ελεγκτική ως φιλοσοφία, ως επιστήμη και τεχνική δεν ενδιαφέρεται:

- για τη νομική μορφή των μονάδων που ελέγχει, δηλαδή, το αν έχει ιδιωτικό ή δημόσιο χαρακτήρα,
- για το αντικείμενο εκμετάλλευσης,
- για τον κερδοσκοπικό ή μη χαρακτήρα τους.

Παράλληλα, η ελεγκτική είναι ένας κλάδος που μέσα από τη διερεύνηση και την αξιολόγηση των λειτουργιών αποκτά έδαφος αποδοχής και εφαρμογής σε κάθε επιχειρηματική μονάδα, φορέα και κοινωνία. Εξελίσσεται συνεχώς και προσπαθεί να αποκτήσει τη δική της οντότητα - ταυτότητα, προσεγγίζοντας κάθε φορά τις αδυναμίες των συστημάτων *εσωτερικού ελέγχου* με επιστημονικές μεθόδους, επιδεικνύοντας ρεαλιστικές λύσεις προκειμένου να εξασφαλιστεί χρηστή διοίκηση και να επιτύχουν οι φορείς και οι διοικήσεις τις επιδιώξεις και τους σκοπούς τους, διασφαλίζοντας παράλληλα τους μετόχους και γενικότερα την κοινωνική συνοχή της επιχείρησης.

1.2. ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ Η ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ανάγκη του ελέγχου πρωτοεμφανίστηκε από τους προϊστορικούς κιόλας χρόνους όταν οι άνθρωποι ξεκίνησαν τις ανταλλαγές των αγαθών τους, τότε έγιναν οι πρώτες εμπορικές πράξεις. Ειδικότερα, οι απαιτήσεις και οι υποχρεώσεις που δημιούργησε η ανταλλαγή των αγαθών καθώς και η αξιοπιστία των στοιχείων στις συναλλαγές αυτές, κατέστησε αναγκαία την εμφάνιση της πρώτης λογιστικής εγγραφής¹ και επεσήμανε την ανάγκη του ελέγχου μεταξύ των συναλλασσόμενων πρωτόγονων κοινωνιών (Φλιτούρης, 2007). Εντούτοις, η ανάπτυξη της ελεγκτικής και η εξέλιξη της σε ξεχωριστό επαγγελματικό κλάδο, στα πλαίσια της εμπορικής δραστηριότητας του ανθρώπου, προέκυψε πολύ αργότερα (1825 στην Αγγλία –

¹ από διάφορα ιστορικά ευρήματα προκύπτει ότι χρησιμοποιούσαν σύμβολα και γραμμές πάνω σε δέντρα, ξύλα, πλάκες, πίνακες, κ.α. για να υποδηλώσουν λογιστικές πράξεις.

Αγγλικό Θησαυροφυλάκιο), όταν η λογιστική ανέλαβε (με την οργάνωση και ανάπτυξη της) σημαντικό ρόλο και ευθύνη στην μεγάλη οικονομική και ευρύτερη εξέλιξη του ανθρώπου.

Σήμερα, η απελευθέρωση των αγορών και των υπηρεσιών τόσο σε τοπικό όσο και παγκόσμιο επίπεδο, οι ιδιωτικοποιήσεις σε όλες τις εκφάνσεις της οικονομίας, η παγκοσμιοποίηση του κεφαλαίου, η δημιουργία νέων αγορών, η εισαγωγή νέων

τεχνολογιών, νέων προϊόντων και υπηρεσιών κ.α. καθιστούν τη σημασία του ελέγχου σημαντικότερη από ποτέ. Για το λόγο αυτό, η ελεγκτική έχει επεκταθεί σε όλο το φάσμα της διοικητικής δραστηριότητας και λειτουργίας μιας κοινωνίας, ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Βασικό ενδιαφέρον του Εσωτερικού και Εξωτερικού Ελέγχου των Επιχειρήσεων όπως και η ευθύνη της Ελεγκτικής αποτελεί η διαπίστωση της ορθότητας με την οποία οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν την οικονομική θέση και τα αποτελέσματα δράσεως των ελεγχόμενων μονάδων, καθώς και την γενική αποτελεσματικότητα της επιχείρησης.

Στην Ελλάδα η πρώτη εμφάνιση οργανωμένου ελεγκτικού επαγγέλματος γίνεται το 1956 με την ίδρυση του Σώματος Ορκωτών Λογιστών (Ν.Δ. 3329/55), με τη βοήθεια Άγγλων Ορκωτών Λογιστών και υπό τον έμμεσο έλεγχο του κράτους (Παπαδάτου, 2001).

1.3. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

Ο κλάδος της ελεγκτικής, έχει θεσπίσει ορισμένες ελεγκτικές τεχνικές οι οποίες και χρησιμοποιεί όπως αυτές έχουν προκύψει από τις επιχειρήσεις της Ευρώπης και της Αμερικής. Οι διαδικασίες αυτές όρισαν και διαμόρφωσαν τα ευρωπαϊκά και αμερικάνικα πρότυπα και έτσι καθιερώθηκαν στις διεθνείς βιβλιογραφίες ως «Διεθνείς Θέσεις». Έτσι πλέον οι ελεγκτικές επαληθεύσεις των οικονομικών καταστάσεων γίνονται με τις διαδικασίες που καθορίστηκαν διεθνώς από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα.

Η ελεγκτική εξετάζει τρία βασικά θέματα τα οποία αφορούν τόσο τον εσωτερικό όσο και τον εξωτερικό έλεγχο:

- το αντικείμενο του ελέγχου
- το υποκείμενο του ελέγχου
- τις ελεγκτικές διαδικασίες

Αναλυτικότερα, το **αντικείμενο του ελέγχου** αφορά το τι ελέγχεται, γιατί είναι αναγκαίος ο έλεγχος και ποιοι σκοποί επιδιώκονται μέσα από τον έλεγχο. Ενδιαφερόμενοι για τη διενέργεια του ελέγχου είναι οι διοικούντες στην επιχείρηση, οι μέτοχοι, οι πιστωτές και οι συναλλασσόμενοι με αυτή.

Το **υποκείμενο του ελέγχου** αφορά τον ελεγκτή, δηλαδή το ποια άτομα με εξειδικευμένη γνώση και επιστημονική κατάρτιση έχουν αναλάβει να διενεργούν τον έλεγχο, ποιες οι προδιαγραφές καθώς και τα προσόντα των ατόμων αυτών ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στα ελεγκτικά τους καθήκοντα.

Τέλος αναφορικά με τις **ελεγκτικές διαδικασίες** μπορεί να λεχθεί ότι σε αυτές περιλαμβάνεται ο τρόπος, οι επιστημονικές τεχνικές και μέθοδοι που θα πρέπει να χρησιμοποιούνται κάθε φορά για τη διενέργεια του ελέγχου προκειμένου να παραχθεί ελεγκτικό αποτέλεσμα επιστημονικού επιπέδου.

1.4. ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

Η αναγκαιότητα του ελέγχου, οποιασδήποτε οικονομικής μονάδας, πηγάζει από τις ατέλειες της ανθρώπινης φύσης. Τα λάθη και οι αδυναμίες, είναι χαρακτηριστικά κάθε ανθρώπου. Η εξέλιξη της επιστήμης και γενικά οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά τις ατέλειες και τις αδυναμίες αυτών, όμως ποτέ δε μπορούν να εκλείψουν ολοκληρωτικά (Γρηγοράκος, 1989).

Οι βασικότεροι παράγοντες θεμελίωσης της ελεγκτικής είναι:

- Η πρόληψη ή ανακάλυψη λαθών (π.χ. έγκαιρος εντοπισμός και διόρθωση λογιστικών σφαλμάτων).

- Η ανάγκη αξιόπιστων πληροφοριών

1.5. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

Σύμφωνα με τη βάση της ελεγκτικής, βασικός σκοπός και πεμπουσία της ελεγκτικής διαδικασίας είναι ο έγκαιρος εντοπισμός και η διόρθωση σφαλμάτων, τα οποία ανεξάρτητα με τον χαρακτήρα τους (εσκεμμένα ή μη), παραποιούν τις οικονομικές καταστάσεις με συνέπεια να παρουσιάζουν μια ανακριβή εικόνα της επιχείρησης. Τέτοια λάθη, που οι συνέπειες τους ενδέχεται να αποδειχθούν κεφαλαιώδους σημασίας για την επιχείρηση. Οι έξι κατηγορίες σφαλμάτων επιγραμματικά είναι: τα σφάλματα λογιστικής ερμηνείας, τα σφάλματα παραλείψεων, τα σφάλματα αποδόσεων, τα σφάλματα αρχών, τα αριθμητικά σφάλματα και σφάλματα από την εκτέλεση λογιστικής εργασίας (Bande, 1996).

Τέλος, μέσα στο ευμετάβλητο και συνεχώς διαφοροποιούμενο και εξελισσόμενο έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον, στο οποίο λειτουργούν σήμερα οι επιχειρήσεις, τα διοικητικά στελέχη συχνά επιφορτίζονται με την λήψη ορθολογικών αποφάσεων, οι οποίες καθορίζουν την μελλοντική πορεία της επιχείρησης. Για την λήψη αυτών των αποφάσεων, είναι απαραίτητες αξιόπιστες και ακριβείς πληροφορίες, ελεύθερες προκαταλήψεων και σκοπιμοτήτων.

Ελεγκτές, λογιστές και πανεπιστημιακοί υποστηρίζουν ότι ο έγκαιρος εντοπισμός αναξιόπιστων πληροφοριών είναι κομβικής σημασίας για την εύρυθμη λειτουργία μιας επιχείρησης. Ανακριβείς πληροφορίες μπορεί να προκαλέσουν μη αποτελεσματική και μη αποδοτική κατανομή των παραγωγικών πόρων, η οποία μπορεί να επηρεάσει αρνητικά σε μεγάλο βαθμό την επιχείρηση και όλους εκείνους που αναλαμβάνουν τις σχετικές αποφάσεις.

Συμπερασματικά, η σημασία της ελεγκτικής μεταξύ άλλων έγκειται στο γεγονός ότι βοηθά στην ανίχνευση ελλείψεων και εντοπίζει τα σημεία που χρήζουν βελτιώσεων ώστε να περιορίζονται οι δαπάνες, να εξαλείφονται οι σπατάλες και να εξασφαλίζεται η αποδοτικότητα της επιχείρησης.

Πιο συγκεκριμένα, οι βασικοί σκοποί της ελεγκτικής είναι:

- η πρόληψη ηθελημένων ή αθέλητων λογιστικών λαθών, απατών (προληπτικός έλεγχος),
- η αποκάλυψη και η καταστολή ακούσιων ή εκούσιων σφαλμάτων, απατών (κατασταλτικός έλεγχος),
- η πιστοποίηση της ακρίβειας και της αλήθειας των οικονομικών καταστάσεων (επιβεβαιωτικός έλεγχος),
- η αξιολόγηση της σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, των οποίων τα στοιχεία είναι ενδιαφέροντα διότι δείχνουν την πορεία και τις τάσεις που επικρατούν στην επιχείρηση (κύκλος εργασιών, κοστολόγια).

1.6. ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Όπως αναφέρθηκε νωρίτερα, το αντικείμενο του ελέγχου στα πλαίσια της χρηματοοικονομικής ελεγκτικής είναι κατά κύριο λόγο η πρόληψη ή ο εντοπισμός σφαλμάτων και η άντληση αξιόπιστης πληροφόρησης. Στα πλαίσια αυτού του ελέγχου, κρίνεται σκόπιμο να ελέγχονται οι επιμέρους λειτουργίες και συστήματα, καθώς και η γενικότερη οργάνωση και διοικητική διάρθρωση της μονάδας. Έτσι, η Ελεγκτική ως λειτουργία στην ευρύτερη διοίκηση (ιδιωτική και κρατική) μιας κοινωνίας διακρίνεται βασικά σε:

1. Εσωτερική Ελεγκτική
2. Εξωτερική, ανεξάρτητη Ελεγκτική
3. Κρατική Ελεγκτική

Η Εσωτερική Ελεγκτική διενεργείται από τους από τον ίδιο τον φορέα και από ειδικά εκπαιδευμένα άτομα, τους εσωτερικούς ελεγκτές, οι οποίοι συνδέονται με σχέση εξαρτημένης εργασίας με την οικονομική μονάδα.

Η Εξωτερική Ελεγκτική, διενεργείται από τους εξωτερικούς ελεγκτές (Ορκωτοί Ελεγκτές και Ελεγκτές με βάση τον Νόμο 2190), οι οποίοι δεν έχουν καμία σχέση εξαρτημένης εργασίας με την οικονομική μονάδα.

Ολοκληρώνοντας η Κρατική Ελεγκτική, η οποία διενεργείται κυρίως από διάφορους κρατικούς ή ημικρατικούς φορείς (π.χ. φορολογικός έλεγχος, έλεγχος από την τράπεζα της Ελλάδος κ.α.)

1.7. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΛΕΓΧΩΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Οι γενικότερες έννοιες του «έλεγχου» και της «ελεγκτικής» μπορεί να διασαφηνιστούν και να γίνει πιο συγκεκριμένη η ανάλυση τους στα πλαίσια της λειτουργίας των διαφόρων οικονομικών μονάδων με την κατάταξη των ελέγχων σε κατηγορίες. Η κατάταξη αυτή γίνεται με βάση ορισμένα κριτήρια. Έτσι δίνεται η δυνατότητα στους επικεφαλείς των επιχειρήσεων να προσεγγίσουν και να αξιολογήσουν τα είδη των ελέγχων και να διατάξουν τη διενέργεια εκείνων των ελέγχων που αρμόζουν στη φύση, στις ιδιαιτερότητες και στις επιλεγμένες προτεραιότητες της διαχείρισης ενός οικονομικού οργανισμού. Η κατηγοριοποίηση των ελέγχων της ελεγκτικής διαδικασίας έχει ως εξής:

- Γενικοί και Ειδικοί Έλεγχοι
- Προληπτικοί και Κατασταλτικοί Έλεγχοι
- Μόνιμοι ή Διαρκείς, Τακτικοί ή Περιοδικοί και Έκτακτοι ή Περιστασιακοί Έλεγχοι
- Κάθετοι και Οριζόντιοι Έλεγχοι
- Εσωτερικοί, Εξωτερικοί και Κρατικοί Έλεγχοι

1.7.1. Γενικοί και Ειδικοί Έλεγχοι

Ανάλογα με την έκταση τους οι έλεγχοι διακρίνονται σε:

Γενικούς: Οι οποίοι διενεργούνται καθ' όλη την διαχειριστική περίοδο (π. χ. ετήσιος έλεγχος Ισολογισμού και Αποτελεσμάτων χρήσης)

Ειδικούς: Έχουν ως αντικείμενο ένα συγκεκριμένο τομέα ή θέμα (π. χ. έλεγχος αποθεμάτων)

1.7.2. Προληπτικοί και Κατασταλτικοί Έλεγχοι

Ανάλογα με τον *ειδικότερο σκοπό* του οι έλεγχοι διακρίνονται σε:

Προληπτικούς: Διενεργούνται στη διάρκεια εκτέλεσης της πράξης από την υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου και έχει σκοπό την πρόληψη εκούσιων και ακούσιων σφαλμάτων.

Κατασταλτικούς: Διενεργείται μετά από την εκτέλεση των πράξεων από εσωτερικούς ελεγκτές και αποβλέπουν στην αποκάλυψη λαθών ή παραλείψεων και ανωμαλιών.

1.7.3. Μόνιμοι ή Διαρκείς, Τακτικοί ή Περιοδικοί και Έκτακτοι ή Περιστασιακοί Έλεγχοι

Ανάλογα με την *διάρκεια* τους οι έλεγχοι διακρίνονται σε:

Μόνιμους ή διαρκείς: Διενεργούνται συνέχεια καθ' όλη την διάρκεια της οικονομικής χρήσης.

Τακτικούς ή περιοδικούς: Δεν είναι μεν συνεχής αλλά διενεργούνται κατά τακτές χρονικές περιόδους (ετήσιοι, τριμηνιαίοι κλπ)

Έκτακτους ή περιστασιακούς: Διενεργούνται είτε σε τακτά χρονικά διαστήματα, είτε σε έκτακτες περιπτώσεις για ειδικούς λόγους (π. χ. υπόνοιες για κατάχρηση)

1.7.4. Κάθετοι και Οριζόντιοι Έλεγχοι

Ανάλογα με την *μέθοδο* που ακολουθείται κατά την διαδικασία των ελέγχων διακρίνονται σε:

Κάθετους: Είναι η μέθοδος που ακολουθείται κατά τη διενέργεια ενός ελέγχου

ερευνώντας με σειρά τα παρακάτω: Αποτέλεσμα Χρήσης, Ισολογισμός, Γενική Εκμετάλλευση, Οριστικό Ισοζύγιο Γενικού Καθολικού, Ισοζύγια μηνών, Ισοζύγια

Αναλυτικών Καθολικών, Γενικό Καθολικό, Γενικό Συγκεντρωτικό Ημερολόγιο, Αναλυτικά Καθολικά, Αναλυτικά Ημερολόγια και τέλος τα Παραστατικά. Με άλλα λόγια κατά την διάρκεια του κάθετου ελέγχου, ο ελεγκτής επιβεβαιώνει τα σχετικά μεγέθη που παρουσιάζονται στον Ισολογισμό, ακολουθώντας μια αντίστροφη πορεία από αυτήν που ακολουθήθηκε για την εμφάνιση των εν λόγω μεγεθών στις λογιστικές καταστάσεις, ώστε καταλήγει στα αρχικά παραστατικά. Τέλος επικοινωνεί με τρίτους εκτός της ελεγχόμενης μονάδας για την αντικειμενικότερη τεκμηρίωση πράξεων και σχέσεων, ειδικά όταν τα παραστατικά αυτών έχουν εκδοθεί από την ελεγχόμενη επιχείρηση και δεν αποτελούν ισχυρά τεκμήρια (Κάντζος και Χονδράκη, 2006).

Οριζόντιους: Κατά τη διαδικασία του ελέγχου διερευνώνται κατά σειρά τα εξής:

Τα παραστατικά της επιχείρησης, τα Αναλυτικά Ημερολόγια, τα Αναλυτικά Καθολικά, το Γενικό Συγκεντρωτικό Ημερολόγιο, το γενικό Καθολικό, τα Ισοζύγια Αναλυτικών Καθολικών, τα Ισοζύγια μηνών, το Οριστικό Ισοζύγιο Γενικού Καθολικού, η Γενική Εκμετάλλευση, ο Ισολογισμός και τέλος τα Αποτελέσματα Χρήσης. Με άλλα λόγια, ο ελεγκτής επιλέγοντας ένα δείγμα που αντιπροσωπεύει το σύνολο των εγγράφων ή πράξεων ξεκινάει από τον φάκελο των πρωτότυπων παραστατικών, τα οποία μέχρι στιγμής αποτελούν αντικειμενικά τεκμήρια. Όμως για να υπάρχει μια πιο ολοκληρωμένη άποψη θα πρέπει να αναζητήσει τα πλέον αξιόπιστα τεκμήρια επιβεβαίωσης των μεγεθών που εμφανίζονται στις λογιστικές καταστάσεις., ελέγχοντας εάν οι εγγραφές περάστηκαν στα αναλυτικά ημερολόγια και αν καταχωρήθηκαν στους αντιστοίχους λογαριασμούς των αναλυτικών καθολικών, στη συνέχεια στα ισοζύγια και τέλος στις λογιστικές καταστάσεις (Κάντζος Κ. και Χονδράκη Α., 2006).

1.7.5. Εσωτερικοί, Εξωτερικοί και Κρατικοί Έλεγχοι

Ανάλογα με το πρόσωπο του ελεγκτή σε:

Εσωτερικούς: Διενεργείται από την ίδια την οικονομική μονάδα (εσωτερικοί ελεγκτές - ειδικά εκπαιδευμένα άτομα, τα οποία συνδέονται με σχέση εξαρτημένης εργασίας με την οικονομική μονάδα.)

Εξωτερικούς: Διενεργούνται από ειδικούς επαγγελματίες ελεγκτές (εξωτερικοί ελεγκτές, ορκωτοί ελεγκτές) οι οποίοι δεν πρέπει να έχουν καμία σχέση με την ελεγχόμενη μονάδα και ενεργούν με εντολή μετόχων και για λογαριασμό τους.

Κρατικούς: Οι έλεγχοι αυτοί διενεργούνται από κρατικούς ή ημικρατικούς φορείς (εφοριακούς ή τραπεζικούς υπαλλήλους), (Κάντζος Κ. και Χονδράκη Α., 2006).

Στην καθημερινότητα διαφόρων οικονομικών μονάδων, οι παραπάνω έλεγχοι δεν είναι ανεξάρτητοι μεταξύ τους. Συνήθως αλληλοσυμπληρώνονται με απώτερο σκοπό ο συνολικός έλεγχος να είναι περισσότερο αποτελεσματικός και τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν να είναι αιτιολογημένα και τεκμηριωμένα. Οι έλεγχοι αυτοί αποτελούν και τις δύο κυριότερες κατηγορίες ελέγχων.

1.8. Ελεγκτικά Πρότυπα και Διαδικασίες (Auditing Standards)

Τα ελεγκτικά πρότυπα (auditing standards) περιγράφουν το θεσμικό πλαίσιο του ελέγχου και προσδιορίζουν τα κριτήρια τα οποία θα πρέπει να ικανοποιηθούν για την τελειοποίηση του ελέγχου και τη δημοσιοποίησή του. Σύμφωνα λοιπόν με τη διεθνή βιβλιογραφία τα ελεγκτικά πρότυπα μπορούν να καταταχθούν στις παρακάτω κατηγορίες:

- **Γενικές Αρχές (General Standards):** Κατά τις γενικές αρχές, οι ελεγκτικές διαδικασίες πρέπει να εφαρμόζονται με επαγγελματική επάρκεια και από κατάλληλα εκπαιδευμένα άτομα, δηλαδή από άτομα με επιστημονικά και ηθικά προσόντα και με επαγγελματική επάρκεια.
- **Αρχές Εκτελέσεως της Εργασίας (Standards of Fieldwork):** Σύμφωνα με τις αρχές αυτές, απαιτείται κατάλληλος σχεδιασμός της εργασίας και επίβλεψη αυτής, σωστή μελέτη και εκτίμηση του *εσωτερικού ελέγχου* καθώς και επαρκές - κατάλληλο αποδεικτικό υλικό της εργασίας που πρέπει να συγκεντρωθεί από τον έλεγχο, την έρευνα, την επιθεώρηση και την παρατήρηση. Επιπλέον, ως Αρχές Εκτελέσεως της Εργασίας νοούνται οι αρχές με τις οποίες θα πραγματοποιηθεί ο έλεγχος. Σύμφωνα με τις αρχές αυτές απαιτείται από τον αρμόδιο να επιλέξει

προσεκτικά τον κατάλληλο τρόπο ελέγχου που θα ακολουθήσει και τις δειγματοληπτικές επαληθεύσεις στις οποίες θα προχωρήσει.

- **Αρχές που αφορούν τις Εκθέσεις Ελέγχου (Standards of Reporting):** Κατά τις αρχές αυτές, στις εκθέσεις ελέγχου πρέπει να περιλαμβάνεται δήλωση ότι οι οικονομικές καταστάσεις έχουν καταρτιστεί σύμφωνα με τις γενικά παραδεκτές λογιστικές αρχές. Επίσης, είναι απαραίτητο να εκφραστεί γνώμη για τις οικονομικές καταστάσεις ως προς το σύνολο τους. Αναφέρονται στον τρόπο σύνταξης από μέρους του ελεγκτή της έκθεσης ελέγχου. Σύμφωνα με αυτά, στις εκθέσεις ελέγχου θα πρέπει να περιλαμβάνεται δήλωση ότι οι οικονομικές καταστάσεις έχουν καταρτιστεί σύμφωνα με τις γενικές λογιστικές αρχές. Ο υπεύθυνος που πραγματώνει τον έλεγχο θα πρέπει να εκφέρει την γνώμη του για αυτές τις οικονομικές καταστάσεις με σαφήνεια, καθαρότητα και ειλικρίνεια έτσι ώστε τα αντίστοιχα στοιχεία να γίνονται αντιληπτά και να μην δημιουργούν σύγχυση και ασάφεια.
- **Πρότυπα επαγγελματικής δεοντολογίας:** Αυτά σχετίζονται με τις βασικές αρχές της επαγγελματικής συμπεριφοράς του ελεγκτή όπως είναι: i) Οι κανόνες εσωτερικού ελέγχου και δέσμευσης, ii) η επαγγελματική δεοντολογία, iii) η αποφυγή ενασχόλησης με αντικείμενα ασυμβίβαστα προς τα συμφέροντα της εταιρείας που ελέγχει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Στο παρόν κεφάλαιο οριοθετείται ο εσωτερικός έλεγχος. Ειδικότερα, παρουσιάζεται το εννοιολογικό πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου, η ιστορική αναδρομή και η αναγκαιότητα του εσωτερικού ελέγχου παρατίθενται στην συνέχεια του εν λόγω κεφαλαίου. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση του κύριου σκοπού, των βασικότερων διακρίσεων – κατηγοριών του εσωτερικού ελέγχου και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός αποτελεσματικού Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.

2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Με τον όρο Εσωτερικός Έλεγχος εννοούμε την ανεξάρτητη και αντικειμενική αξιολόγηση της επάρκειας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και τη συμβουλευτική παροχή προς τη Διοίκηση προκειμένου να επιτευχθούν οι αντικειμενικοί στόχοι της επιχείρησης, να προστεθεί αξία και να βελτιωθεί η λειτουργία του οργανισμού με σκοπό την αποτελεσματική διαχείριση των επιχειρηματικών κινδύνων (Κάντζος Κ., Χονδράκη Α., 2006).

Εναλλακτικά, σύμφωνα με το Σύμφωνα με το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (2008) ο Εσωτερικός Έλεγχος ορίζεται ως μία ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβεβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα, καλά σχεδιασμένη και οργανωμένη, που μέσω των τεχνικών και επιστημονικών προσεγγίσεων, αξιολογεί την επάρκεια, λειτουργία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού με σκοπό την αποτελεσματική αποτίμηση και διαχείριση του επιχειρηματικού κινδύνου, τον περιορισμό ή εξάλειψη αυτού, που αναλαμβάνει η διοίκηση να διαχειρισθεί για την επίτευξη των στρατηγικών της στόχων.

2.2. Ο ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΈΛΕΓΧΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην χώρα μας ο Εσωτερικός Έλεγχος, που οι ρίζες του βρίσκονται στις ΗΠΑ του 1930², άρχισε αρχικά να εμφανίζεται στα τέλη της δεκαετίας του 1970 και στις αρχές του 1980. Μάλιστα, το 1985 με απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών, ιδρύεται το «Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών» (Ε.Ι.Ε.Ε.) που είναι το καθ' ύλην αρμόδιο συλλογικό όργανο που εκφράζει τον Εσωτερικό Έλεγχο στην Ελλάδα.

2.3. ΣΚΟΠΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Αντικειμενικός σκοπός του Εσωτερικού Ελέγχου (Internal Audit) είναι η παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τη διοίκηση, μέσω επιστημονικών αναλύσεων, προκειμένου η διοίκηση να διαχειρισθεί τους επιχειρηματικούς κινδύνους με τον καλύτερο δυνατό τρόπο

2.4. ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

Η πολύπλοκη πραγματικότητα του περιβάλλοντος (οικονομικού - κοινωνικού - πολιτικού, οι οικονομικές μεγεθύνσεις των επιχειρήσεων κ.α.) όπου δραστηριοποιούνται οι σύγχρονες επιχειρήσεις καθώς και η συχνή διαφοροποίηση του, επιβάλλει την συνεχή αναπροσαρμογή του ρόλου του management. Η επιτυχία ή η αποτυχία αυτής της αναπροσαρμογής εξαρτάται από το πως και το πόσο η διοίκηση της επιχείρησης θα καταφέρει να περιορίσει τους κινδύνους που προκύπτουν αλλά και από τον τρόπο που θα αξιοποιήσει ή θα δημιουργήσει το όποιο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Προς αυτή την κατεύθυνση συμβάλλει

² Αιτία αποτέλεσαν η ίδρυση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς (Securities and Exchange Commission) των ΗΠΑ το 1934 και η αλλαγή των στόχων και των τεχνικών των εξωτερικών ελεγκτών. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς απαιτούσε από τις επιχειρήσεις που συντάσσουν οικονομικές καταστάσεις να πιστοποιούνται από ανεξάρτητους ελεγκτές (external auditors)

σημαντικά η ύπαρξη ενός ανεξαρτήτου διοικητικού κλάδου του Εσωτερικού Ελέγχου, ο οποίος βοηθά στη διασταύρωση των σωστών στόχων και στρατηγικών της επιχείρησης, στην επίτευξη των επιτυχών αποδόσεων, στον υπολογισμό των αποκλίσεων, τη γνωστοποίηση στους υπεύθυνους των απαραίτητων διορθωτικών ενεργειών και την πιστοποίηση της αξιοπιστίας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Ο Εσωτερικός Έλεγχος συνιστά βασικό εργαλείο αποτελεσματικής διοίκησης και σηματοδοτεί το πέρασμα από τον παραδοσιακό τρόπο διοίκησης σε πιο σύγχρονα μοντέλα. Λειτουργεί συμβουλευτικά – συμπληρωματικά και ενίοτε αποτρεπτικά ή και κατασταλτικά, σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα του management καθώς δεν να υποκαθιστά τους διοικητές (managers) αλλά τους βοηθά να υιοθετούν γρηγορότερα και αποτελεσματικότερα τους κανόνες λειτουργίας που διέπουν την επιχείρηση. Με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται η αποτροπή των αρνητικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η επιχείρηση και διασφαλίζεται η επιβίωση και η ανάπτυξη της μακροχρόνια.

Μια πιο σύνθετη και αποτελεσματικότερη εκδοχή Εσωτερικού Ελέγχου είναι τα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου. Με τον όρο Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου εννοούμε το οργανωμένο και σωστά δομημένο πλέγμα λειτουργιών, το οποίο συνδέεται άρρηκτα με οργανωτική δομή και τους κανόνες λειτουργίας που διέπουν την επιχείρηση

Ένα Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου περιλαμβάνει μια σειρά υποσυστημάτων όπως ο Εσωτερικός Έλεγχος και αποσκοπεί και αυτό στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των λειτουργιών της επιχείρησης (π.χ. οργανόγραμμα επιχείρησης σε πλήρη ανάπτυξη, εγχειρίδια γραπτών διαδικασιών, προγραμματισμός δράσης, πολιτική προμηθειών, παραγωγική διαδικασία κ.α.)

2.5. ΕΙΔΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο Εσωτερικός Έλεγχος δεν περιορίζεται μόνο στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων (Financial Audit), αντιθέτως βρίσκει εφαρμογή σε ένα ευρύτερο πεδίο όπως για παράδειγμα η αξιολόγηση της επάρκειας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου.

Τα είδη ελέγχων ποικίλουν όχι μόνο για το αντικείμενο της επιχείρησης που αφορούν αλλά και για τη νομική μορφή που έχει η εκάστοτε επιχείρηση. Τα βασικότερα είδη εσωτερικού ελέγχου συνοψίζονται στα ακόλουθα:

2.5.1. Έλεγχοι Παραγωγής

Οι έλεγχοι παραγωγής έχουν ως στόχο να διαπιστώσουν κατά πόσο τηρούνται οι διαδικασίες σε όλο το εύρος της παραγωγικής διαδικασίας (ορθή χρήση μηχανολογικού εξοπλισμού, τρόπος ανεφοδιασμού πρώτων υλών, ποιοτικός έλεγχος προϊόντος, τήρηση προδιαγραφών συσκευασίας, λειτουργία καναλιών διανομής κ.α.) και κατά πόσο το αποτέλεσμα συμφωνεί με τους τεθέντες στόχους. Στην περίπτωση που διαπιστωθούν σημαντικές αποκλίσεις, η διερεύνηση των αιτιών των αποκλίσεων αυτών αποτελεί επίσης αντικείμενο των ελέγχων παραγωγής.

2.5.2. Οικονομικοί – Λογιστικοί Έλεγχοι

Οι έλεγχοι αυτοί στοχεύουν στην επαλήθευση της ακρίβειας και της σωστής απεικόνισης των οικονομικών καταστάσεων (π.χ. λογιστικά βιβλία, οικονομικές εκθέσεις) της επιχείρησης. Εν ολίγοις ασχολούνται με τις ενέργειες της επιχείρησης που έχουν επίπτωση στην διασφάλιση της παρουσίας της επιχείρησης στη λογιστική απεικόνιση των οικονομικών γεγονότων της. Ειδικότερα ο λογιστικός έλεγχος περιλαμβάνει τις δραστηριότητες εκείνες που σχετίζονται με τη χρηματοδότηση της επιχείρησης, δηλαδή με τα ίδια και ξένα κεφάλαια που είναι απαραίτητα για την

ομαλή λειτουργία της αλλά και με την ελαχιστοποίηση του κινδύνου οικονομικών απωλειών που σχετίζονται με αυτά.

Στα πλαίσια της ελαχιστοποίησης αυτού του κινδύνου και της ορθότερης κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης διενεργούνται επιμέρους λογιστικοί έλεγχοι όπως:

- Έλεγχοι εξουσιοδοτήσεων και διαδικασιών, όπου διαπιστώνεται αν οι επενδύσεις είναι πάντα σύμφωνα με την εγκεκριμένη επενδυτική πολιτική.
- Έλεγχοι αξιολογήσεων και επιβεβαιώσεων, όπου κυρίως συγκρίνεται το κόστος των επενδύσεων με τις τρέχουσες αξίες και γίνεται συμφωνία των υπολοίπων βασικών λογαριασμών (ταμείο, καταθέσεις, δάνεια)
- Έλεγχοι διαθεσίμων, συμμετοχών, καταθέσεων σε τράπεζες και δανείων, όπου διαπιστώνεται η τακτική ενημέρωση αυτών και η επιβεβαίωση των υπολοίπων τους.

2.5.3. Διοικητικοί Έλεγχοι

Έχουν ως στόχο να διαπιστώσουν το κατά πόσο ένα τμήμα διοικείται σωστά, κινούνται σε διαφορετικό πεδίο από αυτών των οικονομικών και λειτουργικών ελέγχων. Αξιολογούν την αποτελεσματικότητα του σχεδιασμού και τη στρατηγική του φορέα ως προς την επίτευξη των στόχων, εξετάζουν τη συμμόρφωση των εργαζομένων προς τα σχέδια και τις αποφάσεις της πολιτικής διοίκησης της εταιρίας, αξιολογούν το ανθρώπινο δυναμικό προσπαθώντας να καλυτερέψουν το εργασιακό τους περιβάλλον και φροντίζουν να είναι κατάλληλα ενημερωμένο. Βασική επιδίωξη των Διοικητικών Ελέγχων αποτελεί και η επίτευξη των αντικειμενικών στόχων της εταιρίας με όσο το δυνατόν μικρότερο κόστος.

2.5.4. Λειτουργικοί Έλεγχοι

Οι λειτουργικοί έλεγχοι αποβλέπουν στο εάν ένα τμήμα λειτουργεί σωστά και αποτελεσματικά και εάν εφαρμόζονται οι προβλεπόμενες διαδικασίες.

2.5.5. Έλεγχοι Συμμόρφωσης

Οι έλεγχοι συμμόρφωσης είναι σχετικοί με τη διερεύνηση του κατά πόσο ακολουθούνται και τηρούνται οι οδηγίες της διοίκησης σχετικά με τις προδιαγεγραμμένες διαδικασίες των εμπλεκόμενων μερών. Στην κατηγορία των ελέγχων συμμόρφωσης εντάσσονται και οι έλεγχοι σχετικά με τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθεί και η διοίκηση για να λαμβάνει αποφάσεις.

2.5.6. Έλεγχοι Αποδοτικότητας

Βασικότερο καθήκον της διοίκησης είναι να κάνει την επιχείρηση να πραγματοποιεί κέρδη. Όσο επιτυγχάνεται αυτός ο στόχος η εταιρία θεωρείται αποδοτική πιο αποτελεσματική. Το έργο αυτό αποτελεί καθήκον του εσωτερικού ελεγκτή, ο οποίος ελέγχει όλες τις λειτουργίες και δραστηριότητες της επιχείρησης προς την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα του έργου που παράγεται από αυτές και υποβάλει προτάσεις στη διοίκηση σχετικά με τη βελτίωση της λειτουργίας της επιχείρησης

2.6. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Κάθε επιχείρηση έχει διαφορετικές ανάγκες, μορφή και μέγεθος. Σε αυτό το πλαίσιο και Ανάλογα λοιπόν, με τα χαρακτηριστικά της κάθε οικονομικής μονάδας δημιουργείται το κατάλληλο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου. Η αποτελεσματικότητα

του εσωτερικού Ελέγχου έγκειται στο κατά πόσο η διοίκηση της επιχείρησης λαμβάνει υπόψιν μια σειρά από παραμέτρους όπως:

- Ο βαθμός Ανεξαρτησίας του Εσωτερικού Ελέγχου: Η ανεξαρτησία του Εσωτερικού Ελέγχου σχετίζεται με το που υπάγεται ιεραρχικά³ και με το κατά πόσο οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν ελεύθερη πρόσβαση σε όλες τις δραστηριότητες, αρχεία και διαδικασίες της οικονομικής μονάδας και μπορούν να διεξάγουν τη διαδικασία απαλλαγμένοι από οποιεσδήποτε παρεμβάσεις.
- *Οργανωτικό Σχέδιο*: Ένα οργανωτικό σχέδιο πρέπει να προστατεύει τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης και να ελέγχει τη σωστή καταγραφή των λογιστικών στοιχείων. Έτσι κάθε τμήμα αναλαμβάνει τις αρμοδιότητες που του αναλογούν χωρίς να επεμβαίνει στις αρμοδιότητες και στη λειτουργία των άλλων τμημάτων. Ο σαφής καταμερισμός εργασιών ανάμεσα στα διάφορα τμήματα της επιχείρησης έχει ιδιαίτερη σημασία καθώς με αυτό τον τρόπο μπορούν να αποφευχθούν ηθελημένα ή ακούσια λάθη.
- *Ικανοποιητικό Σύστημα Εξουσιοδότησης, Αρμοδιοτήτων και Ευθυνών*: Σε όλες τις επιχειρήσεις μεσαίου ή μεγάλου μεγέθους υπάρχει μια ιεραρχία κατανομής εργασιών και ευθυνών ανάμεσα στα μέλη του προσωπικού που αφορά την πραγματοποίηση των συναλλαγών, την καταχώρηση των συναλλαγών, την πρόσβαση στα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης και τη σύγκριση των στοιχείων των λογιστικών βιβλίων με τα αποτελέσματα της απογραφής.
- *Λογιστική Διάρθρωση*: Για να είναι ικανοποιητικό ένα Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου είναι σημαντική η ύπαρξη σχετικού λογιστικού συστήματος, το οποίο θα διαθέτει διάγραμμα λογαριασμών σύμφωνα με το Ενιαίο Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, εγχειρίδιο λογιστικών στόχων και διαδικασιών, περιγραφή θέσεων των εργαζομένων και μηχανισμούς ξεχωριστής ενημέρωσης Γενικού και Αναλυτικού καθολικού.
- *Σύγχρονη Πολιτική Προσωπικού*: Η πρόσληψη προσωπικού, η εκπαίδευση, η παρακολούθηση της πορείας του και η μέτρηση της αποδοτικότητας του θα

³ Αν δηλαδή υπάγεται στη Διοίκηση ή σε Επιτροπή Ελέγχου

πρέπει να διενεργείται μέσω εξειδικευμένου συστήματος εξειδικευμένο σύστημα πρόσληψης προσωπικού, εκπαίδευσης και επίβλεψής του.

- Κατάλληλο και Λειτουργικό Προσωπικό Εσωτερικού Ελέγχου

2.7. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΈΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΒΑΣΕΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

Η μέτρηση της δραστηριότητας σε επίπεδο παραγωγικής μονάδας ή τμήματος παραγωγής αποτελεί ένα βασικό στοιχείο για την δυνατότητα άμεσου και ουσιαστικού ελέγχου στην εκάστοτε επιχείρηση.

Τα παραδοσιακά συστήματα ελέγχου σχεδιάστηκαν δεκαετίες πριν, όταν οι περισσότερες εταιρείες παρήγαγαν μια μικρή ποικιλία προϊόντων και οι κύριοι παράγοντες κόστους ήταν η Άμεση Εργασία και τα Άμεσα Υλικά.

Οι σύγχρονες παραγωγικές μονάδες παράγουν μεγάλη ποικιλία προϊόντων και οι εξελίξεις που πραγματοποιούνται στις παραγωγικές διαδικασίες έχουν οδηγήσει σε μεταβολή της δομής και του τρόπου ελέγχου. Η αυτοματοποίηση των παραγωγικών διαδικασιών, σταδιακά μειώνει τον χρόνο άμεσης εργασίας ή και τον χρόνο επεξεργασίας με τη βοήθεια μηχανημάτων. Ταυτόχρονα, αυξάνεται το κόστος κτήσης του χρησιμοποιούμενου μηχανολογικού εξοπλισμού επομένως και οι αποσβέσεις, οι οποίες συμπαράσύρουν με τη σειρά τους και τα σταθερά Γ.Β.Ε. Κατά συνέπεια τα Γ.Β.Ε. που καταλογίζονται μπορούν να είναι σε σημαντικό βαθμό διαφορετικά από τα πραγματικά και οι αποκλίσεις αυτές αυξάνονται καθώς η αυτοματοποίηση επεκτείνεται συνεχώς στις κάθε είδους παραγωγικές διαδικασίες. Απλές τεχνικές ελέγχου, χρησιμοποιούν ως βάση καταλογισμού τις ώρες εργασίας κάτι που θεωρείται πλέον αναποτελεσματικό. Την ίδια στιγμή, το κόστος επεξεργασίας πληροφοριών δεν αποτελεί πλέον εμπόδιο στην εισαγωγή συστημάτων ελέγχου ενώ ο έντονος παγκόσμιος ανταγωνισμός δεν συγχωρεί σφάλματα στις αποφάσεις εξαιτίας της κακής πληροφόρησης, η οποία ήταν και αβέβαιη και ακριβότερη. Σε

αυτό το ιστορικό πλαίσιο εμφανίστηκε η *κοστολόγηση βάσει των δραστηριοτήτων* (Activity Based Costing - ABC).

2.7.1. Βασικές Έννοιες του Έλεγχου στις Παραγωγικές Μονάδες Βάσει των Δραστηριοτήτων

Ο έλεγχος που πραγματώνεται βάσει των δραστηριοτήτων⁴ συνίσταται σε μία διαδικασία επιπέδων που συνδέουν τις μονάδες παραγωγής με τα παραγόμενα προϊόντα ή τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Σε αυτήν τη διαδικασία επιπέδων ο συγκεκριμένος έλεγχος συγκεντρώνει τα στοιχεία κόστους σε «δεξαμενές κόστους», οι οποίες όμως δεν αναφέρονται σε παραγωγικά τμήματα αλλά σε δραστηριότητες όπως: ρυθμίσεις μηχανών, παραγγελίες υλικών κ.λ.π. Σε δεύτερο επίπεδο, ο συνιστάμενος έλεγχος των δραστηριοτήτων συνδέεται με τα παραγόμενα προϊόντα ή τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Η σύνδεση στηρίζεται στον αριθμό των δραστηριοτήτων που απαιτούνται για την παραγωγή κάθε προϊόντος.

Ο βαθμός πολυπλοκότητας μιας επιχείρησης είναι άμεσα συνδεδεμένος με τον αριθμό των δραστηριοτήτων της. Όσο πιο περίπλοκη είναι η λειτουργία μιας επιχείρησης τόσο μεγαλύτερος είναι και ο αριθμός των δραστηριοτήτων - οδηγών κόστους που πιθανώς να διαθέτει. Καθώς οι επιχειρήσεις γίνονται σταδιακά περισσότερο πολύπλοκες και περισσότερο αυτοματοποιημένες, ο αριθμός των δραστηριοτήτων - οδηγών κόστους έχει αυξηθεί δραματικά. Παρά όλα αυτά, τα στελέχη των επιχειρήσεων διαπιστώνουν συχνά ότι δεν υπάρχει ισότιμη χρήση τους από όλα τα προϊόντα που παράγονται από μία παραγωγική διαδικασία.

Η παραπάνω θέση γίνεται ακόμη πιο κατανοητή με το παράδειγμα που ακολουθεί, έστω λοιπόν ότι μία παραγωγική μονάδα η οποία παράγει το προϊόν Π1 σε μικρό αριθμό και για το οποίο απαιτούνται συχνές ρυθμίσεις και επανεκκινήσεις των μηχανών, παραγγελία εξειδικευμένων ανταλλακτικών καθώς επίσης και συχνές επιθεωρήσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας της παραγόμενης ποσότητας. Η ίδια μονάδα παράγει σε μεγάλες ποσότητες και το προϊόν Π2 το οποίο απαιτεί λιγότερες

⁴ Με τον όρο *δραστηριότητα* (activity), στο πλαίσιο του ελέγχου βάσει των δραστηριοτήτων, εννοείται κάθε γεγονός ή συναλλαγή που προκαλεί την εμφάνιση κόστους, δηλαδή αποτελεί τον οδηγό κόστους σε μια οργάνωση.

ρυθμίσεις μηχανών, μικρό αριθμό παραγγελιών εξειδικευμένων ανταλλακτικών και περιορισμένο αριθμό ελέγχων ποιότητας. Αν η διοίκηση αγνοήσει την επίδραση των δύο διαφορετικών προϊόντων στις δραστηριότητες που μεταφέρουν (οδηγούν) το κόστος και απλώς συνδέσει τα έξοδα με τις παραγόμενες μονάδες σύμφωνα με κάποια μέτρηση, όπως οι ώρες εργασίας, το προϊόν που παράγεται σε μεγάλη ποσότητα θα επιβαρυνθεί με σχετικά μεγαλύτερο μέρος τα έξοδα. Το αποτέλεσμα θα είναι μία σημαντικά εσφαλμένη εκτίμηση του κόστους ανά παραγόμενη μονάδα και για τα δύο προϊόντα.

Ο έλεγχος βάσει των δραστηριοτήτων περιορίζει σημαντικά το πρόβλημα της ορθής κατανομής του κόστους στα προϊόντα. Αυτό επιτυγχάνεται με τη δημιουργία μιας «δεξαμενής» ευθύνης και ελέγχου για κάθε δραστηριότητα που μπορεί να προσδιορισθεί ως οδηγός κόστους. Το κόστος συνδέεται με κάθε προϊόν ή έργο σύμφωνα με τον αριθμό των διακριτών δραστηριοτήτων που απαιτούνται για την ολοκλήρωση της παραγωγής του.

2.7.2. Ανάλυση της Αξίας των Δραστηριοτήτων

Η διαδικασία σχεδιασμού ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου βάσει των δραστηριοτήτων, έχει ως σημείο εκκίνησης την ανάλυση της αξίας των δραστηριοτήτων της παραγωγικής διαδικασίας. Η ανάλυση αυτή συνίσταται στη συστηματική μελέτη των δραστηριοτήτων που απαιτούνται για την παραγωγή ενός προϊόντος ή την παροχή μιας υπηρεσίας. Η μελέτη αυτή μπορεί να περιλαμβάνει την παρακολούθηση της διαδικασίας παραγωγής ή την καταγραφή χαρακτηριστικών των δραστηριοτήτων όπως ο χρόνος αναμονής, ο χρόνος επεξεργασίας, τα απαιτούμενα βοηθητικά υλικά κ.λ.π. καθώς και λήψη συνεντεύξεων από τους εργαζόμενους που εμπλέκονται σε κάθε δραστηριότητα. Μπορεί να περιλαμβάνει ακόμα και μετρήσεις με τη χρήση κατάλληλων επιστημονικών οργάνων και τέλος ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων που έχουν συλλεχθεί. Με τον τρόπο αυτό προσδιορίζονται όλες οι δραστηριότητες, οι οποίες απαιτούν την κατανάλωση πόρων και οι οποίες λαμβάνουν μέρος στην παραγωγή ενός προϊόντος.

Στη συνέχεια, οι δραστηριότητες διαχωρίζονται σε εκείνες που προσθέτουν αξία στο τελικό προϊόν και σε εκείνες που δεν του προσθέτουν αξία. Για την ανάλυσή τους σχεδιάζεται ένα διάγραμμα ροής το οποίο περιγράφει κάθε βήμα της παραγωγικής διαδικασίας από την παραλαβή των πρώτων υλών έως την τελική επιθεώρηση του ολοκληρωμένου προϊόντος. Αυτό απαιτεί τη λεπτομερή παρατήρηση κάθε λειτουργίας και την καταγραφή κάθε δραστηριότητας που παρατηρείται. Ο χρόνος επίσης που απαιτεί κάθε δραστηριότητα πρέπει να καταγράφεται στο διάγραμμα ροής καθώς μπορεί να είναι μία καλή ένδειξη της ποσότητας των πόρων που καταναλώνονται για την παραγωγή του προϊόντος. Στη συνέχεια, αναλύεται κάθε δραστηριότητα που έχει καταγραφεί στο διάγραμμα ροής και προσδιορίζεται αν από τη φύση της προσθέτει ή δεν προσθέτει αξία στο παραγόμενο προϊόν.

Ως δραστηριότητες που προσθέτουν αξία χαρακτηρίζονται εκείνες που έχουν άμεση σχέση με την επεξεργασία των προϊόντων προκειμένου αυτά να αποκτήσουν χαρακτηριστικά σύμφωνα με τις τεχνικές προδιαγραφές που έχουν τεθεί, και οι οποίες αυξάνουν την αξία αγοράς του υπό επεξεργασία προϊόντος (π.χ. κοπή, συναρμολόγηση, βαφή). Όλες οι άλλες δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της παραγωγικής διαδικασίας, όπως για παράδειγμα η μετακίνηση των ημι-επεξεργασμένων προϊόντων από έναν σταθμό επεξεργασίας σε έναν άλλο, η διόρθωση των λαθών στα φύλλα παραγγελίας, η επανεκκίνηση των μηχανών, η αναμονή για επεξεργασία και το καθάρισμα των χοίρων παραγωγής, είναι δραστηριότητες που δεν προσθέτουν αξία, δηλαδή απλώς καταναλώνουν πόρους (και επομένως αυξάνουν το κόστος) χωρίς να οδηγούν σε προϊόν υψηλότερης αξίας στην αγορά.

Η διαδικασία αυτή του διαχωρισμού των δραστηριοτήτων προσφέρει παράλληλα στα διοικητικά στελέχη της παραγωγικής μονάδας τη δυνατότητα να μελετήσουν τις δραστηριότητες που δεν προσθέτουν αξία στο τελικό προϊόν, δηλαδή εκείνες που δεν επηρεάζουν την ποιότητα, την απόδοση και την αξία πώλησης του προϊόντος και να προσπαθήσουν να τις περιορίσουν ή και να τις εξαλείψουν, οδηγώντας ταυτόχρονα και στη μείωση του κόστους. Βέβαια, δεν είναι απαραίτητο να εξαλειφθούν όλες οι δραστηριότητες που δεν προσθέτουν αξία. Πολλές από αυτές είναι σημαντικές τόσο για την ορθή και αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης όσο και για την

επιτέλεση του σκοπού της παραγωγικής μονάδας. Η διοικητική αυτή λειτουργία της μείωσης ή της εξάλειψης δραστηριοτήτων που δεν προσθέτουν αξία οδηγεί στην ευρύτερη έννοια της διοίκησης βάσει των δραστηριοτήτων η οποία μπορεί να βοηθήσει στη συνεχή βελτίωση των επιμέρους διαδικασιών και της συνολικής λειτουργίας.

2.7.3. Κατηγοριοποίηση των Δραστηριοτήτων

Για να επιτευχθεί μεγαλύτερη ακρίβεια στον έλεγχο, ταξινομούνται οι δραστηριότητες σε πέντε γενικά επίπεδα, τα οποία μπορούν να περιγραφούν ως εξής:

Δραστηριότητες σε επίπεδο παραγόμενης μονάδας, δηλαδή δραστηριότητες που εκτελούνται κάθε φορά που παράγεται μία μονάδα προϊόντος και των οποίων το κόστος εξαρτάται από τον συνολικό αριθμό μονάδων των παραγόμενων προϊόντων που διέρχονται από την παραγωγική διαδικασία. Για παράδειγμα, η κατανάλωση ενέργειας είναι συνάρτηση του αριθμού των ωρών λειτουργίας μηχανών που απαιτούνται για την ολοκλήρωση όλων των μονάδων του προϊόντος και, επομένως, θεωρείται ως δραστηριότητα σε επίπεδο παραγόμενης μονάδας προϊόντος.

Δραστηριότητες σε επίπεδο παρτίδας, δηλαδή δραστηριότητες που εκτελούνται κάθε φορά που μία παρτίδα προϊόντων γίνεται αντικείμενο διαχείρισης ή επεξεργασίας. Οι δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνουν ενέργειες όπως η σύνταξη και αποστολή μιας παραγγελίας προμήθειας υλικών, η παραλαβή υλικών, ο σχεδιασμός της παραγωγής, η επανεκκίνηση των μηχανών, ο έλεγχος της παραγωγής, η μετακίνηση υλικών και η αποστολή μιας παραγγελίας στους πελάτες. Στο επίπεδο της παρτίδας, το κόστος προκαλείται από τον αριθμό των παραγόμενων παρτίδων και όχι από τον αριθμό των προϊόντων που οι παρτίδες αυτές περιλαμβάνουν. Γενικά, το κόστος σε επίπεδο παρτίδας είναι ανεξάρτητο από το μέγεθος της.

Δραστηριότητες σε επίπεδο προϊόντος, δηλαδή δραστηριότητες που εκτελούνται για την υποστήριξη της παραγωγής κάθε διαφορετικού τύπου προϊόντος ή γραμμής προϊόντων. Οι δραστηριότητες αυτού του επιπέδου συνδέονται με τα

συγκεκριμένα προϊόντα που παράγει η επιχείρηση και εκτελούνται ανάλογα με τις ανάγκες που αυτά έχουν. Προφανώς, ορισμένες από αυτές δεν εκτελούνται ποτέ για κάποια από τα παραγόμενα προϊόντα ενώ εκτελούνται για άλλα. Οι δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνουν τη διατήρηση αποθεμάτων για εξαρτήματα που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή των προϊόντων, την έκδοση οδηγιών κατασκευής ώστε τα παραγόμενα προϊόντα να ικανοποιούν τις ανάγκες των πελατών και τη διαμόρφωση διαδικασιών ειδικών ελέγχων. Υπό κανονικές συνθήκες, για κάθε δραστηριότητα σε επίπεδο προϊόντος που μπορεί να προσδιορισθεί απαιτείται ένα ξεχωριστό κέντρο δραστηριότητας.

Δραστηριότητες σε επίπεδο πελάτη, δηλαδή δραστηριότητες που εκτελούνται για καθέναν από τους πελάτες της επιχείρησης και οι οποίες δεν σχετίζονται με συγκεκριμένα προϊόντα ή παραγγελίες, αλλά μόνον με τους πελάτες με τους οποίους συνεργάζεται η επιχείρηση. Τέτοιες δραστηριότητες μπορεί να είναι η ενημέρωση και η επίδειξη προϊόντων, η αποστολή καταλόγων προϊόντων και η γενική τεχνική υποστήριξη.

Δραστηριότητες σε επίπεδο παραγωγικής εγκατάστασης, οι οποίες απλώς συντηρούν τη γενική ικανότητα της παραγωγικής εγκατάστασης για παραγωγή. Οι δραστηριότητες αυτές συνήθως συνενώνονται σε μια δεξαμενή κόστους καθώς σχετίζονται με τη συνολική παραγωγή και όχι με κάποια συγκεκριμένη παρτίδα ή προϊόν. Στοιχεία κόστους που σχετίζονται με την παραγωγική εγκατάσταση είναι το κόστος διοίκησης εργοστασίου, τα ασφάλιστρα, οι φόροι περιουσίας, το κόστος εκπαίδευσης προσωπικού κ.ά. Συνήθως, οι παραγωγικές μονάδες επιβαρύνουν τα προϊόντα τους με το κόστος των δραστηριοτήτων σε επίπεδο παραγωγικής εγκατάστασης. Αυτό συμβαίνει είτε από την ανάγκη να προσδιορισθεί το πλήρες κόστος παραγωγής για να συμπεριληφθεί στις λογιστικές καταστάσεις που δημοσιεύονται, είτε από συνήθεια που προκύπτει από την προηγούμενη χρήση των κλασικών συστημάτων κοστολόγησης που κάνουν ακριβώς αυτό. Θεωρητικά, το κόστος σε επίπεδο παραγωγικής εγκατάστασης δεν θα έπρεπε να επιβαρύνει τα προϊόντα καθώς τέτοια πρακτική περιλαμβάνει αναγκαστικά τη χρήση τυχαίων μετρήσεων στηριγμένων στην ποσότητα, όπως οι ώρες άμεσης εργασίας ή οι ώρες λειτουργίας μηχανών. Σε κάθε περίπτωση όπου η επιχείρηση χρησιμοποιεί τον έλεγχο

βάσει των δραστηριοτήτων για εσωτερική χρήση ενώ το κόστος σε επίπεδο παραγωγικής εγκατάστασης δεν πρέπει να επιβαρύνει τα παραγόμενα προϊόντα. Αντίθετα, το κόστος αυτό πρέπει να θεωρείται ως κοινό και να αφαιρείται εφάπαξ από το συνολικό λειτουργικό περιθώριο κέρδους όλων των γραμμών παραγωγής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ (Greek General Chart of Accounts)

3.1. ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Από πολύ νωρίς, στην ιστορία της λογιστικής επιστήμης, άρχισε να διαφαίνεται η ανάγκη για θέσπιση κανόνων λογιστικής συμπεριφοράς καθώς η παραδοσιακή λειτουργία των λογιστηρίων⁵ δεν ήταν δυνατόν να πετύχει με κανένα τρόπο ομοιομορφία λογιστικής απεικόνισης των οικονομικών δεδομένων ακόμα και μεταξύ ομοειδών επιχειρήσεων. Βασική αιτία αυτού του προβλήματος θεωρήθηκε το γεγονός ότι κάθε λογιστής ενεργούσε αυθαίρετα και σύμφωνα με τις γνώσεις του και την προσωπική του κρίση.

Το πρόβλημα της έλλειψης ομοιομορφίας στο τρόπο απεικόνισης των οικονομικών δεδομένων εντάθηκε σημαντικά με την τεράστια ανάπτυξη των επιχειρήσεων (σε αριθμό και μέγεθος, πολυπλοκότητα κ.α.) που παρατηρήθηκε στις αρχές του αιώνα μας, καθιστώντας έτσι την ανάγκη της λογιστικής οργανώσεως και τυποποίησης επιτακτική. Για το λόγο αυτό ήδη πριν από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, αρχίζουν και οι πρώτες προσπάθειες συντάξεως και εφαρμογής τυποποιημένου γενικού λογιστικού σχεδίου σε πολλές χώρες.

Στην Ελλάδα από τη δεκαετία του 1950, με την αναβάθμιση της γενικής λογιστικής, της λογιστικής κόστους και της τυποποίησης, έχουμε τις πρώτες σοβαρές προσπάθειες για την κατάρτιση του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου.

Το 1980 με το Προεδρικό Διάταγμα 1123 (Π.Δ. 1123/1980), ορίστηκε το περιεχόμενο του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου (Ε.Γ.Λ.Σ. - Greek General Chart of Accounts) καθώς και ο χρόνος της προαιρετικής εφαρμογής του⁶.

⁵ λογιστική πρακτική που στηριζόταν είτε σε επιστημονικά συγγράμματα, είτε στην δραστηριότητα της εκάστοτε επιχείρησης, όπως αυτή διαμορφωνόταν μέσα από τις καθημερινές ανάγκες λογιστικής απεικόνισης των οικονομικών της πράξεων

⁶ Αρχική ημερομηνία έναρξης της προαιρετικής εφαρμογής του ορίστηκε η 1^η Ιανουαρίου 1982

3.2. ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ 1123/1980 – ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ – ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Όπως ήδη αναφέρθηκε σε προηγούμενη ενότητα το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (Ε,Γ.Λ.Σ. - Greek General Chart of Accounts) ορίστηκε με το Προεδρικό Διάταγμα 1123 του 1980 (Π.Δ. 1123/1980).

Σύμφωνα με αυτό, το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο αποτελεί ένα σύστημα κανόνων ταξινόμησης των λογιστικών μεθόδων σύμφωνα με τα οποία σκοπείται η τυποποίηση των τηρούμενων λογαριασμών των οικονομικών μονάδων, η καθ' ενιαίο τρόπο λειτουργία και συλλειτουργία αυτών, η βάση αρχών και μεθόδων αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων, η σύνταξη και δημοσίευση τυποποιημένων ισολογισμών, αποτελεσμάτων και λοιπών οικονομικών καταστάσεων.

Στηρίχθηκε στη φιλοσοφία του γαλλικού μοντέλου, ενώ από το 2006 και έπειτα τηρείται το σχέδιο των λογαριασμών, αλλά ακολουθούνται για τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων οι λογιστικές πρακτικές των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (Δ.Π.Χ.Π.).

Τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (Δ.Π.Χ.Π. - International Financial Reporting Standards - IFRS) έρχονται από το 2006 να εμπλουτίσουν τα γνωστά Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (Δ.Λ.Π. - International Accounting Standards – IAS)⁷. Η εφαρμογή τους καθίσταται για τις ελληνικές επιχειρήσεις υποχρεωτική και αφορά πλέον και λοιπές επιχειρήσεις πέραν των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών.

⁷ Τα Δ.Λ.Π. είναι λογιστικές πρακτικές υπό τη μορφή νόμων με τους οποίους καλούνται να εναρμονιστούν υποχρεωτικά οι ελληνικές επιχειρήσεις, μετά από κοινοτική οδηγία. Μετά από μια μικρή καθυστέρηση στην επιτακτικότητα της εφαρμογής τους, έγιναν υποχρεωτικά από το 2006, αρχικά για τις εισηγμένες αλλά και για λοιπές εταιρίες. Τα Δ.Λ.Π. εμπλουτίστηκαν με οδηγίες που αλλάξαν τον προσανατολισμό τους, που αρχικά ήταν αυστηρά λογιστικός, και είναι πλέον γνωστά ως Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRS).

Ο θεσμός του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου καθιερώθηκε αρχικά με το Ν 1041/80 (αρθρ. 47,48,49). Με το Π.Δ. 1123/80 ορίστηκε το περιεχόμενο του

Λογιστικού Σχεδίου καθώς και ο χρόνος της προαιρετικής του εφαρμογής. Αρχική ημερομηνία έναρξης της προαιρετικής εφαρμογής του ορίστηκε η 1^η Ιανουαρίου 1982 . Αυτό το Π.Δ. συμπληρώθηκε και εμπλουτίστηκε από τα Π.Δ. 502/84 και 186/86. Το Ε.Γ.Λ.Σ. είναι εναρμονισμένο με την τέταρτη Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία ορίζει την δομή και το περιεχόμενο των λογιστικών καταστάσεων. Με αυτήν τροποποιήθηκαν οι νόμοι 2190/1920 περί Α.Ε. και 3190/55 περί Ε.Π.Ε. Με τις τροποποιήσεις αυτές οι Α.Ε. και οι Ε.Π.Ε. υποχρεώθηκαν να συντάσσουν τις οικονομικές τους καταστάσεις τους σύμφωνα με τις αρχές και τις υποδείξεις του Λογιστικού Σχεδίου. Με το νόμο 1882/90 (άρθρο 7) του Λογιστικού Σχεδίου τέθηκε σε υποχρεωτική εφαρμογή από τις εταιρίες που ελέγχονται από ορκωτούς ελεγκτές και με το Π.Δ. 186/92 η υποχρεωτική εφαρμογή επεκτάθηκε σε όλους τους επιτηδευματίες που τηρούσαν βιβλία Γ κατηγορίας υποχρεωτικά ή προαιρετικά.

Η ανάπτυξη των Νέων Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, ξεκίνησε στα τέλη του 2013 και μάλιστα εμφανίσθηκε ως πρόταση για σχέδιο νόμου. Οι αλλαγές που προτάθηκαν ήταν μεγάλες. Το εν λόγω σχέδιο εισήγαγε την έννοια της οντότητας, η οποία περιλαμβάνει όλους τους εταιρικούς τύπους που υπάρχουν στην νομοθεσία μας και κατατάσσει τις οντότητες ανάλογα με το μέγεθος τους σε πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες και μεγάλες, με κριτήρια το πλήθος των εργαζόμενων, το ενεργητικό και τον κύκλο εργασιών τους. Στο ίδιο σχέδιο νόμου ορίζεται ότι το λογιστικό σύστημα και τα λογιστικά αρχεία που θα τηρηθούν από τις οντότητες, το χρόνο ενημέρωσης των αρχείων και τη διαφύλαξη τους.

Επίσης, το σχέδιο ορίζει τα παραστατικά που θα χρησιμοποιούν οι οντότητες στις συναλλαγές τους τόσο σε χαρτί, όσο και ηλεκτρονικά. Μέριμνα υπάρχει και για τις αρχές σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, θέτει κανόνες για τα πάγια στοιχεία, τα αποθέματα, τις κρατικές επιχορηγήσεις, τις διάφορες υποχρεώσεις και γενικά όλα τα στοιχεία του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης και επίσης ορίζει το περιεχόμενο και τις υποχρεώσεις για την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Επιπρόσθετα, απλοποιεί αναλογικά, τις

υποχρεώσεις αυτές σύμφωνα με το μέγεθος της οντότητας, το οποίο είναι πολύ σημαντικό στην ελάφρυνση του διαχειριστικού κόστους των μικρών επιχειρήσεων. Θέτει επίσης, κανόνες για την κατάρτιση ενοποιημένων καταστάσεων από ομίλους εταιριών και παραθέτει υποδείγματα χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Στα πλαίσια όμως της κατάργησης ουσιαστικά του παλαιού Ε.Γ.Λ.Σ., η πρόταση νόμου φαίνεται να προτείνει ένα νέο ενδεικτικό σχέδιο λογαριασμών το οποίο θα αντικαταστήσει το λογιστικό σχέδιο που υπάρχει από το 1980.

Η βασική και μεγάλη διαφορά με τις προϋπάρχουσες διατάξεις είναι ότι το λογιστικό σχέδιο θα είναι προαιρετικό. Από την ημερομηνία ισχύος του νόμου και έπειτα κάθε οντότητα (εταιρία) θα μπορεί να χρησιμοποιεί με την κατάλληλη προσαρμογή, είτε το παλιό Ε.Γ.Λ.Σ., είτε άλλα σχέδια λογαριασμών σύμφωνα με τις ανάγκες της, ομοιάζοντας το Αμερικάνικο Σύστημα Λογιστικής παρακολούθησης. Όπως όμως και να έχει, το τελικό σχέδιο νόμου θα έχει μεγαλύτερη ανάλυση στο ζήτημα του σχεδίου λογαριασμών. Η γενική όμως ιδέα είναι ότι κάθε επιχείρηση θα μπορεί να χρησιμοποιεί όποιο σχέδιο επιθυμεί ή να δημιουργήσει ένα δικό της, αρκεί αυτό που θα εφαρμόσει να ακολουθεί πιστά τις αρχές που τίθενται με το σχέδιο νόμου σχετικά με την αξιοπιστία της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης που θα δίνει το σχέδιο αυτό.

Η πρόταση που αναφέρθηκε παραπάνω, αρχικά «πάγωσε» εξαιτίας των αρχικών αντιδράσεων αλλά και του πλήθους αλλαγών που ήδη είχαν εισαχθεί στο ελληνικό δίκαιο. Η πρόβλεψη για εφαρμογή ήταν η 1^η Ιανουαρίου του 2015 επειδή όμως η κατάρτιση αυτών των κανόνων αποτελεί και μια μνημονιακή υποχρέωση, η συζήτηση ξανάρχισε πρόσφατα όταν η Γ.Γ.Δ.Ε. εξέδωσε την Δ6Α 1103045 ΕΞ 2014/11.7.2014 με την οποία όριζε μια ομάδα εργασίας στο ΥΠ.ΟΙΚ. για την προπαρασκευή των αναγκαίων προσαρμογών για την υλοποίηση των διατάξεων σχετικά με τα νέα ελληνικά λογιστικά πρότυπα.

Θα πρέπει να αναφερθεί το γεγονός ότι οι λογιστικοί υπολογισμοί δεν ταυτίζονται πάντα με τις φορολογικές απαιτήσεις του κράτους, συνεπώς θα πρέπει να τηρείται το σχέδιο λογαριασμών του Ε.Γ.Λ.Σ., οι λογιστικές πρακτικές των Δ.Π.Χ.Π. για τις οικονομικές καταστάσεις και οι φορολογικοί υπολογισμοί που επιτάσσει ο

εμπορικός κώδικας και η ελληνική νομολογία των εταιριών για την καταβολή των φόρων. Επίσης η ανάλυση πολλών περαιτέρω βαθμίδων λογαριασμών είναι ενδεικτική και υπάρχουν κενοί λογαριασμοί για τις ανάγκες της κάθε επιχείρησης.

3.3. ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ

Οι παρεχόμενες από τη Λογιστική πληροφορίες, είτε απευθύνονται στη διοίκηση είτε σε τρίτους, για να διαθέτουν βαρύτητα θα πρέπει να είναι συγκρίσιμες διαχρονικά μεταξύ τους μέσα στα πλαίσια της επιχείρησης αλλά και εκτός, με στοιχεία ομοειδών επιχειρήσεων του κλάδου.

Η τυποποίηση που απαιτείται επιτεύχθηκε με την επιβολή κανόνων και πρακτικών που στηρίχθηκαν σε *ομοιόμορφη λογιστική ορολογία, όμοιους κανόνες λογιστικής και αποτίμησης, ομοιόμορφη ονοματολογία των λογαριασμών και ομοιόμορφες οικονομικές καταστάσεις* (Ε.Γ.Λ.Σ.). Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η απλούστευση και η ορθολογοποίηση της λογιστικής εργασίας και εξασφαλίζονται ομοιογενή και σωστά στοιχεία πληροφόρησης σχετικά με την οικονομική διάθρωση, τη χρηματοοικονομική θέση και την παραγωγική και συναλλακτική δραστηριότητα όλων των οικονομικών μονάδων της χώρας, κατά κλάδους και συνολικά διευκολύνοντας έτσι τους αρμόδιους στον έλεγχο και τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων.

Η λογιστική τυποποίηση αποβλέπει στην εξασφάλιση της συγκέντρωσης ομοιογενών και σωστών στοιχείων και πληροφοριών σχετικά με την περιουσιακή διάρθρωση, τη χρηματοοικονομική θέση και την παραγωγική και συναλλακτική δραστηριότητα όλων των οικονομικών μονάδων της χώρας, κατά κλάδους και συνολικά. Αυτή η τυποποίηση και συγκρισιμότητα όμως δεν απορρέει μόνο από τις παραδεκτές λογιστικές αρχές. Η αυθαιρεσία πολλών λογιστών, ο αυτοσχεδιασμός σε πολλές περιπτώσεις, χωρίς να αντιβαίνει τις λογιστικές αρχές, καταστρέφει τη συγκρισιμότητα των στοιχείων. Με την καθιέρωση του Γενικού Λογιστικού Σχεδίου (Γ.Λ.Σ.) επιτυγχάνεται η τυποποίηση και η ομοιομορφία των λογιστικών μεγεθών, τουλάχιστον σε εθνικό επίπεδο.

3.4. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ (Ε.Γ.Λ.Σ.)

Οι βασικές αρχές της διάρθρωσης του Ε.Γ.Λ.Σ. είναι:

- Η αρχή της αυτονομίας.
- Η αρχή της κατ' είδος συγκέντρωσης και παρακολούθησης των αποθεμάτων, εξόδων - εσόδων στους οικείους λογαριασμούς της Γενικής Λογιστικής.
- Η αρχή της κατάρτισης του λογαριασμού της Γενικής Εκμετάλλευσης για τον προσδιορισμό των οργανικών αποτελεσμάτων (Μπάλλας Α., Χέβας, Λ., 2011).

3.4.1. Αρχή της Αυτονομίας

Σύμφωνα με την αρχή αυτή το σχέδιο λογαριασμών (με το οποίο καθορίζεται ποιοι λογαριασμοί θα χρησιμοποιηθούν, με ποιους τίτλους, σε ποιες ομάδες ανήκουν οι λογαριασμοί και το πώς λειτουργούν και συνδέονται μεταξύ τους), χωρίζεται σε τρία, σαφώς διακεκριμένα, και ανεξάρτητα μεταξύ τους, τμήματα:

- i) Το τμήμα που περιλαμβάνει τους λογαριασμούς της Γενικής Λογιστικής.
- ii) Το τμήμα που περιλαμβάνει τους λογαριασμούς της Αναλυτικής Λογιστικής εκμετάλλευσης.
- iii) Το τμήμα που περιλαμβάνει τους λογαριασμούς Τάξεως.

3.4.2. Αρχή της Κατά Είδος Συγκέντρωσης και Παρακολούθησης των Αποθεμάτων, Εξόδων – Εσόδων στους Οικείους Λογαριασμούς της Γενικής Λογιστικής

Σύμφωνα μ' αυτή την αρχή, οι λογαριασμοί των αποθεμάτων και εξόδων – εσόδων, κατά τη διάρκεια της χρήσης, δέχονται μόνο χρεοπιστώσεις και αντιλογισμούς. Στο τέλος της χρήσης τα χρεωστικά ή πιστωτικά υπόλοιπα των αποθεμάτων και των οργανικών εξόδων και εσόδων μεταφέρονται στον λογαριασμό

της Γενικής Εκμετάλλευσης (Γκίκας Δ., Παπαδάκη Α., 2012). Οι παραπάνω λογαριασμοί λειτουργούν επίσης μόνο κατά είδος και όχι κατά προορισμό.

3.4.3. Αρχή της Κατάρτισης του Λογαριασμού της Γενικής Εκμετάλλευσης για τον Προσδιορισμό των Οργανικών Αποτελεσμάτων

Η κατάρτιση αυτού του Λογαριασμού γίνεται με τη μεταφορά σ' αυτόν, μέσω λογιστικών εγγραφών, των αρχικών και τελικών αποθεμάτων, των αγορών και των οργανικών εξόδων και εσόδων

3.5. ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

Δημιουργείται ένα ενιαίο περιβάλλον, κοινό για όλους τους ενδιαφερόμενους, στο λογιστικό τρόπο χειρισμού των συναλλαγών και στην απεικόνιση της οικονομικής κατάστασης και της περιουσιακής διάρθρωσης. Καταργείται η "πολυγλωσσία" και οι επακόλουθες παρερμηνείες. Ακολουθούνται ομοιόμορφοι κανόνες αποτίμησης στοιχείων του Ενεργητικού και του Παθητικού και μέθοδοι απόσβεσης πάγιων στοιχείων με βάση τις παραδεκτές αρχές. Καθορίζονται ενιαίοι κανόνες κοστολόγησης, ενιαία ονοματολογία λογαριασμών και η συνδεσμολογία τους.

Τέλος, καθιερώνεται ενιαίος τύπος για τις Οικονομικές καταστάσεις που δημοσιεύονται (Ισολογισμός, λογαριασμοί γεν. εκμετάλλευσης, Αποτελέσματα χρήσης, Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων). Οι άμεσα συναλλασσόμενοι με την οικονομική μονάδα, αποδέκτες των δημοσιευμένων καταστάσεων, διευκολύνονται στην κατανόησή τους και την ακριβή εκτίμηση της πιστοληπτικής ικανότητας της μονάδας. Παρακάτω παρουσιάζεται η επιγραμματική απεικόνιση των αλλαγών που επιφέρει η καθιέρωση του Γενικού Λογιστικού Σχεδίου.

3.6. ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Η υιοθέτηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Δ.Λ.Π.) το 2005, αποτέλεσε για την Ελλάδα τη Λογιστική Επανάσταση του 21^{ου} αιώνα με δεδομένη τη διαφορά φιλοσοφίας μεταξύ των Δ.Λ.Π. και των Ελληνικών Λογιστικών Κανόνων (Ε.Γ.Λ.Σ.).

Τα Δ.Λ.Π. υπερέχουν σαφώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων σε μια σειρά κριτήρια, ωστόσο η εφαρμογή τους συνοδεύτηκε από αρκετά προβλήματα όπως έλλειψη επαρκούς καθοδήγησης, ανεπάρκεια καταρτισμένων λογιστών και ελεγκτών, έλλειψη ομοιομορφίας στην εφαρμογή και σημαντικά περιθώρια δημιουργικής λογιστικής. Επιπλέον, το θεσμικό και το νομοθετικό περιβάλλον δεν έχουν εναρμονιστεί πλήρως για την εφαρμογή των Δ.Λ.Π.. Ιδιαίτερα οι φορολογικές ρυθμίσεις για την εφαρμογή των Δ.Λ.Π. στερούνται πληρότητας και απλότητας ενώ αφήνουν περιθώρια αμφισβητήσεων εκ μέρους των φορολογικών οργάνων. Τονίζεται λοιπόν, η γενικευμένη απαίτηση για εκσυγχρονισμό των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων για μη εισηγμένες επιχειρήσεις, στην κατεύθυνση απόλειψης των αδικαιολόγητων διαφορών με τα Δ.Λ.Π. καθώς η παράλληλη λειτουργία δύο σημαντικά διαφορετικών λογιστικών μοντέλων κρίνεται ότι δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού.

Στην αισιόδοξη πλευρά, εντοπίζονται θετικές επιπτώσεις στο εσωτερικό των επιχειρήσεων καθώς τα Δ.Λ.Π. θεωρείται ότι παρέχουν χρήσιμη πληροφόρηση για τη λήψη αποφάσεων και αναδεικνύουν κινδύνους και άλλα σημαντικά θέματα, διευκολύνουν τη διεθνοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων και βελτιώνουν την πιστοληπτική τους ικανότητα.

Τέλος εκφράζεται η γνώμη ότι η διενέργεια ποιοτικού ελέγχου από τους ελεγκτικού μηχανισμούς μπορεί να συντελέσει στην βελτίωση της αξιοπιστίας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

3.6.1. Σκοπός των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Δ.Λ.Π.)

Η νομοθεσία κάθε χώρας ρυθμίζει την έκδοση των οικονομικών καταστάσεων. Παρόλο που αυτές μπορεί να φαίνονται όμοιες από χώρα σε χώρα, υπάρχουν διαφορές οι οποίες οφείλονται σε μία ποικιλία κοινωνικών, νομικών και νομικών συνθηκών, που επηρεάζουν την θέσπιση των εθνικών λογιστικών διατάξεων. Η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International accounting Standards Committee – IASC) επιδιώκει να ελαχιστοποιήσει τις διαφορές αυτές αναζητώντας να εναρμονίσει τους κανόνες, τα λογιστικά πρότυπα και τις λογιστικές μεθόδους των διαφόρων χωρών που σχετίζονται με την κατάρτιση και την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων για να ενισχυθεί η παγκόσμια συγκρισιμότητά τους.

Τα μέχρι σήμερα δημοσιευμένα Δ.Λ.Π. είναι 34 και ορίζουν τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να παρακολουθούνται και κατά συνέπεια να παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις τα διάφορα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης, οι υποχρεώσεις της, τα ίδια κεφάλαια, τα έσοδα και τα έξοδα. Μάλιστα από το Μάρτιο του 2001 έχει αποφασιστεί ότι όλα τα πρότυπα που θα εκδίδονται στο μέλλον θα ονομάζονται Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Παρουσίασης (Δ.Π.Χ.Π.) ωστόσο από τότε δεν έχει εκδοθεί οποιοδήποτε Δ.Π.Χ.Π..

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνώρισε το σημαντικό ρόλο των Δ.Λ.Π. στην εναρμόνιση των διεθνών λογιστικών κανονισμών/πρακτικών/αρχών και πρότεινε από το 2005 τα Δ.Λ.Π. να εφαρμοστούν υποχρεωτικά από όλες τις εταιρείες που είναι εισηγμένες σε χρηματιστήρια αξιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με το νόμο 2992/2002 άρθρο 1, από 1/1/2003 τα Δ.Λ.Π. εφαρμόζονται στη χώρα μας υποχρεωτικά από τις Ανώνυμες Εταιρίες των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και προαιρετικά από τις λοιπές επιχειρήσεις που έχουν την μορφή Α.Ε. και επιλέγουν τους τακτικούς από το νόμο ελεγκτές τους από το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (Σ.Ο.Ε.Λ.).

Στην Ελλάδα, οι λογιστικές αρχές βασίζονται στον ν. 2190/1920 και τις προσθήκες του στον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων και στο Γενικό Λογιστικό Σχέδιο.

Για την κατανόηση των Δ.Λ.Π. και τη σωστή κατά συνέπεια εφαρμογή τους, απαραίτητη είναι η σύγκρισή τους με τις ισχύουσες ελληνικές διατάξεις και ο εντοπισμός των καίριων μεταξύ τους διαφορών.

3.6.2. Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και θεσμικό πλαίσιο στην Ελλάδα

Υπάρχει έντονα αρνητική εικόνα μεταξύ ελεγκτών και λογιστών για την πληρότητα, την απλότητα και την ευκολία εφαρμογής των φορολογικών ρυθμίσεων για τα Δ.Λ.Π. αλλά και τα υπάρχοντα περιθώρια αμφισβητήσεων από τα φορολογικά όργανα. Διαπιστώνονται θετικές επιπτώσεις από την εφαρμογή των Δ.Λ.Π. στο εσωτερικό των επιχειρήσεων, κυρίως σε ό,τι αφορά την παροχή χρήσιμης πληροφόρησης στις επί μέρους λειτουργικές μονάδες της επιχείρησης, στην ανάδειξη σημαντικών θεμάτων ή κινδύνων και στην υποβοήθηση της λήψης στρατηγικών αποφάσεων και της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων αυτών. Η εφαρμογή των Δ.Λ.Π. έχει θετικές συνέπειες στη θέση των επιχειρήσεων στην ελληνική και στη διεθνή αγορά σε ό,τι αφορά την πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης και στη διευκόλυνση της διεθνοποίησής τους.

3.6.3. Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 33 - Κέρδη ανά μετοχή

3.6.3. 1. Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 33

Σκοπός του προτύπου είναι να θεσπίσει τις αρχές για τον προσδιορισμό και την παρουσίαση των κερδών ανά μετοχή. Έτσι θα βελτιωθεί ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η σύγκριση των επιδόσεων διαφόρων οικονομικών οντοτήτων στην ίδια λογιστική περίοδο και μεταξύ διαφορετικών λογιστικών περιόδων της ίδιας οικονομικής οντότητας. Μολονότι στα δεδομένα των κερδών ανά μετοχή υπάρχουν περιορισμοί, λόγω του διαφορετικού τρόπου υπολογισμού των «κερδών», ωστόσο

ένας σταθερά προσδιορισμένος παρονομαστής βελτιώνει την παρουσίαση των οικονομικών στοιχείων.

Το πρότυπο 33 εστιάζεται περισσότερο στον παρονομαστή του υπολογισμού του δείκτη “κέρδη ανά μετοχή”. Εφαρμόζεται σε όλες τις ατομικές οικονομικές καταστάσεις μιας οικονομικής οντότητας με την προϋπόθεση ότι αυτή διαθέτει κοινές μετοχές που είναι διαπραγματεύσιμες σε δημόσια αγορά. Επιπλέον, το πρότυπο βρίσκει εφαρμογή

στους οργανισμούς, των οποίων οι οικονομικές καταστάσεις κατατίθενται ή τελούν υπό διαδικασία κατάθεσης σε επιτροπή κινητών αξιών ή σε επαγγελματικό οργανισμό ελέγχου της αγοράς για τους σκοπούς της έκδοσης κοινών μετοχών σε δημόσια αγορά. Τέλος σε περιπτώσεις ομίλων, οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις αναφέρουν τις κοινές μετοχές ή τους δυνητικούς τίτλους μετατρέψιμους σε μετοχές που είναι διαπραγματεύσιμοι σε δημόσια αγορά (εθνικό ή αλλοδαπό χρηματιστήριο ή εξωχρηματιστηριακή αγορά, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών και περιφερειακών αγορών). Σε περίπτωση που μια οικονομική οντότητα παρουσιάζει ενοποιημένες καθώς και ατομικές οικονομικές καταστάσεις που έχουν συνταχθεί σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 27, οι γνωστοποιήσεις που απαιτούνται από το πρότυπο 33 πρέπει να παρέχονται μόνο σε ενοποιημένη βάση. Μια οικονομική οντότητα που επιλέγει να γνωστοποιεί κέρδη ανά μετοχή βάσει των ατομικών οικονομικών καταστάσεων της, παρέχει τέτοιες πληροφορίες περί κερδών ανά μετοχή μόνο στην όψη της ατομικής κατάστασης λογαριασμού αποτελεσμάτων της.

Ας δούμε στη συνέχεια κάποιους βασικούς ορισμούς που θα τους αναφέρουμε κατά τη διάρκεια της εργασίας μας αρκετές φορές.

- *Αντιμείωση*: αύξηση κερδών ανά μετοχή / μείωση ζημίας ανά μετοχή: Το μέγεθος αυτό απορρέει από την παραδοχή ότι τα μετατρέψιμα μέσα έχουν μετατραπεί, ότι τα δικαιώματα προαίρεσης ή αγοράς έχουν εξασκηθεί ή ότι οι κοινές μετοχές εκδίδονται εφόσον έχουν εκπληρωθεί κάποιοι συγκεκριμένοι όροι. Για παράδειγμα μια ενδεχόμενη μετοχική συμφωνία είναι μια συμφωνία έκδοσης μετοχών η οποία εξαρτάται από την εκπλήρωση συγκεκριμένων όρων.

- Οι υπό αίρεση εκδοτέες κοινές μετοχές: Κοινές μετοχές εκδοτέες έναντι μηδαμινού ποσού μετρητών ή άνευ μετρητών μετά την εκπλήρωση ορισμένων όρων μιας ενδεχόμενης μετοχικής συμφωνίας.
- Τα δικαιώματα προαίρεσης, δικαιώματα αγοράς μετοχών και τα ισόδυναμά τους: Χρηματοοικονομικά μέσα που δίδουν στον κάτοχο το δικαίωμα να αγοράσει κοινές μετοχές.
- Η Κοινή μετοχή: συμμετοχικός τίτλος που έπεται σε δικαιώματα όλων των λοιπών κατηγοριών των συμμετοχικών τίτλων.
- Ο Δυνητικός τίτλος μετατρέψιμος σε κοινή μετοχή: Χρηματοοικονομικό μέσο ή άλλη σύμβαση που μπορεί να παρέχει στον κάτοχο του το δικαίωμα για κοινές μετοχές.
- Τα δικαιώματα πώλησης επί των κοινών μετοχών: Συμβόλαια που δίδουν στον κάτοχο το δικαίωμα να πωλεί κοινές μετοχές σε ορισμένη τιμή για ένα δεδομένο διάστημα.

Παραδείγματα δυνητικών τίτλων μετατρέψιμων σε κοινές μετοχές είναι: οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις ή συμμετοχικοί τίτλοι, συμπεριλαμβανομένων των προνομιούχων μετοχών που μετατρέπονται σε κοινές μετοχές, τα δικαιώματα προαίρεσης και αγοράς μετοχών, γ) οι μετοχές που θα εκδίδονταν με την εκπλήρωση ορισμένων όρων που προέρχονται από συμβατικούς διακανονισμούς, όπως η αγορά μιας επιχείρησης ή άλλων περιουσιακών στοιχείων.

3.6.3. 2. Βασικά Κέρδη ανά Μετοχή (Κ.Α.Μ.)

Μια επιχείρηση υπολογίζει τα βασικά κέρδη ανά μετοχή σε ότι αφορά το κέρδος ή τη ζημία που αναλογεί στους κατόχους κοινών μετοχών της μητρικής και εφόσον παρουσιάζεται, το κέρδος ή τη ζημία από τις συνεχιζόμενες εκμεταλλεύσεις που αναλογούν στους κατόχους αυτούς.

Τα βασικά κέρδη ανά μετοχή υπολογίζονται διαιρώντας το κέρδος ή τη ζημία που αναλογεί στους κατόχους κοινών μετοχών της μητρικής οικονομικής οντότητας (ο αριθμητής) με το μέσο σταθμισμένο αριθμό κοινών μετοχών σε κυκλοφορία (ο παρονομαστής) κατά τη διάρκεια της λογιστικής περιόδου. Η πληροφόρηση που δίδεται από τα βασικά κέρδη ανά μετοχή είναι η παροχή ενός μέτρου της συμμετοχής

κάθε κοινής μετοχής μιας μητρικής οικονομικής οντότητας στην απόδοση της οικονομικής οντότητας κατά την συγκεκριμένη χρονική περίοδο αναφοράς.

3.6.3. 3. Κέρδη

Στον όρο κέρδη περιλαμβάνονται: α) τα κέρδη ή οι ζημίες από συνεχιζόμενες εκμεταλλεύσεις που αναλογούν στη μητρική οικονομική οντότητα και β) κέρδη ή ζημίες που αποδίδονται στη μητρική οικονομική οντότητα.

Κάθε στοιχείο των εσόδων και των εξόδων που αναλογεί στους κατόχους κοινών μετοχών της μητρικής οικονομικής οντότητας και που αναγνωρίζεται σε μια περίοδο, συμπεριλαμβανομένων των φόρων και των μερισμάτων επί των προνομιούχων μετοχών που κατατάσσονται στις υποχρεώσεις, συμπεριλαμβάνεται στον προσδιορισμό των κερδών ή των ζημιών της περιόδου που αναλογεί στους κατόχους κοινών μετοχών της μητρικής εταιρείας (Δ.Λ.Π. 1, Παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων).

Το μετά από φόρους ποσό των μερισμάτων των προνομιούχων μετοχών που αφαιρείται από τα κέρδη ή τις ζημίες είναι: α) το μετά από φόρους ποσό τυχόν μερισμάτων προνομιούχων μετοχών επί προνομιούχων μετοχών μη σωρευτικού μερίσματος, που αναγγέλλεται για την περίοδο και β) το μετά από φόρους ποσό των μερισμάτων προνομιούχων μετοχών της περιόδου για τις σωρευτικού μερίσματος προνομιούχες μετοχές, άσχετα αν τα μερίσματα αυτά έχουν αναγγελθεί ή όχι.

Το ποσό των μερισμάτων προνομιούχων μετοχών για την περίοδο δεν περιλαμβάνει το ποσό τυχόν μερισμάτων προνομιούχων μετοχών για τις σωρευτικού μερίσματος προνομιούχες μετοχές που καταβλήθηκε ή αναγγέλθηκε κατά τη διάρκεια της τρέχουσας λογιστικής περιόδου και αφορά προηγούμενες λογιστικές περιόδους.

3.6.3.4. Ιδιαιτερότητες

Οι προνομιούχες μετοχές που προβλέπουν χαμηλό αρχικό μέρισμα προκειμένου να αποζημιώσουν μια οικονομική οντότητα για την πώληση της προνομιούχου μετοχής με έκπτωση ή μέρισμα υψηλότερου της αγοράς σε μεταγενέστερες περιόδους ώστε να αποζημιωθούν οι επενδυτές για την αγορά προνομιούχων μετοχών σε τιμή υπέρ το άρτιο, αναφέρονται μερικές φορές ως προνομιούχες μετοχές με αυξανόμενο συντελεστή απόδοσης. Κάθε έκπτωση επί της τιμής αρχικής έκδοσης, ή έκδοση με τιμή υπέρ το άρτιο που αφορά προνομιούχες μετοχές με αυξανόμενο συντελεστή αποσβένεται στα κέρδη εις νέον με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου και θεωρείται μέρισμα προνομιούχου μετοχής για τον υπολογισμό των κερδών ανά μετοχή.

Οι προνομιούχες μετοχές μπορεί να επαναγοραστούν από την οικονομική οντότητα μετά από σχετική προσφορά προς τους κατόχους τους. Το επιπλέον της εύλογης αξίας του τιμήματος που καταβάλλεται στους κατόχους των προνομιούχων μετοχών επιπλέον της λογιστικής αξίας των προνομιούχων μετοχών αντιπροσωπεύει μια απόδοση στους κατόχους των προνομιούχων μετοχών και μια επιβάρυνση των κερδών εις νέον για την οικονομική οντότητα. Το ποσό αυτό αφαιρείται κατά τον υπολογισμό του κέρδους ή της ζημίας που αναλογεί σε κατόχους κοινών μετοχών της μητρικής οικονομικής οντότητας. Η πρόωρη μετατροπή των μετατρέψιμων προνομιούχων μετοχών μπορεί να παρακινηθεί από μια οικονομική οντότητα μέσω ευνοϊκών μεταβολών των αρχικών όρων μετατροπής ή την καταβολή συμπληρωματικού τιμήματος. Η υπέρβαση της εύλογης αξίας των κοινών μετοχών ή άλλου τιμήματος που καταβάλλεται πλέον της εύλογης αξίας των εκδοτέων κοινών μετοχών, σύμφωνα με τους αρχικούς όρους της μετατροπής, συνιστά απόδοση για τους κατόχους των προνομιούχων μετοχών και αφαιρείται κατά τον υπολογισμό του κέρδους ή της ζημίας που αναλογεί σε κατόχους κοινών μετοχών της μητρικής οικονομικής οντότητας.

Οποιαδήποτε υπέρβαση της λογιστικής αξίας των προνομιούχων μετοχών επί της εύλογης αξίας του τιμήματος που καταβάλλεται για τον διακανονισμό τους

προστίθεται στον υπολογισμό του κέρδους ή της ζημίας που αναλογεί στους κατόχους κοινών μετοχών της μητρικής οικονομικής οντότητας.

3.6.4. ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Η υιοθέτηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Δ.Λ.Π.) το 2005 αποτέλεσε για την Ελλάδα τη Λογιστική Επανάσταση του 21^{ου} αιώνα με δεδομένη τη διαφορά φιλοσοφίας μεταξύ των Δ.Λ.Π. και των Ελληνικών Λογιστικών Κανόνων (Ε.Γ.Λ.Σ.).

Τα Δ.Λ.Π. υπερέχουν σαφώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων σε μια σειρά κριτήρια, ωστόσο η εφαρμογή τους συνοδεύτηκε από αρκετά προβλήματα όπως έλλειψη επαρκούς καθοδήγησης, ανεπάρκεια καταρτισμένων λογιστών και ελεγκτών, έλλειψη ομοιομορφίας στην εφαρμογή και σημαντικά περιθώρια δημιουργικής λογιστικής. Επιπλέον, το θεσμικό και το νομοθετικό περιβάλλον δεν έχουν εναρμονιστεί πλήρως για την εφαρμογή των Δ.Λ.Π.. Ιδιαίτερα οι φορολογικές ρυθμίσεις για την εφαρμογή των Δ.Λ.Π. στερούνται πληρότητας και απλότητας ενώ αφήνουν περιθώρια αμφισβητήσεων εκ μέρους των φορολογικών οργάνων.

Τονίζεται λοιπόν, η γενικευμένη απαίτηση για εκσυγχρονισμό των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων για μη εισηγμένες επιχειρήσεις, στην κατεύθυνση απάλειψης των αδικαιολόγητων διαφορών με τα Δ.Λ.Π. καθώς η παράλληλη λειτουργία δύο σημαντικά διαφορετικών λογιστικών μοντέλων κρίνεται ότι δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού.

Στην αισιόδοξη πλευρά, εντοπίζονται θετικές επιπτώσεις στο εσωτερικό των επιχειρήσεων καθώς τα Δ.Λ.Π. θεωρείται ότι παρέχουν χρήσιμη πληροφόρηση για τη λήψη αποφάσεων και αναδεικνύουν κινδύνους και άλλα σημαντικά θέματα, διευκολύνουν τη διεθνοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων και βελτιώνουν την πιστοληπτική τους ικανότητα.

Τέλος εκφράζεται η γνώμη ότι η διενέργεια ποιοτικού ελέγχου από τους ελεγκτικού μηχανισμούς μπορεί να συντελέσει στην βελτίωση της αξιοπιστίας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

3.6.4.1. Ποιοτικά χαρακτηριστικά και προβλήματα

Τα Δ.Λ.Π. αξιολογούνται πολύ θετικά από ελεγκτές και λογιστές και στα τέσσερα βασικά ποιοτικά χαρακτηριστικάπου είναι: i) η συνάφεια, ii) η αξιοπιστία, iii) η συγκρισιμότητα και iv) το πόσο κατανοητά είναι προς όλους τους ενδιαφερομένους.

Φαίνεται μάλιστα, ότι τα Δ.Λ.Π. υπερέχουν εμφανώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων (Ε.Λ.Π.) στα ίδια ποιοτικά χαρακτηριστικά αλλά και σε άλλα κριτήρια (προστασία των συμφερόντων των δανειστών και των μετόχων).

Η εφαρμογή των Δ.Λ.Π. συνοδεύεται από μια σειρά προβλημάτων όπως η μη ολοκληρωμένη εναρμόνιση θεσμικού - νομοθετικού περιβάλλοντος και η μη επαρκής ενημέρωση ελεγκτών και λογιστών για τα Δ.Λ.Π. σε ό,τι αφορά τις τεχνικές λεπτομέρειες εφαρμογής τους.

Η ταυτόχρονη χρήση Δ.Λ.Π. και Ε.Λ.Π. από εισηγμένες και μη εισηγμένες εταιρείες αντίστοιχα λόγω της διαφορετικότητας των δύο πλαισίων και της έλλειψης συγκρισιμότητας, γεννά διάφορα προβλήματα στη λειτουργία της αγοράς αλλά και ζητήματα αθέμιτου ανταγωνισμού.

Στόχος των Δ.Λ.Π. που εκδίδει το International Accounting Standards Board (IASB) είναι η προαγωγή ενός κοινού, υψηλής ποιότητας και αξιόπιστου πλαισίου χρηματοοικονομικής πληροφόρησης για χρήση στις διεθνείς αγορές.

3.7. ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Όπως αναφέραμε νωρίτερα σχετικά με το Ε,Γ.Λ.Σ. από το 2006 και έπειτα τηρείται το σχέδιο των λογαριασμών, αλλά ακολουθούνται για τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων οι λογιστικές πρακτικές των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (Δ.Π.Χ.Π.).

Με τον όρο λογαριασμός εννοούμε ένα διάγραμμα, στο οποίο απεικονίζεται συστηματικά κατά χρονολογική σειρά, αιτιολογία, ποσότητα και αξία η αρχική θέση και οι μεταβολές των στοιχείων του Ισολογισμού και της Κατάστασης Αποτελεσμάτων χρήσης.

3.7.1. Διάρθρωση του Σχεδίου Λογαριασμών

Οι λογαριασμοί του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου ταξινομούνται σε δέκα ομάδες, οι οποίες αριθμούνται κατά τη φυσική σειρά των αριθμών 1 έως 9 και 0.

Το Σχέδιο για την ομαδοποίηση των λογαριασμών χρησιμοποιεί το κριτήριο του τις ισολογισμού⁸. Έτσι:

- Οι ομάδες ένα (1) έως οκτώ (8) περιλαμβάνουν τους λογαριασμούς που ικανοποιούν τις ανάγκες της Γενικής Λογιστικής. Συγκεκριμένα:
 - οι ομάδες 1, 2 και 3 περιλαμβάνουν τους λογαριασμούς του *Ενεργητικού*⁹
 - οι ομάδες 4 και 5 περιλαμβάνουν τους λογαριασμούς του *Παθητικού*¹⁰
 - οι ομάδες 6 και 7 τους λογαριασμούς των οργανικών εξόδων και οργανικών εσόδων αντίστοιχα

⁸ Η έννοια του Ισολογισμού θα παρουσιαστεί αναλυτικότερα σε επόμενο Κεφάλαιο.

⁹ Ενεργητικό (Assets) είναι το σύνολο των οικονομικών πόρων οι οποίοι ανήκουν σε μία επιχείρηση και έχουν χρηματική αξία, ενώ αναμένεται να προσφέρει οικονομικά και άλλα οφέλη η εκμετάλλευσή τους.

¹⁰ Παθητικό (Liabilities) : Το σύνολο των υποχρεώσεων (οφειλές, γραμμάτια, κ.α) μιας επιχείρησης προς τρίτους και των οποίων το ποσό μπορεί να προσδιορισθεί κατά αντικειμενικό τρόπο.

- και η ομάδα 8 τους λογαριασμούς αποτελεσμάτων της Γενικής Λογιστικής.

- Η ομάδα εννέα (9) περιλαμβάνει τους λογαριασμούς που ικανοποιούν τις ανάγκες της Αναλυτικής Λογιστικής Εκμετάλλευσης
- Η ομάδα δέκα (0) περιλαμβάνει τους λογαριασμούς τάξεως.

Από τις ομάδες 1-8 που καλύπτουν τις ανάγκες της Γενικής Λογιστικής, οι ομάδες των λογαριασμών είναι:

- Ομάδα 1^η: Πάγιο Ενεργητικό
- Ομάδα 2^η: Αποθέματα
- Ομάδα 3^η: Απαιτήσεις και Διαθέσιμα
- Ομάδα 4^η: Καθαρή Θέση – Μακροχρόνιες Υποχρεώσεις
- Ομάδα 5^η: Βραχυχρόνιες Υποχρεώσεις
- Ομάδα 6^η: Οργανικά Έξοδα
- Ομάδα 7^η: Οργανικά Έσοδα
- Ομάδα 8^η: Λογαριασμοί Αποτελεσμάτων

3.7.2. Οι Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις

Οι οικονομικές καταστάσεις είναι πίνακες στους οποίους εμφανίζονται τα στοιχεία του ισολογισμού και ορισμένων άλλων λογαριασμών των οικονομικών μονάδων, κεφαλαιώδους σημασίας.

Στην κατάρτιση οικονομικών καταστάσεων οδήγησε η ανάγκη των επιχειρήσεων για κύρια πληροφόρηση των ενδιαφερόμενων εκτός επιχείρησης (μετόχων, τραπεζών, πιστωτών κτλ.) προκειμένου να μπορούν να λάβουν οικονομικές αποφάσεις. Επειδή οι οικονομικές καταστάσεις δημοσιεύονται πρώτιστα για τους χρηματοδότες της οικονομικής μονάδας (μετόχους και πιστωτές), καλούνται και χρηματοοικονομικές καταστάσεις (financial statements). Εκτός των παραπάνω οι χρηματοοικονομικές

καταστάσεις ενδιαφέρουν εξίσου και τους εντός της επιχείρησης μετόχους, προσωπικό κτλ.

Σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Π., οι οικονομικές καταστάσεις είναι μια δομημένη οικονομική απεικόνιση, με συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά, της οικονομικής θέσης μιας επιχείρησης και των συναλλαγών που έχουν αναληφθεί από αυτή. Συντάσσονται κατά τακτά χρονικά διαστήματα¹¹, έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα και συνοψίζονται ως εξής:

- Ο Ισολογισμός
- Η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης
- Ο Πίνακας διάθεσης αποτελεσμάτων
- Η Κατάσταση του λογαριασμού γενικής εκμετάλλευσης
- Το προσάρτημα του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης

¹¹ Ανά 12 μήνες. Χρονικό διάστημα που λογίζεται ως λογιστική χρήση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

4.1. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ

Με τον όρο **οικονομική μονάδα**, χαρακτηρίζεται ο συστηματικός συνδυασμός των συντελεστών παραγωγής (φύσης - εργασίας - κεφαλαίου), δια του οποίου και επιδιώκεται η κάλυψη των ανθρωπίνων αναγκών

Κύρια στοιχεία που συγκροτούν μια οικονομική μονάδα είναι τα ακόλουθα τρία: Οι συντελεστές παραγωγής, η εφαρμογή της Οικονομικής Αρχής¹² και τέλος η κάλυψη αναγκών δηλαδή το σκοπούμενο αποτέλεσμα δια του συνδυασμού των δύο παραπάνω κύριων στοιχείων.

Οι οικονομικές μονάδες που απαντώνται στη σύγχρονη εποχή είναι απειράριθμες. Μπορούν όμως να διακριθούν με βάση κάποια σημαντικά κριτήρια όπως κατά φορέα (ιδιωτικές, δημόσιες, μικτές) μέγεθος (μικρές, μεσαίες, μεγάλες), δράση (παραγωγή ή κατανάλωση), περιουσιακή διάρθρωση, (στατική, δυναμική κ.λπ.)

Οι φορείς (διαχειριστές) όλων των παραπάνω οικονομικών μονάδων ονομάζονται Οικονομικές Επιχειρήσεις και κάθε μία τους χαρακτηρίζεται ανάλογα με τον επαγγελματικό χώρο δράσης της (wikipedia).

4.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Κάθε επιχείρηση (ή οργανισμός) έχει στόχους οι οποίοι δικαιολογούν και την ύπαρξη της. Στόχος της επιχείρησης είναι μια επιθυμητή κατάσταση στην οποία επιδιώκει να φτάσει, ή ένα αποτέλεσμα προς επίτευξη. Οι στόχοι μπορούν να διακριθούν σε θεσμικούς και λειτουργικούς.

¹²δηλαδή να καταβάλλεται προσπάθεια για καλλίτερο αποτέλεσμα με τη μικρότερη θυσία.

Οι *θεσμικοί στόχοι*, είναι αυτοί που επίσημα η επιχείρηση (ή οργανισμός) διατυπώνει στο καταστατικό, με βάση το οποίο νομιμοποιείται η ύπαρξη και λειτουργία της.

Οι λειτουργικοί στόχοι, της επιχείρησης εκφράζουν τα συγκεκριμένα αποτελέσματα τα οποία αυτή επιδιώκει να επιτύχει. Αυτοί οι στόχοι αναφέρονται:

- *Στα συνολικά μεγέθη της επιχείρησης*, όπως είναι τα κέρδη, το εισόδημα ή ο κύκλος εργασιών, οι ρυθμοί αύξησης ή ανάπτυξης της, η αποδοτικότητα των επενδυμένων κεφαλαίων, η φήμη, δύναμη κτλ.
- *Στην αγορά*, όπως είναι η κατάκτηση συγκεκριμένου μεριδίου αγοράς, η δημιουργία δικτύου πωλήσεων ή διανομής, η δημιουργία εμποδίων εισόδου ανταγωνιστών, κτλ.
- *Στην παραγωγή*, όπως είναι η παραγωγικότητα της εργασίας, η ποιότητα των προϊόντων, τα κόστη, κτλ.
- *Στους ανθρώπους*, όπως είναι η ικανοποίηση των εργαζομένων, η απασχόληση, η εκπαίδευση, η ανάπτυξη κτλ.
- *Στις καινοτομίες*, που αφορούν την ανάπτυξη νέων προϊόντων, νέων μεθόδων και τεχνικών παραγωγής και διανομής, νέων διοικητικών συστημάτων, κτλ., με σκοπό την ανάπτυξη και την προσαρμογή της επιχείρησης στις εξελίξεις του περιβάλλοντος.

Οι στόχοι της επιχείρησης αποτελούν τους λόγους για τη δημιουργία της, η επίτευξη όμως αυτών αποτελεί παράλληλα τον όρο για την επιβίωσή της.

Βασική επιδίωξη κάθε επιχείρησης, μικρής ή μεγάλης, εκτός από την εξασφάλιση της βιωσιμότητας της είναι και της ανάπτυξης της. Οι επιδιώξεις αυτές στην επιχείρηση, μεταφράζονται με αύξηση της αποδοτικότητας και μεγιστοποίηση του κερδοφορίας της.

Προκειμένου να επιτύχει ευκολότερα, τους στόχους και τις βασικές επιδιώξεις της, η επιχείρηση προχωρά στη χάραξη στρατηγικής. Η στρατηγική αποτελεί το σημείο αναφοράς που καθοδηγεί την επιχείρηση στην υλοποίηση των στόχων της

καθώς συντονίζει τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, τις δράσεις και τις θέσεις της επιχείρησης στο εσωτερικό της και απέναντι στους ανταγωνιστές της.

Με βάση τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό ότι κάθε επιχείρηση προκειμένου να διασφαλίσει το επιθυμητό για την ίδια αποτέλεσμα, θα πρέπει ανάμεσα σε άλλα να λαμβάνει μέριμνα προς την κατεύθυνση:

- της διαμόρφωσης σχεδίων - προγραμμάτων - προϋπολογισμών (Επιχειρησιακών Σχεδίων Δράσης) με στόχο την επίτευξη των επιδιώξεων και των σκοπών της επιχείρησης / οργανισμού,
- της διαμόρφωσης των βραχυχρόνιων επιχειρησιακών σχεδίων,
- της καταγραφής των πεπραγμένων της επιχείρησης και της σύγκρισης με τα προγραμματισμένα,
- της διόρθωσης των ενεργειών της επιχείρησης με στόχο την επαναφορά στο πρόγραμμα (αν και όταν αυτό κρίνεται σκόπιμο),
- της αντίληψης και του ελέγχου των χρηματοοικονομικών ενεργειών,
- της αναθεώρησης και των αναφορών για το σύστημα και τη λειτουργία του.

Μεγάλο μέρος των πληροφοριών που χρειάζεται μια επιχείρηση προκειμένου να καθορίσει με επιτυχία τους στόχους και τη στρατηγική της, αντλούνται από τα πληροφοριακά δεδομένα που προκύπτουν μετά την ανάλυση των χρηματοοικονομικών και άλλων συμπληρωματικών καταστάσεων.

4.3. ΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις αποτελούν σημαντική πηγή πληροφοριών καθώς τροφοδοτούν τους εκάστοτε ενδιαφερόμενους, εντός και εκτός μιας επιχείρησης, με όλα εκείνα τα στοιχεία που χρειάζεται να γνωρίζουν για την οικονομική μονάδα προκειμένου να πάρουν τις σωστές αποφάσεις. Αποτελούν ως εκ τούτου, σημαντική πηγή πληροφοριών ώστε να εντοπίζονται έγκαιρα, να εκτιμώνται σωστά και να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά οι κίνδυνοι που τις απειλούν. Παράλληλα, βοηθούν να αξιοποιούνται οι ευκαιρίες που πηγάζουν από το ευρύτερο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον και να προγραμματίζεται η μελλοντική τους δράση.

Εξαιτίας της μεγάλης σημασίας που έχουν τα δεδομένα που προκύπτουν από την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων για την εύρυθμη λειτουργία και την μακροχρόνια επιβίωση και κερδοφορία της επιχείρησης κρίνεται αναγκαία η διαρκής και συστηματική καταγραφή, παρατήρηση, ταξινόμηση, αξιολόγηση και αξιοποίηση τους.

Η πραγματική εικόνα μιας επιχείρησης δίνεται σε συνδυασμό και με άλλες συμπληρωματικές πληροφορίες που περιλαμβάνονται στους ετήσιους απολογισμούς που καταρτίζουν οι επιχειρήσεις καθώς και από άλλα εξωλογιστικά δεδομένα.

Οι πλέον σημαντικές οικονομικές καταστάσεις που συντάσσει μια επιχείρηση είναι: i) ο Ισολογισμός, ii) η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης, iii) ο Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων, iv) το Προσάρτημα, v) η Ανάλυση των Οικονομικών Καταστάσεων

Παρά το γεγονός ότι η παρουσίαση των καταστάσεων αυτών ποικίλει από επιχείρηση σε επιχείρηση, τα βασικά τους στοιχεία και περιεχόμενα δεν αλλάζουν.

4.3.1. Ισολογισμός

Ο ισολογισμός αποτελεί την πρώτη και σημαντικότερη από τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις κάθε επιχείρησης και είναι μία συνοπτική λογιστική κατάσταση που εμφανίζει τα περιουσιακά στοιχεία (Ενεργητικό), τις Υποχρεώσεις (Παθητικό) και τις Απαιτήσεις μιας επιχείρησης σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Αποσκοπεί κυρίως στην πληροφόρηση ενδιαφερόμενων εκτός επιχείρησης (μετόχων, τραπεζών, πιστωτών κ.α.) αλλά και εντός επιχείρησης (μετόχους, προσωπικό κ.α.) και προκύπτει μετά την απογραφή, της οποίας και εμφανίζεται ως περίληψη. Στηρίζεται κι αυτός στη βασική λογιστική ισότητα:

Ενεργητικό = Πραγματικό Παθητικό + Καθαρή Θέση

Το **Ενεργητικό** (Assets) όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο είναι το *σύνολο των οικονομικών αγαθών (κτίρια, εμπορεύματα, μεταφορικά μέσα, μετρητά, καταθέσεις, απαιτήσεις έναντι πελατών, κ.α.) που ανήκουν κατά κυριότητα σε μία*

επιχείρηση και των οποίων η τιμή μπορεί να προσδιορισθεί κατά αντικειμενικό τρόπο.

Τα στοιχεία του ενεργητικού ταξινομούνται σε ομάδες με βάση το κριτήριο της ρευστότητας (δηλ. κατά πόσο γρήγορα μπορούν να ρευστοποιηθούν κάποια στοιχεία).

- *Πάγιο ενεργητικό:* Τα στοιχεία εκείνα τα οποία δεν πρόκειται να ρευστοποιηθούν εντός μιας λογιστικής χρήσης (π.χ. Ακίνητα, μηχανήματα, γραφεία, μακροπρόθεσμες απαιτήσεις, συμμετοχές σε επιχειρήσεις).
- *Κυκλοφορούν ενεργητικό:* Τα στοιχεία εκείνα τα οποία προβλέπεται ότι θα ρευστοποιηθούν εντός μιας λογιστικής χρήσης (π.χ. εμπορεύματα, απαιτήσεις έναντι πελατών, γραμμάτια εισπρακτέα, επιταγές εισπρακτέες).
- *Διαθέσιμο ενεργητικό:* Τα μετρητά που βρίσκονται στο ταμείο, καθώς και κάθε στοιχείο που μπορεί να ρευστοποιηθεί αμέσως (π.χ. καταθέσεις όψεως).

Το **Παθητικό** (Liabilities) αποτελείται από το σύνολο των υποχρεώσεων (οφειλές, γραμμάτια, κ.α.) μιας επιχείρησης προς τρίτους που έχουν τα δικαιώματα τους πάνω στα περιουσιακά της στοιχεία. (Λεοντάρης Μ., 2009). Τα στοιχεία του παθητικού ταξινομούνται σε ομάδες με βάση το κριτήριο της ληκτότητας των υποχρεώσεων (δηλ. κατά πόσο γρήγορα πρέπει να εξοφληθούν οι υποχρεώσεις).

- *Βραχυπρόθεσμο παθητικό:* Οι υποχρεώσεις οι οποίες λήγουν εντός μίας λογιστικής χρήσης (π.χ. υποχρεώσεις προς τους προμηθευτές, γραμμάτια πληρωτέα, υποχρεώσεις για βραχυπρόθεσμα δάνεια, οφειλόμενοι φόροι)
- *Μακροπρόθεσμο παθητικό:* Οι υποχρεώσεις οι οποίες λήγουν μετά την πάροδο μίας λογιστικής χρήσης (π.χ. ομολογιακά δάνεια, υποχρεώσεις για μακροπρόθεσμα δάνεια)
- *Κεφάλαιο:* Οι υποχρεώσεις της επιχείρησης απέναντι στους μετόχους της (το κεφάλαιο που έχει κατατεθεί από τους μετόχους στην επιχείρηση).

4.3.2. Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης

Τα αποτελέσματα χρήσης αποτελούν τη σπουδαιότερη διάσταση για τον καθορισμό της αποδοτικότητας μιας επιχείρησης. Με βάση τα αποτελέσματα χρήσης καθορίζεται η χρηματιστηριακή αξία της επιχείρησης, κρίνεται η ποιότητα του έργου το οποίο επιτελεί η διοίκηση και μπορούν να χορηγηθούν αμοιβές ανάλογες με την επίδοση και απόδοση των εργαζομένων.

Η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης είναι μία λογιστική κατάσταση που εμφανίζει το αποτέλεσμα που πραγματοποίησε μια επιχείρηση κατά την διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου (από 1/1/XX έως 31/12/XX) και τους προσδιοριστικούς παράγοντες του αποτελέσματος. Το λογιστικό αποτέλεσμα προκύπτει μετά την αφαίρεση κάθε μορφής εξόδων, ζημιών, νομίμων αποσβέσεων και κάθε άλλου εταιρικού βάρους, από τα πραγματοποιηθέντα ακαθάριστα έσοδα.

4.3.3. Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων

Σύμφωνα με το Ε.Γ.Α.Σ., ο πίνακας διάθεσης αποτελεσμάτων καταρτίζεται υποχρεωτικά στην περίπτωση που γίνεται διανομή των κερδών και καταχωρείται στο βιβλίο απογραφών και ισολογισμών της επιχείρησης. Τα στοιχεία του πίνακα απεικονίζονται σε δύο στήλες οι οποίες αντιστοιχούν στην παρούσα και στη προηγούμενη χρήση.

4.3.4. Προσάρτημα

Το Προσάρτημα του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης είναι απαραίτητο συμπλήρωμα των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων. Συντάσσεται και δημοσιοποιείται υποχρεωτικά με την καταχώρηση του στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών και Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης του Υπουργείου Εμπορίου αλλά δεν δημοσιεύεται στις εφημερίδες όπως συμβαίνει και με τις άλλες καταστάσεις με το

οποίο παρέχονται διάφορες πληροφορίες και επεξηγήσεις σε ότι αφορά τη σύνταξη και το περιεχόμενο του ισολογισμού και της κατάστασης των αποτελεσμάτων. Οι πληροφορίες αυτές έχουν σκοπό να διευκολύνουν τους αναγνώστες ώστε να κατανοήσουν τις οικονομικές καταστάσεις οι οποίες ορισμένες φορές είναι αρκετά συμπυκνωμένες και περιληπτικές για να διαφωτίσουν το μέσο αναγνώστη τους.

4.4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Η Ανάλυση βασικών Οικονομικών Καταστάσεων είναι η εξέταση και εξαγωγή συμπερασμάτων από τα στοιχεία του Ισολογισμού και την Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης με τη βοήθεια και πολλών συμπληρωματικών πινάκων οικονομικών καταστάσεων.

Βασικός στόχος της ανάλυσης λογιστικών καταστάσεων είναι η διευκόλυνση της λήψης αποφάσεων, οι οποίες αφορούν την αποτελεσματική κατανομή οικονομικών πόρων. Οι αποφάσεις αυτές επηρεάζουν άμεσα τα οικονομικά συμφέροντα των ομάδων που χρησιμοποιούν τις λογιστικές καταστάσεις μίας επιχείρησης.

Τέτοιες ομάδες είναι οι μέτοχοι, οι πιστωτές, η διοίκηση, οι εργαζόμενοι, η πολιτεία, οι πελάτες κ.α.. Η λήψη αυτών των αποφάσεων απαιτεί εκτίμηση της μακροχρόνιας και βραχυχρόνιας δυνατότητας επιβίωσης καθώς και της αποδοτικότητας της.

Η γνώση του οικονομικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο λειτουργεί μια επιχείρηση (μέσω της μελέτης της ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων) επιτρέπει την καλύτερη αξιολόγηση των επιτεύξεων του παρελθόντος, τον καταλογισμό ευθυνών και την ακριβέστερη πρόβλεψη των αποδόσεων του. Η γνώση και η δυναμικότητα ερμηνείας διαφόρων μακροοικονομικών μεγεθών όπως το ακαθάριστο εθνικό εισόδημα, ο πληθωρισμός, το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού, το ύψος των επιτοκίων, το ποσοστό των ανέργων και η προσφορά χρήματος, επιτρέπουν στον αναλυτή να αναγνωρίσει τις συνέπειες που έχουν για τα κέρδη και τις ταμειακές ροές μεταβολές αυτών των μεγεθών. Η ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων επιτρέπει επίσης, την εκτίμηση τόσο του κινδύνου όσο

και της αποδοτικότητας μιας επιχείρησης προκειμένου να ληφθεί μια απόφαση σχετική με την κατανομή οικονομικών πόρων και σχεδιαζόμενων μελλοντικών επενδύσεων.

Οι μακροοικονομικοί παράγοντες που μπορούν να ενδιαφέρουν έναν αναλυτή είναι δυνατό να ενταχθούν σε δύο ευρύτερες κατηγορίες:

- i) σε αυτούς οι οποίοι προκαλούν μεταβολή στη συνολική ζήτηση αγαθών και
- ii) υπηρεσιών στην οικονομία και
- iii) σε αυτούς οι οποίοι προκαλούν μεταβολή στη συνολική προσφορά.

Παραδείγματα μακροοικονομικών παραγόντων και ενεργειών με θετικές συνέπειες για τη συνολική ζήτηση αποτελούν:

- i) αύξηση των κρατικών δαπανών,
- ii) η αύξηση της προσφοράς χρήματος,
- iii) η αύξηση της ζήτησης από ξένες χώρες,
- iv) η μείωση των φορολογικών συντελεστών.

Παραδείγματα γεγονότων με αρνητικές συνέπειες για τη συνολική προσφορά αγαθών και υπηρεσιών αποτελούν:

- i) η αύξηση της τιμής του πετρελαίου,
- ii) η ολοκληρωτική καταστροφή γεωργικής παραγωγής από φυσικές δυνάμεις,
- iii) η αύξηση των μισθών και ημερομισθίων,
- iv) το αβέβαιο οικονομικό περιβάλλον και η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση.

4.5. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Την έννοια του των χρηματοοικονομικών καταστάσεων διέπουν οι παρακάτω βασικές αρχές:

4.5.1. Η αρχή της λογιστικής μονάδας

Σύμφωνα με αυτήν την αρχή, η λογιστική μονάδα θεωρείται μια ανεξάρτητη οντότητα με δικά της μέσα δράσης και δικές της υποχρεώσεις που δεν συνδέονται με τον ή τους φορείς της.

4.5.2. Η αρχή της συνέχειας της δραστηριότητας της λογιστικής μονάδας ή της επιχειρηματικής δραστηριότητας

Η λογιστική θεωρεί ότι η λογιστική οντότητα θα συνεχίσει τη δραστηριότητα της για αόριστο χρονικό διάστημα. Αυτό ωστόσο δε σημαίνει ότι η λογιστική μονάδα θα έχει διαρκή ύπαρξη αλλά ότι θα συνεχίσει τη δραστηριότητα της για ένα τέτοιο χρονικό διάστημα, έτσι ώστε να εκπληρώσει τις όποιες υποχρεώσεις έχει αναλάβει (η ζωή της επιχείρησης θεωρείται ότι ξεκινά με τη σύσταση της και τελειώνει με την λύση και εκκαθάριση της). Με άλλα λόγια θεωρεί ότι δεν υπάρχει άμεση ανάγκη για ρευστοποίηση της επιχείρησης.

Η υπόθεση ότι η επιχείρηση δεν αναμένεται να ρευστοποιηθεί στο προβλέψιμο μέλλον, θεσπίζει τη βάση για πολλές από τις αποτιμήσεις και επιμερισμούς της λογιστικής (π.χ. ο λογιστής χρεώνει τις αποσβέσεις των παγίων). Είναι αυτή η υπόθεση που υποδηλώνει την απόφαση των επενδυτών να εισφέρουν κεφάλαιο στην επιχείρηση. Μόνον στη βάση αυτής της υπόθεσης η λογιστική διαδικασία μπορεί να παραμείνει σταθερή και να επιτευχθεί ο στόχος της σωστής πληροφόρησης και καταγραφής του επενδυθέντος κεφαλαίου και η αποτελεσματικότητα της διοίκησης.

4.5.3. Η αρχή της περιοδικότητας

Σύμφωνα με την αρχή της περιοδικότητας, η ζωή της επιχειρηματικής μονάδας διαιρείται σε ίσα χρονικά διαστήματα. Με αυτό τον τρόπο καθίσταται ευκολότερος τόσο ο προσδιορισμός των αποτελεσμάτων όσο και της χρηματοοικονομικής της κατάστασης.

Αν και τα αποτελέσματα των εργασιών μιας συγκεκριμένης επιχείρησης μπορούν να γίνουν ακριβώς γνωστά μόνον αν η επιχείρηση σταματήσει να λειτουργεί και τα στοιχεία του ενεργητικού της πωληθούν και πληρωθούν οι υποχρεώσεις, η περιοδική γνώση των αποτελεσμάτων είναι επίσης απαραίτητη καθώς οι ομάδες των ενδιαφερομένων, για τα λειτουργικά αποτελέσματα της επιχείρησης, δεν μπορούν προφανώς, να περιμένουν μέχρι την παύση της λειτουργίας της. Έτσι, ο λογιστής πρέπει να υποβάλει έκθεση για τις αλλαγές στον πλούτο μιας επιχείρησης για σύντομες χρονικές περιόδους.

Ένα έτος είναι το πιο κοινό διάστημα από πλευράς κοινής πρακτικής, της παράδοσης και των κυβερνητικών απαιτήσεων. Μερικές επιχειρήσεις υιοθετούν το οικονομικό έτος της κυβέρνησης, μερικές άλλες το ημερολογιακό έτος. Αν και μια περίοδος δώδεκα μηνών υιοθετείται για την εξωτερική πληροφόρηση, ένα συντομότερο χρονικό διάστημα ενός ή τριών μηνών εφαρμόζεται για εσωτερικούς σκοπούς πληροφόρησης.

Αυτή η παραδοχή θέτει δυσκολίες στην διαδικασία του επιμερισμού του μακροπρόθεσμου κόστους. Όλα τα έσοδα και το κόστος που σχετίζεται με το υπό εξέταση έτος πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν ενώ υπάρχει συσχέτιση των κερδών και του κόστους για κάθε λογιστική περίοδο. Αυτό ισχύει ανεξάρτητα από την είσπραξη ή πληρωμή μετρητών.

4.5.4. Η αρχή της νομισματικής μέτρησης

Η χρηματοοικονομική λογιστική προβλέπει την καταχώρηση μόνο εκείνων των λογιστικών γεγονότων που μπορούν να αποδοθούν σε χρηματικές μονάδες. Συγχρόνως, θεωρεί ως μέσα δράσης μιας επιχείρησης και ως υποχρεώσεις της μόνο τα αρχεία εκείνα τα οποία μπορούν να αποδοθούν σε χρήμα. Τα χρήματά έχουν γίνει αποδεκτά όχι μόνο σαν ένα μέσο συναλλαγής αλλά επίσης, σαν αξία παρακαταθήκης. Είναι πολύ σημαντικό πλεονέκτημα να μετρηθούν και να εκφρασθούν με ένα κοινό παρονομαστή τα στοιχεία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων.

Πρέπει να κατανοήσουμε ότι αυτή η έννοια υπαγορεύει δύο σοβαρούς περιορισμούς. Πρώτον, υπάρχουν αρκετά γεγονότα που είναι πολύ σημαντικά σε μια επιχείρηση και που δεν μπορούν να εκφρασθούν σε νομισματικούς όρους (π.χ. συνθήκες εργασίας των εργαζομένων. Κατά δεύτερο λόγο, η χρήση του χρήματος προϋποθέτει ότι υπάρχει σταθερή αξία του νομίσματος. Έχοντας υπ' όψιν αυτή την υπόθεση σημαίνει ότι οι αλλαγές στην αξία του χρήματος, στο μέλλον, αγνοούνται.

4.5.5. Η αρχή του ιστορικού κόστους

Η απόδοση σε χρηματικές μονάδες των στοιχείων του ισολογισμού καθώς επίσης και των στοιχείων της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσεως γίνεται έχοντας σαν βάση το ιστορικό κόστος για την αποτίμηση τους.

Ο όρος «Ενεργητικό» σημαίνει τους πόρους, τις εδαφικές εκτάσεις, τα κτίρια, τα μηχανήματα κ.λ.π. που ανήκουν στην επιχείρηση. Η χρηματική αξία με την οποία εκφράζονται πηγάζει από την αρχή του κόστους.

Σύμφωνα με αυτή τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης (στοιχεία ενεργητικού) καταγράφονται στα λογιστικά αρχεία στην τιμή κτήσης του παρότι η εμπορική του αξία μπορεί να διαφέρει. Η καταγραφή των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης στην αρχική τιμή αγοράς τους και το κόστος αυτό είναι η βάση για όλες την μετέπειτα λογιστικές συναλλαγές που τα αφορούν.

Τα στοιχεία ωστόσο, του ενεργητικού δεν εμφανίζονται στα λογιστικά αρχεία απαραίτητα την παρούσα εμπορική τους αξία αλλά με λογιστική αξία (book value)¹³ καθώς η αρχή του κόστους υπαγορεύει ότι τα στοιχεία του ενεργητικού ότι η αξία ενός στοιχείου του ενεργητικού μπορεί να μειώνεται συστηματικά με την χρέωση της *απόσβεσης* (depreciation)¹⁴. Η απόσβεση έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση του κέρδους για κάθε περίοδο. Ο κύριος σκοπός της απόσβεσης είναι ο επιμερισμός του κόστους του στοιχείου του ενεργητικού για την ωφέλιμη ζωή του και όχι η προσαρμογή του κόστους του.

Παρά όλα αυτά, ένας ισολογισμός βασισμένος σε αυτή την αρχή μπορεί να παραπλανά καθώς εμφανίζει τα στοιχεία του ενεργητικού στο κόστος όταν υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ του κόστους και της εμπορικής τους αξίας. Παρά τον περιορισμό η αρχή του κόστους καλύπτει τις βασικές αρχές της συνάφειας, της αντικειμενικότητας και της σκοπιμότητας.

4.5.6. Η αρχή της αντικειμενικότητας

Θα πρέπει οι διάφορες λογιστικές μετρήσεις καθώς και τα αποτελέσματα που προκύπτουν να είναι αμερόληπτα και συγχρόνως αντικειμενικά. Θα πρέπει δηλαδή τόσο τα μέσα δράσης μιας επιχείρησης όσο και οι υποχρεώσεις της να αποδεικνύονται αντικειμενικά όσον αφορά το ύψος της αξίας τους. Επίσης, βάσει αυτής (αρχής της αντικειμενικότητας) η αντικειμενική απόδειξη του ύψους της αξίας των μέσων δράσης και των υποχρεώσεων μίας λογιστικής μονάδα καθίσταται υποχρεωτική. Αντικειμενικά αποδεικνύόμενο ύψος αξίας θεωρείται αυτό που υποδεικνύεται με παραστατικά έγγραφα (τιμολόγια, αποδείξεις, συμβόλαια).

¹³ Η αξία ενός οικονομικού μέσου όπως αυτή εμφανίζεται στα λογιστικά βιβλία, η οποία ωστόσο μπορεί να διαφέρει από την αγοραία αξία του.

¹⁴ Είναι η διαδικασία σύμφωνα με την οποία επιμερίζονται και κατανέμονται κόστη τα οποία προκύπτουν κατά την διάρκεια της χρήσης ενός παγίου περιουσιακού στοιχείου μέσα στον χρόνο. Τέτοια κόστη μπορεί να είναι η φυσική φθορά ενός μηχανήματος ή κτιρίου, απαξίωση ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή ή η κάποιου λογισμικού κτλ.

4.5.7. Η αρχή της πραγματοποιήσεως εσόδων

Θα πρέπει να θεωρούμε ότι ένα έσοδο έχει πραγματοποιηθεί και είναι αναγνωρίσιμο όταν ικανοποιούνται οι εξής δύο προϋποθέσεις: i) Ο κύκλος των διαδικασιών που είναι σχετικές με τη δημιουργία εσόδων έχει περατωθεί ή σχεδόν περατωθεί., ii) Έχει πραγματοποιηθεί συναλλαγή – ανταλλαγή.

Η πραγματοποίηση εσόδων (Realisation) κατανοείται τεχνικά σαν την διαδικασία της μετατροπής των πόρων και των δικαιωμάτων σε χρήμα. Σαν λογιστική αρχή χρησιμοποιείται για τον ακριβή προσδιορισμό του ποσού των εσόδων που είναι να αναγνωρισθεί και του ποσού των εξόδων που θα συσχετισθεί με αυτά για σκοπούς μέτρησης του αποτελέσματος.

Αναλυτικότερα, σύμφωνα με αυτή την αρχή, το έσοδο αναγνωρίζεται όταν γίνει η πώληση. Η πώληση θεωρείται ότι γίνεται στο σημείο που η ιδιοκτησία των αγαθών μεταβιβάζεται στον αγοραστή και αυτός καθίσταται νομικά υπεύθυνος για την πληρωμή. Αυτό υποδηλώνει ότι το έσοδο αναγνωρίζεται γενικά όταν τα αγαθά παραδίδονται ή όταν οι υπηρεσίες παρέχονται. Η λογική της παράδοσης επικυρώνει μια απαίτηση έναντι των πελατών. Σε περιπτώσεις όμως όπως οι μακροπρόθεσμες κατασκευαστικές συμβάσεις το έσοδο αναγνωρίζεται στην βάση της αναλογικής ή μερικής μεθόδου ολοκλήρωσης.

4.5.8. Η αρχή της σταθερότητας της νομισματικής μονάδας

Θεωρεί ότι η νομισματική μονάδα, στη βάση της οποίας γίνονται οι αποτιμήσεις μας, δεν παρουσιάζει πληθωριστικές ή αντιπληθωριστικές τάσεις αλλά στη διάρκεια της λογιστικής χρήσης η αξία της διατηρείται σταθερή.

4.5.9. Η αρχή της πλήρους γνωστοποίησης

Οι λογιστικές καταστάσεις μιας οικονομικής μονάδας οφείλουν να περιλαμβάνουν το σύνολο εκείνων των πληροφοριών που είναι αναγκαίες ώστε οι καταστάσεις αυτές να μην είναι παραπλανητικές ή ελλιπείς.

4.5.10. Η αρχή της συσχέτισης των εσόδων και των εξόδων

Η αρχή αυτή ορίζει ότι τα έσοδα και τα έξοδα θα πρέπει να συσχετίζονται για να μπορεί να προσδιοριστεί το αποτέλεσμα το οποίο πέτυχε η λογιστική μονάδα στη διάρκεια της λογιστικής χρήσης. Η συσχέτιση – σύνδεση των εξόδων με τα έσοδα μπορεί να είναι είτε άμεση είτε έμμεση. Η συσχέτιση είναι η συνολική διαδικασία της μέτρησης των περιοδικών κερδών, συχνά καλούμενη σαν διαδικασία συσχέτισης, των εξόδων με τα έσοδα. Με άλλα λόγια, τα κέρδη που έχει μια επιχείρηση κατά την διάρκεια μιας περιόδου μπορούν να μετρηθούν μόνο όταν τα έσοδα της περιόδου συγκρίνονται με τα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν για αυτά.

Σαν γενική περιγραφή τα έσοδα είναι το συνολικό ποσό που πραγματοποιήθηκε από την πώληση των αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών μαζί με τα έσοδα από τόκους, μερίσματα και άλλες πηγών εσόδων και τα έξοδα είναι το κόστος που πραγματοποιήθηκε σε σύνδεση με αυτά τα έσοδα.

Το κόστος που πραγματοποιήθηκε δεν γίνεται έξοδο έως ότου δεν ανταλλαχθούν τα αγαθά ή οι υπηρεσίες. Το κόστος δεν είναι συνώνυμο με το έξοδο αφού το έξοδα είναι η θυσία που έχει γίνει (οι πόροι που αναλώθηκαν) σε σχέση με τα έσοδα της λογιστικής περιόδου. Μόνο το κόστος που έληξε σε μια λογιστική περίοδο θεωρείται σαν έξοδα. Λαμβάνοντας υπόψη αυτή την έννοια, γίνονται εγγραφές προσαρμογής για όλα τα προπληρωθέντα έξοδα, τα εκκρεμή έξοδα, τα συσσωρευμένα έσοδα κ.λ.π. κατά την διάρκεια της κατάρτισης των περιοδικών εκθέσεων.

4.5.11. Η αρχή του δεδουλευμένου (Accrual Concept)

Είναι γενικά αποδεκτό στην λογιστική, ότι βάση της πληροφόρησης των κερδών είναι το δεδουλευμένο. Η αρχή αυτή κάνει διάκριση μεταξύ της είσπραξης των μετρητών και του δικαιώματος είσπραξης και της πληρωμής μετρητών και της νομικής υποχρέωσης για πληρωμή. Αυτή η έννοια παρέχει ένα οδηγό στους λογιστές στο πως θα πρέπει να μεταχειρισθούν τις εισπράξεις και τα δικαιώματα είσπραξης (προσπάθεια να αποτιμηθεί κάθε συναλλαγή σε όρους της επίδρασης της στα ίδια κεφάλαια ή αλλιώς owner's equity). Η ουσία της αρχής του δεδουλευμένου είναι ότι τα καθαρά κέρδη ανακύπτουν από τα γεγονότα που αλλάζουν τα ίδια κεφάλαια μιας

συγκεκριμένης περιόδου και αυτά δεν είναι απαραίτητα τα ίδια με τις αλλαγές στην ταμειακή θέση της επιχείρησης, πράγμα που βοηθά στη σωστή μέτρηση του εισοδήματος.

4.5.12. Η αρχή της συγκρισιμότητας

Συμφώνα με αυτήν την αρχή, επιβάλλεται στο τέλος κάθε λογιστικής χρήσης η δημοσίευση λογιστικών δεδομένων τουλάχιστον δυο ετών ούτως ώστε τα τρία πρόσωπα που ενδιαφέρονται για την οικονομική πορεία της επιχείρησης να μπορούν να βγάλουν αληθή συμπεράσματα.

4.5.13. Η αρχή της συντηρητικότητας

Η αρχή αυτή υπαγορεύει στην οικονομική μονάδα την υιοθέτηση εκείνης της μεθόδου που έχει τη μικρότερη θετική επίδραση στην καθαρή θέση της τελευταίας. Δηλαδή, εκείνης της μεθόδου που θα μας δώσει την μικρότερη αξία για τα στοιχεία του ενεργητικού και για τα έσοδα και την υψηλότερη για τα στοιχεία του παθητικού και τα έξοδα. Η έννοια απαιτεί από τους λογιστές να ακολουθούν συνετή λογική όταν καταγράφουν τις επιχειρηματικές συναλλαγές και τα γεγονότα. Αυτός είναι ο λόγος που ο λογιστής ακολουθεί τον κανόνα ότι δεν θα υπάρξουν κέρδη αλλά κάνει προβλέψεις για όλες τις πιθανές ζημίες καθώς καταγράφει τις επιχειρηματικές συναλλαγές. Σύμφωνα με αυτή την αρχή, τα έσοδα και τα κέρδη θα πρέπει να αναγνωρίζονται μόνον όταν πραγματοποιούνται (realized) με την μορφή μετρητών ή στοιχείων του ενεργητικού (π.χ. χρέη), των οποίων η τελική πραγματοποίηση σε μετρητά μπορεί να εκτιμηθεί με λογική. Περαιτέρω, πρέπει να γίνονται προβλέψεις για όλες τις γνωστές υποχρεώσεις, έξοδα και ζημίες, πιθανές ζημίες σχετικές με ενδεχόμενα γεγονότα θα πρέπει επίσης να προβλέπονται. Η αποτίμηση των αποθεμάτων στην αξία της αγοράς ή στο κόστος τους (όποιο είναι χαμηλότερο), η πρόβλεψη για επισφαλείς πελάτες (μη κάνοντας προβλέψεις για εκπτώσεις από τους πελάτες αλλά προβλέποντας τις εκπτώσεις των προμηθευτών) είναι μερικά από τα παραδείγματα εφαρμογής της αρχής της σύνεσης ή του συντηρητισμού.

Αυτή η αρχή υπόκειται σε κριτική, αν δεν εφαρμοσθεί σωστά. Παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση που ο λογιστής δημιουργήσει μυστικά αποθεματικά με την

πρόβλεψη υπερβολικών ανεπιδέκτων ή επισφαλών απαιτήσεων, αποσβέσεων κ.λ.π. Τότε οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις δεν αντιπροσωπεύουν αληθή και δίκαια εικόνα των γεγονότων “true and fair view”.

4.5.14. Η αρχή αναγνώρισης των εξόδων

Ένα έξοδο αναγνωρίζεται όταν και μόνο όταν συνδέεται άμεσα η έμμεσα με τη δημιουργία εσόδου.

4.5.15. Η αρχή της συνέπειας των λογιστικών μεθόδων

Η αρχή της συνέπειας, απαιτεί η οικονομική μονάδα να εφαρμόζει τις ίδιες μεθόδους που χρησιμοποίησε και την προηγούμενη περίοδο, για όλα τα επακόλουθα παρόμοια γεγονότα και συναλλαγές εκτός αν υπάρχει σοβαρός λόγος για το αντίθετο. Σκοπός είναι μην αλλοιώνεται η διαχρονική χρηματοοικονομική εικόνα της τελευταίας. Με άλλα λόγια, οι λογιστικές πρακτικές θα πρέπει να παραμείνουν σταθερές από την μια περίοδο στην άλλη. Ανάλογα, αν τα αποθέματα αποτιμώνται στο “κόστος” ή στην “τιμή αγοράς οποιoδήποτε είναι χαμηλότερο”, αυτή η αρχή θα πρέπει να εφαρμόζεται για κάθε επόμενο έτος.

Παρά όλα αυτά, η αρχή αυτή δεν απαγορεύει την εισαγωγή βελτιωμένων λογιστικών τεχνικών. Εάν για βάσιμους λόγους, η εταιρία αποκλίνει από την μέθοδο που ως τώρα χρησιμοποιεί, τότε το αποτέλεσμα της αλλαγής πρέπει να γνωστοποιηθεί καθαρά στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις του έτους της αλλαγής.

Η εφαρμογή της αρχής της συνέπειας είναι απαραίτητη για λόγους σύγκρισης. Συνήθως αντλούνται βάσιμα συμπεράσματα από την σύγκριση των δεδομένων του ενός έτους με ένα άλλο. Η μη συνεπής εφαρμογή των λογιστικών μεθόδων μπορεί να επιδράσει σημαντικά τα δεδομένα των εκθέσεων.

4.5.16. Η αρχή του ουσιώδους των λογιστικών πληροφοριών

Θα πρέπει οι πληροφορίες, οι οποίες περιλαμβάνονται στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις να είναι οι σημαντικότερες έτσι ώστε να δίνουν μια όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη εικόνα της οικονομικής πορείας της λογιστικής μονάδας. Στα στοιχεία μικρής σημασίας μπορεί να μη δοθεί ακριβής θεωρητική μεταχείριση. Στην πραγματικότητα, υπάρχουν αρκετά γεγονότα σε μια επιχείρηση που είναι μη σημαντικά στην φύση. Το κόστος της καταγραφής και της εμφάνισης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις τέτοιων γεγονότων μπορεί να μη δικαιολογείται από την χρησιμότητα που αποκομίζει αυτή η πληροφορία. Για παράδειγμα, μια συνηθισμένη αριθμομηχανή κόστους €15 μπορεί να διαρκέσει για 10 έτη. Όμως, η προσπάθεια που συνεπάγεται στην κατανομή του κόστους στα 10 έτη δεν αξίζει την ωφέλεια που πηγάζει από αυτή την εργασία. Το κόστος μπορεί να αντιμετωπιστεί σαν έξοδο περιόδου. Ομοίως, όταν μια κατάσταση εκκρεμών πελατών αποστέλλεται στην ανώτατη διοίκηση, οι αριθμοί μπορεί να στρογγυλοποιηθούν.

Αυτή η αρχή θα επιβαρύνει τους λογιστές με περισσότερες λεπτομέρειες για να βρουν μια αντικειμενική διάκριση μεταξύ σημαντικών και μη γεγονότων. Επίσης ένα γεγονός σημαντικό για μια επιχείρηση μπορεί να είναι μη σημαντικό για μια άλλη. Στην πραγματικότητα, δεν υπάρχουν καθαροί κανόνες για την διαχωριστική γραμμή μεταξύ σημαντικών και μη γεγονότων. Έτι είναι θέμα κρίσης και κοινής λογικής. Παρά τον περιορισμό είναι απαραίτητο να γνωστοποιούνται όλες οι σημαντικές πληροφορίες για να καταστήσουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις ξεκάθαρες και κατανοητές. Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 1, σημαντικότητα πρέπει να διέπει την επιλογή και την εφαρμογή των λογιστικών πολιτικών.

4.6. ΈΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Ο χώρος της χρηματοοικονομικής παρουσιάζει σημαντικές αλλαγές τα τελευταία χρόνια ως απόρροια των μεταβολών στο παγκόσμιο οικονομικό και επιχειρηματικό περιβάλλον. Μέσα στο νέο πλαίσιο που σταδιακά διαμορφώνεται, η επίτευξη μιας εύρωστης χρηματοοικονομικής λειτουργίας είναι απαραίτητη για κάθε επιχείρηση και οργανισμό, προκειμένου να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά του και να βελτιωθούν οι επιδόσεις του. Η αυξανόμενη όμως πολυπλοκότητα των σύγχρονων δεδομένων και προβληματισμών της χρηματοοικονομικής - λογιστικής επιστήμης και ανάλυσης καθιστά αναγκαία, όχι μόνο τη θεωρητική εμβάθυνση στη φύση και την έννοια των προβλημάτων αυτών αλλά πολύ περισσότερο στην ανάπτυξη συγκεκριμένων μεθοδολογιών για την αντιμετώπισή τους μέσα σε ορθολογικά, ρεαλιστικά και επιστημονικά πλαίσια.

Η χρηματοοικονομική ανάλυση ως εργαλείο διεξαγωγής βασικής μικροοικονομικής έρευνας μας δίνει τη δυνατότητα σε πολλές περιπτώσεις να εξάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα για τις ιδιότητες των επιχειρήσεων και μέσα από αυτά να οδηγηθούμε στη λήψη επιχειρηματικών/ επενδυτικών αποφάσεων. Οι λογιστικές πληροφορίες γνωστοποιούνται ή αποκαλύπτονται στους ενδιαφερόμενους για τις οικονομικές μονάδες με γραπτές κατά κανόνα, εκθέσεις. Η χρηματοοικονομική ανάλυση απαιτεί συγκροτημένη και αναλυτική δουλειά προκειμένου τα συμπεράσματα που θα εξαχθούν να απορρέουν από τον ορθό συνδυασμό χρηματοοικονομικών δεδομένων και συνεπώς να αντανακλούν όσο το δυνατόν περισσότερο την πραγματική κατάσταση.

Ξεκινώντας ωστόσο, την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων μιας εταιρείας θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι τα όποια αποτελέσματα προκύψουν θα είναι μικρής σημασίας εάν προηγουμένως δεν έχουμε φροντίσει να αποκτήσουμε μια όσο το δυνατόν πιο πλήρη εικόνα για τα γενικότερα δεδομένα που αφορούν την επιχείρηση.

Ο λόγος είναι ότι πολλές φορές η μελλοντική πορεία μιας επιχείρησης, την οποία ενδιαφερόμαστε να προβλέψουμε μέσω της ανάλυσης μας, δεν εξαρτάται μόνο από οικονομικούς παράγοντες αλλά και από άλλους όπως:

- Η *χώρα* στην οποία δραστηριοποιείται η επιχείρηση με έμφαση στην σταθερότητα του οικονομικού, φορολογικού και κοινωνικού περιβάλλοντος.
- Ο *κλάδος* στον οποίο δραστηριοποιείται σε συνδυασμό με τη δυνατότητα διαφοροποίησης των προϊόντων της.
- Το *ιδιοκτησιακό της καθεστώς* με έμφαση στο εάν πρόκειται για πολυμετοχική ή οικογενειακή επιχείρηση.
- Η *διοίκηση της επιχείρησης* με έμφαση στην ικανότητα, την εντιμότητα και την εμπειρία της, στην άσκηση της διοίκησης
- Το *αναπτυξιακό πρόγραμμα* της επιχείρησης. Για παράδειγμα μια εταιρεία μπορεί να παρουσιάζει στις οικονομικές καταστάσεις της προβλήματα ρευστότητας, αλλά αυτά να οφείλονται στην προώθηση επενδυτικών προγραμμάτων που θα εκτοξεύσουν την παραγωγική δυνατότητα ή την εξοικονόμηση πόρων κ.α. της επιχείρησης κατά τα προσεχή χρόνια με συνεπακόλουθη την αύξηση των εσόδων και της κερδοφορίας της
- Η *οργάνωση της επιχείρησης* με έμφαση στην ύπαρξη και σωστή λειτουργία όλων εκείνων των μηχανισμών (όπως ορθή εταιρική διακυβέρνηση, αποτελεσματική λειτουργία τμήματος εσωτερικού ελέγχου κ.α.) που διασφαλίζουν την χρηστή διαχείριση αλλά και την ορθή απεικόνιση στις καταστάσεις της επιχείρησης, της πραγματικής εικόνας . Επίσης, οι τεχνολογικές της υποδομές, η τεχνογνωσία και εν γένει η ποιότητα του απασχολούμενου προσωπικού.

Η ανάλυση αυτή περιλαμβάνει συνήθως τρεις διαδικασίες: η πρώτη αναφέρεται στην επιλογή και τον υπολογισμό ορισμένων σχέσεων μεταξύ των αναφερόμενων στις λογιστικές καταστάσεις στοιχείων, ανάλογα με την επιδιωκόμενη απόφαση, η δεύτερη συνίσταται στην κατάταξη των δεδομένων κατά τέτοιο τρόπο ώστε να είναι δυνατός ο υπολογισμός των μεταξύ των σημαντικών σχέσεων και η τρίτη περιλαμβάνει την αξιολόγηση, μελέτη και ερμηνεία των παραπάνω σχέσεων.

4.7. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Η ανάλυση λογιστικών καταστάσεων έχει ως αντικείμενο τη μελέτη των σχέσεων των οικονομικών στοιχείων που αναφέρονται σε αυτές σε δεδομένη χρονική στιγμή καθώς και των τάσεων αυτών διαχρονικά (Νιάρχος Ν., 2004). Η ανάλυση αυτή περιλαμβάνει τρεις διαδικασίες:

- Η πρώτη αναφέρεται στην επιλογή και στον υπολογισμό ορισμένων σχέσεων μεταξύ των αναφερόμενων στις λογιστικές καταστάσεις στοιχείων ανάλογα με την επιδιωκόμενη απόφαση.
- Η δεύτερη συνιστάται στην κατάταξη των δεδομένων ώστε να είναι δυνατός ο υπολογισμός των μεταξύ των σημαντικών σχέσεων.
- Τέλος, η τρίτη περιλαμβάνει την αξιολόγηση, τη μελέτη και την ερμηνεία των παραπάνω σχέσεων.

Στο χώρο της χρηματοοικονομικής ανάλυσης σημαντική θέση κατέχει ή διαδικασία της αποτίμησης και του ελέγχου, έννοιες που είναι αναγκαίες για την διάκριση των καταστάσεων των μετοχών (εάν είναι υπερτιμημένη, υποτιμημένη). Εντούτοις, η έννοια της αποτίμησης έχει νόημα μόνο για τις επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών.

Πιο συγκεκριμένα η διαδικασία της αποτίμησης, είναι σε πολλές περιπτώσεις αναγκαία για τη διάκριση της κατάστασης των μετοχών ανάλογα με την τιμή διαπραγματεύσεως τους σε υπερτιμημένες και υποτιμημένες, για τον εντοπισμό επενδυτικών ευκαιριών. Επίσης, η διαδικασία της αποτίμησης οδηγεί τους ενδιαφερόμενους σε εξαγωγή συμπερασμάτων για τις προσδοκίες της αγοράς, όσον αφορά την μελλοντική προοπτική βιωσιμότητας και κερδοφορίας μιας επιχείρησης, μέσω σύγκρισης των θεμελιωδών στοιχείων αυτής, αλλά και μέσω της δημιουργίας σημείων αναφοράς (benchmarks).

Η διαδικασία της αποτίμησης αποτελεί αναγκαίο εργαλείο για τη διενέργεια αξιολόγησης επιχειρηματικών γεγονότων και ειδικότερα όσον αφορά τις επιδράσεις

στην αξία των επιχειρήσεων που προβαίνουν σε ενέργειες συγχωνεύσεων και εξαγορών. Ακόμη, η εφαρμογή των τεχνικών της αποτίμησης αποτελεί έναν σπουδαίο μηχανισμό διαλόγου ανάμεσα στο management μιας εταιρείας και στους μετόχους αυτής ή στους αναλυτές για θέματα που επιδρούν στην αξία της εταιρείας, όπως επίσης αποτελεί και ένα σπουδαίο εργαλείο αξιολόγησης των εναλλακτικών στρατηγικών της εταιρείας.

4.8. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Η ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων αποβλέπει όχι στην απλή παράθεση απόλυτων αριθμών, που γίνεται με τις οικονομικές καταστάσεις, αλλά στα συμπεράσματα που προκύπτουν από τις συγκρίσεις διαφορετικών αριθμών των καταστάσεων αυτών. Οι αναλύσεις συνεπώς αυτές σημαίνουν διαφορετικά πράγματα για διαφορετικούς ανθρώπους.

Αυτοί που κυρίως ενδιαφέρονται για την ανάλυση μπορεί να διακρίνονται στις εξής κατηγορίες: οι επενδυτές - μέτοχοι της εταιρείας, οι δανειστές της επιχείρησης, οι διοικούντες την επιχείρηση, οι οικονομικοί αναλυτές χρηματιστές και διάφορα στελέχη, οι αναλυτές σε περιπτώσεις εξαγορών και συγχωνεύσεων, οι ελεγκτές λογιστικών καταστάσεων κτλ.

- Οι **πιστωτές** της επιχείρησης, ενδιαφέρονται για την ικανότητα της να εξοφλεί τα χρέη της.
- Οι **προμηθευτές** της επιχείρησης ενδιαφέρονται για την ρευστότητα της.
- Οι **τράπεζες** για τη ρευστότητα της αλλά και την ικανότητα της, σε μακροπρόθεσμη περίοδο δανεισμού, να εξοφλεί τους τόκους και το κεφάλαιο.

- Οι **ιδιοκτήτες- μέτοχοι - επενδυτές**, ενδιαφέρονται για τους συντελεστές απόδοσης και κινδύνου. Αναλυτικότερα, Οι επενδυτές ενδιαφέρονται για την ανάλυση γιατί δίνουν τα επιχειρηματικά κεφάλαια (τα κεφάλαια αυτά αποτελούν την ασπίδα προστασίας των δανειακών κεφαλαίων της επιχείρησης) καθώς ενδιαφέρονται να επενδύουν στις συγκεκριμένες μετοχές. Επίσης, προσβλέπουν στο μέρισμα που δικαιούνται εφόσον η επιχείρηση είναι κερδοφόρα αφού προηγουμένως εξυπηρετηθούν οι δανειστές της, ενδιαφέρονται για την σπουδαιότητα της επιχείρησης μέσα στον κλάδο καθώς και την μεταγενέστερη εξέλιξη την κερδοφορίας της, την ανταγωνιστική της θέση κτλ. και αυτό γιατί εάν οι μετοχές της συγκεκριμένης εταιρείας έχουν αυξημένη τιμή στην αγορά τότε θα την προτιμήσουν οι επενδυτές έναντι άλλων επιχειρήσεων.
- Οι **δανειστές** της, ενδιαφέρονται και εξετάζουν την ανάλυση της γιατί δανείζουν σε αυτή κεφάλαια. Μορφή δανεισμού αποτελεί και η πίστωση που δίνεται σε προμηθευτές διότι αυτοί αναμένουν την πληρωμή τους σε βραχύ χρονικό διάστημα. Τα δανειακά αυτά κεφάλαια είτε προέρχονται από βραχυχρόνιες είτε από μακροχρόνιες πιστώσεις και η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να τα αποπληρώσει ανεξάρτητα από την οικονομική της θέση. Εάν η δραστηριότητα της επιχείρησης έχει ζημίες τότε αυξάνονται και οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι δανειστές της τόσο για την λήψη των τόκων όσο και για την επιστροφή των δανειακών τους κεφαλαίων.
- Οι **διοικούντες** της επιχείρησης, ενδιαφέρονται για την ανάλυση διότι συνδέονται άμεσα με αυτή και μπορούν να συγκρίνουν από πρώτο χέρι εάν η εταιρεία τους είναι ευνοϊκή ή όχι. Η διοίκηση στοχεύει και κυρίως ασκεί έλεγχο και παρατηρεί την επιχείρηση από τη σκοπιά των εκτός αυτής τρίτων, δηλαδή των δανειστών και των επενδυτών της επιχείρησης. και μπορεί να προτείνει μέτρα για την βελτίωση της οικονομικής κατάστασης της.
- Η ανάλυση επίσης είναι σημαντική στην περίπτωση των εξαγορών ή συγχωνεύσεων μεταξύ εταιρειών διότι βοηθά στην μεγαλύτερη εκτίμηση των

άυλων περιουσιακών στοιχείων όπως η φήμη και πελατεία, υπεραξία κ.α. έτσι εξετάζεται η ανάλυση με μεγαλύτερο βάθος για την εταιρεία.

- Οι **ελεγκτές** από την άλλη, ασχολούνται με τις λογιστικές καταστάσεις και διατυπώνουν πορίσματα σχετικά με την ακρίβεια αυτών ή παρατηρήσεις οι οποίες θα πρέπει να τονίζονται και να εξετάζονται από την ίδια την επιχείρηση. Συγκεκριμένα ανακαλύπτουν λάθη ή ατασθαλίες που είχαν γίνει, οπότε και αυτοί ενδιαφέρονται για την σωστή χρήση των λογιστικών καταστάσεων διότι σημαντικά λάθη μπορεί να οδηγήσουν την επιχείρηση σε λανθασμένο υπολογισμό των κερδών της και σε αυξημένη φορολογία. (Νιάρχος 2004).

4.9. ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ

Τόσο το γεγονός ότι οι αναλύσεις των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σημαίνουν διαφορετικά πράγματα για διαφορετικούς ανθρώπους όσο και το γεγονός ότι τα συμπεράσματα προκύπτουν από τις συγκρίσεις διαφορετικών αριθμών των καταστάσεων αυτών, οδηγούν στη χρήση αριθμοδεικτών.

Αριθμοδείκτης είναι το πηλίκο μεταξύ επιλεγμένων αριθμητικών τιμών που λαμβάνονται από τις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης. Καταρτίζονται με σκοπό τον προσδιορισμό της πραγματικής θέσεως ή της αποδοτικότητας των διάφορων τμημάτων ή ολόκληρων τομέων οι οποίοι αφορούν μία οικονομική μονάδα και σε τελική ανάλυση της πραγματικής καταστάσεως ολόκληρης της οικονομικής μονάδας ή και γενικότερα του κλάδου στον οποίο ανήκει η μονάδα αυτή. Ένας Αριθμοδείκτης παριστάνεται συνήθως είτε με τη μορφή πηλίκου κάποιων μεγεθών είτε με τη μορφή ποσοστού (wikipedia).

Οι ενδιαφερόμενοι των οικονομικών δεδομένων της επιχείρησης, (εσωτερικοί ή εξωτερικοί) προκειμένου να αναλύσουν τις οικονομικές καταστάσεις χρησιμοποιούν ως μέσα τους χρηματοοικονομικούς δείκτες ή αριθμοδείκτες.

Η δυνατότητα της πληροφόρησης που παρέχει η ανάλυση των στοιχείων όπως αυτή των αριθμοδεικτών, δίνει την δυνατότητα στους χρήστες τους να εκτιμούν τον κίνδυνο καθώς και την απόδοση της κάθε επένδυσης, ώστε να είναι δυνατή η επιλογή της πιο αποτελεσματικής και ενδεδειγμένης λύσης. Επίσης, με την χρήση αυτών μπορούν να καθοριστούν οι ανάγκες χρηματοδότησης της επιχείρησης καθώς επίσης και οι δυνατότητες διαπραγμάτευσης που έχει με τους εξωτερικούς της χρηματοδότες. Έτσι, μπορούμε να πληροφορηθούμε σε γενικές γραμμές για τη ρευστότητα, τη δραστηριότητα, την αποδοτικότητα και την βιωσιμότητα μιας επιχείρησης σε σχέση με την διάρθρωση των κεφαλαίων της και σε τελική ανάλυση την πραγματική κατάσταση ολόκληρης της οικονομικής μονάδας. Οι αριθμοδείκτες είναι εξίσου σημαντικοί και για την συγκριτική μελέτη της οικονομικής μονάδας είτε διαχρονικά είτε σε σχέση με τα δεδομένα του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιείται.

Αν και υπάρχουν πολλές κατηγορίες δεικτών, επτά είναι οι κύριες κατηγορίες:

1. **Δείκτες ρευστότητας:** Με τους οποίους δείχνεται τι περιουσιακά (χρήματα, επιταγές κ.λ.π.) στοιχεία της εταιρείας μπορούν να ρευστοποιηθούν άμεσα για να καλύψει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της.
2. **Δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας:** Που δείχνουν πως χρηματοδοτείται η επιχείρηση από τους μετόχους της ή τις τράπεζες.
3. **Δείκτες Δραστηριότητας:** Που δείχνουν πόσο καλά γίνεται η εκμετάλλευση των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης και
4. **Δείκτες κερδοφορίας:** Που δείχνουν πόσο κερδίζει η επιχείρηση σε σχέση με το τζίρο της και τα περιουσιακά της στοιχεία.
5. **Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας:** Χρησιμοποιούνται προκειμένου να μετρηθεί ο βαθμός αποτελεσματικότητας μιας επιχειρήσεως στη χρησιμοποίηση των περιουσιακών στοιχείων, κατά πόσο δηλαδή γίνεται ή όχι χρησιμοποίηση αυτών.
6. **Αριθμοδείκτες Διαρθρώσεως Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας:** Μέσω των συγκεκριμένων αριθμοδεικτών εκτιμάται η μακροχρόνια ικανότητα της επιχείρησης να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της και ο βαθμός προστασίας που απολαμβάνουν οι πιστωτές της.
7. **Αριθμοδείκτες Επενδύσεων ή Επενδυτικοί Αριθμοδείκτες:** Οι αριθμοδείκτες αυτοί συσχετίζουν τον αριθμό των μετοχών μιας επιχειρήσεως και τη

χρηματιστηριακή τους τιμή με τα κέρδη, τα μερίσματα και τα άλλα περιουσιακά στοιχεία της

Σημαντικό δε είναι να γνωρίζουμε ότι:

- Οι δείκτες πολλές φορές μπορεί να επηρεάζονται από ειδικές καταστάσεις όπως π.χ. νομισματικές διακυμάνσεις ή από ακραίες τιμές που εμφανίζονται κάποια δεδομένη χρονική στιγμή. Για αυτό πολλές φορές στη θέση των απολύτων τιμών, προτιμώνται εφόσον είναι δυνατόν, να λαμβάνονται οι τιμές μέσου όρου.
- Η εξαγωγή των δεικτών για μια επιχείρηση και για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο ελάχιστη ή μηδενική αξία έχει εάν δεν μπορεί να συσχετισθεί με τους αντίστοιχους δείκτες προηγούμενων χρονικών περιόδων και με τους αντίστοιχους δείκτες του κλάδου ή της εθνικής οικονομίας στην οποία δραστηριοποιείται η επιχείρηση.
- Στις περιπτώσεις ανάλυσης επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται εντός ενός επιχειρηματικού ομίλου, η ανάλυση πρέπει να εκτείνεται και στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του ομίλου. Όπως είναι προφανές με άλλα κριτήρια θα αντιμετωπισθεί μια ασθενής επιχείρηση που δραστηριοποιείται εντός ενός εύρωστου ομίλου και με άλλα αντίστοιχα μια εύρωστη επιχείρηση που δραστηριοποιείται εντός ενός αδυνάτου επιχειρηματικού ομίλου. Επίσης μπορεί κατά τη διαδικασία αυτή να προκύψουν και συμπεράσματα σχετικά με την πιθανότητα μεταφοράς πόρων (μέσω υπερ/υποτιμολογήσεων) από μια επιχείρηση ενός ομίλου σε μια άλλη όπως και γενικότερα ενδείξεις για κάποιου είδους «μαγειρέματος» των οικονομικών καταστάσεων.
- Τέλος, ο τρόπος με τον οποίο συσχετίζονται τα μεγέθη είναι τέτοιος ώστε στους περισσότερους δείκτες οι υψηλότερες τιμές να αντιστοιχούν σε ευνοϊκότερες καταστάσεις και οι χαμηλότεροι σε δυσμενέστερες.

4.10. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Οι κυριότεροι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στην ανάλυση λογιστικών καταστάσεων είναι οι εξής :

4.10.1. Διαστρωματική ή Κάθετη μέθοδος ανάλυσης

Σύμφωνα με την μέθοδο αυτή δημιουργούνται καταστάσεις κοινού μεγέθους, που είτε θα αφορούν μια επιχείρηση σε διαφορετικές χρονικές περιόδους είτε δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις στην ίδια χρονική περίοδο. Η μελέτη μιας τέτοιας κατάστασης σε σύγκριση με άλλης ανταγωνιστικής ή του κλάδου, θα δείξει αν η επιχείρηση έχει τοποθετήσει υψηλό ποσοστό των κεφαλαίων της σε αποθέματα ή απαιτήσεις ή αν τα κυκλοφοριακά της στοιχεία είναι ανεπαρκή και τα πάγια της υψηλότερα από το μέσο όρο ολόκληρου του κλάδου όπου ανήκει (Νιάρχος 2004).

Η κάθετη ανάλυση εμφανίζει τις λογιστικές καταστάσεις σε ποσοστά επί τοις εκατό και αποσκοπεί στην διαρθρωτική ανάλυση αυτών. Έτσι μπορεί να δείξει ότι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό των κεφαλαίων της προέρχεται από τρίτους οπότε αμέσως εμφανίζεται πίεση στην επιχείρηση και υπάρχει σχετικά μικρή ασφάλεια για τους πιστωτές της. Η σύγκριση μεταξύ καταστάσεων πολλών επιχειρήσεων είναι δυσκολότερη από τη σύγκριση καταστάσεων μιας επιχείρησης σε διαφορετικές περιόδους.

4.10.2. Συγκριτική ή διαχρονική μέθοδος ανάλυσης.

Αυτή συντελείται με την κατάταξη των στοιχείων ανά κατηγορίες για μια σειρά ετών. Τα λογιστικά στοιχεία αποκτούν μεγαλύτερη σημασία όταν συγκρίνονται με άλλα ή παρόμοια προηγούμενων ετών ή χρήσεων. Οι καταστάσεις με λογιστικά στοιχεία δύο ή περισσότερων χρήσεων καλούνται συγκριτικές ή χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Έτσι ετήσια, εξαμηνιαία κ.τ.λ. μπορούν να συγκριθούν τα στοιχεία κάθε μιας επιχείρησης με τα αντίστοιχα προηγούμενων χρήσεων και να οδηγήσουν σε

συμπεράσματα σχετικά με την τάση και το ρυθμό τους. Διαχρονικά, όσο περισσότερες είναι οι χρήσεις οι οποίες αναφέρονται οι συγκριτικές καταστάσεις τόσο πιο αξιόπιστα είναι τα συμπεράσματα που θα εξαρθούν (Νιάρχος 2004).

4.10.3. Μέθοδος ανάλυσης των χρονολογικών σειρών με δείκτες τάσεως

Στις περιπτώσεις που οι συγκρίσεις αφορούν μεγέθη των λογιστικών καταστάσεων για μακρά χρονική περίοδο η μέθοδος των συγκριτικών καταστάσεων είναι δύσκολη και κοπιαστική. Στην περίπτωση αυτή χρησιμοποιούνται οι αριθμοδείκτες ανάλογα με το είδος της πληροφορίας που χρειάζεται να παρέχουν. Έτσι γενικά έχουμε δείκτες που μας βοηθούν την διερεύνηση της οικονομικής διάρθρωσης και της ρευστότητας της επιχείρησης, της αποδοτικότητας της, της διαχειριστικής της πολιτικής, της ανάπτυξης της επιχείρησης, της χρηματιστηριακής αγοράς για τις εισηγμένες, την βιωσιμότητα της.

Παράλληλα, εκτός από την χρησιμοποίηση των δεικτών, η οικονομική ανάλυση και ο έλεγχος χρησιμοποιεί και άλλα εργαλεία με κυριότερα από αυτά δύο συμπληρωματικές καταστάσεις, οι οποίες για τις εταιρείες που εφαρμόζουν τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (Δ.Π.Χ.Π.) καταρτίζονται και δημοσιεύονται μαζί με τις υπόλοιπες οικονομικές καταστάσεις ενώ για τις υπόλοιπες επιχειρήσεις μπορούν να καταρτισθούν με βάση τα δεδομένα των καταστάσεων αυτών. Αυτές είναι i) η κατάσταση πηγών και χρήσεων κεφαλαίου ii) η κατάσταση ταμειακών ροών.

Στις περιπτώσεις αυτές καλό θα ήταν οι αναλυτές να χρησιμοποιούν τον αριθμοδείκτη τάσεως. Αυτός προβλέπει την επιλογή ενός έτους, μιας χρονικής στιγμής που θα αποτελέσει τη βάση και ο αριθμοδείκτης θα πρέπει να είναι ίσος με το 100. Έτσι εάν η απόλυτη τιμή ενός οικονομικού στοιχείου είναι μικρότερη από αυτή στο έτος βάσης, τότε ο αριθμοδείκτης θα είναι μικρότερος του 100. Αν η απόλυτη τιμή είναι μεγαλύτερη από αυτή που εμφανίζεται στο έτος βάσης, τότε ο αριθμοδείκτης είναι μεγαλύτερος του 100. (Νιάρχος Ν., 2004)

4.10.4. Εξειδικευμένες μέθοδοι

Αυτές περιλαμβάνουν την ανάλυση των μεταβολών της οικονομικής θέσης μιας επιχείρησης, την ανάλυση του νεκρού σημείου, αριθμοδείκτες και άλλες μέθοδοι όπως διαχρονικές συγκρίσεις, διαστρωματικές συγκρίσεις.

Παραδείγματος χάριν, για τις καταστάσεις τάσης μπορούν να εξεταστούν δυο επιχειρήσεις του ιδίου κλάδου π.χ. εκφράζοντας τα ποσά των λογαριασμών του ισολογισμού μιας εταιρείας ως ποσοστά του συνόλου του ενεργητικού ή του συνόλου των κεφαλαίων και τα ποσά της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσεως ως ποσοστό των πωλήσεων. Έτσι εξετάζεται διαχρονικά το σύνολο του ενεργητικού αν αυξήθηκε ή μειώθηκε και αν αυξήθηκαν οι μειώθηκαν κάποια στοιχεία από την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΈΛΕΓΧΟΣ ΣΤΟΥΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Το κεφάλαιο αυτό ασχολείται με την ανάπτυξη ενός Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου για τις επιχειρήσεις ανάλογα με τις βασικές ομάδες του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου. Ειδικότερα, για κάθε κατηγορία παρουσιάζονται τα πιθανά προβλήματα – κίνδυνοι που μπορούν να προκύψουν, οι τρόποι με τους οποίους μπορούν να αντιμετωπιστούν (προσδιορίζεται δηλαδή το περιεχόμενο ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου ανάλογα με την κάθε ομάδα λογαριασμών) και γίνεται αναφορά στο κατά πόσο τα μέτρα αυτά, ήδη εφαρμόζονται από τα υπάρχοντα συστήματα έλεγχου των επιχειρήσεων. Εξετάζεται με άλλα λόγια, συνοπτικά η αποτελεσματικότητα των υπάρχόντων συστημάτων εσωτερικού ελέγχου.

η αξιολόγηση ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

5.1 ΈΛΕΓΧΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΠΑΓΙΩΝ

Ο έλεγχος των λογαριασμών των παγίων είναι μια σχετικά εύκολη διαδικασία καθώς οι λογαριασμοί αυτοί περιλαμβάνουν λίγα στοιχεία χωρίς σημαντικές ιδιαιτερότητες.

Πάγια περιουσιακά στοιχεία, είναι εκείνα τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης που αποφέρουν οικονομικά οφέλη για την επιχείρηση σε χρονικό διάστημα που υπερβαίνει την λογιστική ετήσια περίοδο. Τα πάγια περιουσιακά στοιχεία διακρίνονται σε υλικά ή ενσώματα πάγια, άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία και έξοδα πολυετούς απόσβεσης.(Σιώτης Θ., 2006).

- **Υλικά ή ενσώματα πάγια:** Πρόκειται για υλικά αγαθά, όπως κτίρια, μηχανήματα, έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός κτλ.
- **Άυλα πάγια:** πάγια ή ασώματες ακινητοποιήσεις. Είναι οικονομικά αγαθά τα οποία δεν έχουν υλική υπόσταση, όπως διπλώματα ευρεσιτεχνίας, σήματα, φήμη και πελατεία, πνευματική ιδιοκτησία, επωνυμία κτλ. τα οποία έχει αποκτήσει η επιχείρηση έναντι συγκεκριμένου τιμήματος.
- **Έξοδα πολυετούς απόσβεσης.** Είναι οι δαπάνες που πραγματοποιούνται για την ίδρυση και οργάνωση της επιχείρησης καθώς και για την επέκταση και αναδιοργάνωσή της, όπως έξοδα ίδρυσης και οργάνωσης. Επειδή την εξυπηρετούν για μεγάλο διάστημα, δεν κρίνεται σκόπιμο να αποσβεστούν στη χρονιά που πραγματοποιούνται.

Οι αποφάσεις σχετικά με τη διαχείριση των πάγιων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης λαμβάνονται από τα στελέχη του ανώτερου management λόγω της μεγάλης σημασίας των σχετικών αποφάσεων (αποφάσεις που αφορούν τη δέσμευση κεφαλαίων της επιχείρησης μεγάλου ύψους και για μεγάλο διάστημα).

Ο έλεγχος στους λογαριασμούς των παγίων είναι σημαντικός καθώς έχει σαν στόχο την ελαχιστοποίηση του κινδύνου την διαχείριση και διαφύλαξη τους.

5.1.1. Πιθανά Προβλήματα

Τα σημαντικότερα προβλήματα κίνδυνοι που ενδέχεται να χρειαστεί να αντιμετωπίσει μια επιχείρηση σε σχέση με τα πάγια περιουσιακά στοιχεία της είναι:

- οι μεταβολές των παγίων στοιχείων χωρίς την έγκριση εξουσιοδοτημένου προσώπου,
- ο λανθασμένος και ανακριβής προσδιορισμός του κόστους κτήσης των παγίων,
- η λανθασμένη και ελλιπής ή παραποιημένη καταχώρηση των λογιστικών γεγονότων στα λογιστικά βιβλία καθώς οι καταχωρήσεις αυτές ενδέχεται να αφορούν πραγματοποιημένες αλλά και εικονικές συναλλαγές,
- η ανεπαρκής διαφύλαξη των ενσώματων παγίων στοιχείων,
- η συνέπεια στη διάκριση των αποσβέσεων σε τακτικές και πρόσθετες,

- η ασάφεια στην περιγραφή των θέσεων εργασίας ¹⁵ και ο λανθασμένος καταμερισμός εργασίας απόρροια των οποίων αποτελεί η απουσία αμοιβαίου έλεγχου των ενεργειών τους,
- η ασυμφωνία μεταξύ αποτελεσμάτων αποτίμησης των παγίων στοιχείων με τα όσα ορίζει το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο.

5.1.2. Τρόποι Αντιμετώπισης

Για την αντιμετώπιση ή τον περιορισμό των ανωτέρω κινδύνων, η επιχείρηση θα πρέπει να προβεί στα εξής:

- Επιφόρτιση, κατάλληλων και ειδικά εξουσιοδοτημένων προσώπων, με το καθήκον της λήψης αποφάσεων σχετικά με τις μεταβολές των παγίων,
- Αυστηρή και σαφής οριοθέτηση των καθηκόντων όσων εμπλέκονται στην διαχείριση και στην λογιστική παρακολούθηση των παγίων,
- Η νομική κατοχύρωση των εμπορικών σημάτων, των ευρεσιτεχνιών, των μεθόδων παραγωγής και των άλλων άυλων παγίων στοιχείων και η διαφύλαξη της να πραγματοποιείται από συγκεκριμένο όργανο της διοίκησης,
- Συχνός έλεγχος και επαλήθευση της ύπαρξης των ενσώματων παγίων στοιχείων (δηλαδή κτίρια, μηχανήματα, βελτιώσεις κτιρίων κ.τ.λ.) από εσωτερικό ελεγκτή,
- Καθιέρωση λεπτομερούς καταγραφής των μεταβολών στα πάγια στο μητρώο παγίων και διενέργεια διασταύρωσης των δεδομένων του μητρώου παγίων με τα δεδομένα που εμφανίζουν οι συγκεντρωτικοί περιληπτικοί λογαριασμοί των παγίων στην γενική λογιστική, στο τέλος κάθε έτους,
- Οι αποσβέσεις να διενεργούνται υποχρεωτικά κάθε χρόνο και σύμφωνα με τις διατάξεις της σχετικής νομοθεσίας,
- Η αποτίμηση των παγίων στοιχείων να γίνεται στο τέλος της χρήσης και σύμφωνα με όσα ορίζει το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, όπου τα πάγια αποτιμώνται στην αξία κτήσεώς τους παρόλο που τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα δέχονται και την αποτίμησή τους σε τρέχουσες αξίες. Η αναπροσαρμογή της αξίας των παγίων στην χώρα μας γίνεται με βάση σχετικό νόμο που εκδίδει η πολιτεία στον οποίο ορίζονται και οι συντελεστές αναπροσαρμογής.

¹⁵ Λεπτομερής περιγραφή των καθηκόντων και των υποχρεώσεων μιας θέσης απασχόλησης.

- Οι λογαριασμοί των στοιχείων του παγίου ενεργητικού να παρουσιάζονται με σαφήνεια στις λογιστικές καταστάσεις.

Ο ελεγκτής για να μπορέσει να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα των μέτρων του εσωτερικού ελέγχου, που αφορούν τα πάγια, θα πρέπει να τα συγκρίνει με τα αποτελέσματα των παραπάνω προτεινόμενων μέτρων.

Ο βαθμός της αποτελεσματικότητας των μέτρων είναι ανάλογος με το μέγεθος των συγκλίσεων ή αποκλίσεων που παρατηρούνται κατά την σύγκριση του με αυτά του συστήματος ελέγχου.

5.2. ΈΛΕΓΧΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ

Κάθε επιχείρηση υιοθετεί κάποια μέτρα του εσωτερικού ελέγχου των αποθεμάτων της. Τα συστήματα του εσωτερικού ελέγχου των αποθεμάτων μπορεί να διαφέρουν από επιχείρηση σε επιχείρηση, ανάλογα με το αντικείμενο δραστηριότητας και τη φιλοσοφία της κάθε μιας. Εντούτοις, έχουν κοινούς σκοπούς και βασίζονται σε ορισμένα βασικά μέτρα και μηχανισμούς.

Αποθέματα είναι τα υλικά αγαθά που ανήκουν στην οικονομική μονάδα, τα οποία προορίζονται:

- να πωληθούν κατά τη συνήθη πορεία των εργασιών της,
- βρίσκονται στη διαδικασία της παραγωγής και προορίζονται να πωληθούν όταν πάρουν τη μορφή των έτοιμων προϊόντων,
- προορίζονται να αναλωθούν για την παραγωγή έτοιμων αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών,
- προορίζονται να αναλωθούν για την καλή λειτουργία, τη συντήρηση ή επισκευή, καθώς και την ιδιοπαραγωγή πάγιων στοιχείων,
- προορίζονται να χρησιμοποιηθούν για τη συσκευασία π.χ. των παραγόμενων έτοιμων προϊόντων ή των εμπορευμάτων που προορίζονται για πώληση.

Ο εσωτερικός έλεγχος αποθεμάτων, γενικά θα πρέπει να εξετάζει εάν τηρείται και ενημερώνεται τακτικά το βιβλίο αποθήκης και αν το σύστημα διασφάλισης των αποθεμάτων, από κλοπές, ατασθαλίες κ.λπ. διατηρεί ικανοποιητικό επίπεδο αποτελεσματικότητας.

Κύριος σκοπός της υιοθέτησης ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου στα αποθέματα είναι ο όσο το δυνατόν μεγαλύτερος περιορισμός των κινδύνων που εμφανίζονται κατά την λογιστική παρακολούθηση και γενικά την διαχείριση των αποθεμάτων.

5.2.1. Πιθανά Προβλήματα

Τα σημαντικότερα προβλήματα κίνδυνοι που ενδέχεται να χρειαστεί να αντιμετωπίσει μια επιχείρηση σε σχέση με τα αποθέματα είναι:

- ο ασαφής και συγκεκριμένος προσδιορισμός υπευθύνου και υποχρεώσεων αυτού σχετικά με διαφύλαξη των αποθεμάτων,
- η ανεπαρκής λογιστική παρακολούθηση και ελλιπής φύλαξη των αποθεμάτων,
- η έλλειψη εξουσιοδοτημένου προσώπου επιφορτισμένου με το καθήκον της παρακολούθησης της κίνησης των αποθεμάτων,
- η απουσία κατάλληλων παραστατικών, τα οποία θα πρέπει να συνοδεύουν κάθε κίνηση των αποθεμάτων,
- η απουσία χρήσης εξουσιοδοτημένων ατόμων για τη διαδικασία προσαρμογής των λογαριασμών αποθεμάτων στα αποτελέσματα της απογραφής,
- η απουσία μηχανισμού αναζήτησης υπευθύνων και καταλογισμού ευθυνών σε αυτούς, στην περίπτωση διαπίστωσης σημαντικών αποκλίσεων (ελλείμματα - πλεονάσματα) στα αποθέματα σε σχέση με τα αναμενόμενα,
- η πιθανή έλλειψη τυποποίησης και σαφήνειας στην καταγραφή των λογαριασμών στις λογιστικές καταστάσεις,
- η διαφύλαξη των αποθεμάτων τρίτων υπό την επιχείρηση χωρίς προηγούμενο σχετικό προγραμματισμό,
- η διενέργεια της διαδικασίας της απογραφής σε μη τακτικά και αυθαίρετα χρονικά διαστήματα.

5.2.2. Τρόποι Αντιμετώπισης

Η διαφύλαξη των αποθεμάτων μιας επιχείρησης και η αποτελεσματική λογιστική παρακολούθηση τους αποτελούν σημαντικά θέματα που επηρεάζουν την εύρυθμη λειτουργία της οικονομικής μονάδας. Για το λόγο αυτό, η επιχείρηση οφείλει να μέριμνα για τη διασφάλιση τους εφαρμόζοντας τα εξής σημαντικά μέτρα εσωτερικού ελέγχου:

- φύλαξη των αποθεμάτων σε χώρους ελεγχόμενης και περιορισμένης πρόσβασης,
- διενέργεια απογραφής αποθεμάτων σε τακτά χρονικά διαστήματα (τουλάχιστον μια φορά μέσα σε κάθε χρήση και μάλιστα στο τέλος αυτής υποχρεωτικά),
- συγκρότηση επιτροπών, κατόπιν εισηγήσεως της διοίκησης, για τη διενέργεια της απογραφής,
- τυποποίηση διαδικασίας απογραφής με βάση αναγνωρισμένα πρότυπα,
- προσδιορισμό ανώτατων – κατώτατων ορίων αναμενόμενου αριθμού αποθεμάτων, από τη διοίκηση πριν την διενέργεια της απογραφής,
- κατά την απογραφή πρέπει πραγματοποιείται αναγνώριση, καταμέτρηση και να καταγραφεί όλων τα αποθέματα κατ' είδος, ποιότητα και ποσότητα και κατάταξη αυτών σε κατηγορίες που να αντιστοιχούν στους επιμέρους λογαριασμούς των αποθεμάτων,
- διενέργεια της απογραφής τόσο στις κεντρικές αποθήκες όσο και στα επιμέρους τμήματα της και λεπτομερής καταγραφή των αποτελεσμάτων σε εξειδικευμένες καταστάσεις σχεδιασμένες για το σκοπό αυτό,
- κίνηση των αποθεμάτων από και προς την αποθήκη της επιχείρησης, απαραίτητα με τη συνοδεία κατάλληλων παραστατικών, υπογεγραμμένων από εξουσιοδοτημένα πρόσωπα
- διερεύνηση υποθέσεων αποκλίσεων (ελλειμμάτων – πλεονασμάτων), αναζήτηση και εντοπισμών υπαίτιων και απόδοση ευθυνών,
- τακτοποίηση διαφορών μεταξύ λογιστικών υπολοίπων και φυσικής απογραφής (ελλείμματα - πλεονάσματα) που προκύπτουν από το πρακτικό απογραφής, που συντάσσει η επιτροπή απογραφής,
- περιορισμός πρόσβασης του υπεύθυνου της αποθήκης στο λογιστήριο και στις υπηρεσίες παραλαβής και αποστολής αποθεμάτων

- καταμετρήθηκαν στην απογραφή.
- καταγραφή σε ιδιαίτερη στήλη είδη τρίτων που βρίσκονται στην επιχείρηση.

Βασική ευθύνη του ελεγκτή στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων του εσωτερικού ελέγχου είναι να γνωρίζει τα μέτρα ελέγχου που εφαρμόζει η ελεγχόμενη επιχείρηση, να τα συγκρίνει με αυτά που θα έπρεπε να εφαρμόζονται και να αξιολογεί τις επιπτώσεις του αριθμού και της σοβαρότητας των αποκλίσεων στην αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου. Αναλυτικότερα, ο ελεγκτής πραγματοποιεί συγκριτική μελέτη λογαριασμών αποθεμάτων και παραστατικών με σκοπό να εντοπίσει μέσα από αυτά τα μέτρα του ελέγχου που πιθανόν να υπάρχουν σε κάθε περίπτωση καθώς και την ορθότητα ή μη των καταχωρήσεων στα λογιστικά βιβλία.

5.3. ΈΛΕΓΧΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ

Η καθαρή θέση έχει πολλαπλή σπουδαιότητα τόσο για την επιχείρηση όσο και για τους πιστωτές της.

Καθαρή θέση μιας επιχείρησης ονομάζεται η διαφορά του συνολικού ενεργητικού (π.χ. περιουσιακά στοιχεία που το πρόσωπο έχει στην κατοχή του) και των συνολικών υποχρεώσεων (π.χ. δάνεια που πρέπει να αποπληρώσει). Καθαρή θέση στις επιχειρήσεις ονομάζεται το ποσό του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων το οποίο ανήκει στους ιδιοκτήτες της επιχείρησης, μετά την εξόφληση του παθητικού (δηλ. των βραχυχρόνιων και μακροχρόνιων υποχρεώσεων της επιχείρησης).

Σύμφωνα με την βασική λογιστική εξίσωση που ακολουθεί ο Ισολογισμός όπου $\text{Ενεργητικό}(Ε) = \text{Παθητικό}(Π) + \text{Καθαρή θέση}(ΚΘ)$, η καθαρή θέση αποτελεί τη διαφορά μεταξύ ενεργητικού και παθητικού. Η καθαρή θέση δείχνει το ποσό των περιουσιακών στοιχείων που οι φορείς της επιχείρησης συνεισέφεραν και το ποσό των περιουσιακών στοιχείων που δημιουργήθηκε εσωτερικά στην επιχείρηση ως αποτέλεσμα της κερδοφόρας λειτουργίας της και τα οποία περιουσιακά στοιχεία δεν διανεμήθηκαν στους ιδιοκτήτες ή μετόχους της, αλλά κρατήθηκαν για να εξυπηρετήσουν τους σκοπούς της. Οι όροι "καθαρή θέση", "ίδια κεφάλαια" και

"μετοχικό κεφάλαιο" είναι γενικά συνώνυμοι, αλλά οι λογιστές συχνά τους χρησιμοποιούν κατά περίπτωση με διαφοροποιημένη και πιο ειδικευμένη σημασία.

Η ύπαρξη ιδίων κεφαλαίων είναι απαραίτητη για:

- τη συγκρότηση και τη δραστηριοποίηση οποιαδήποτε οικονομικής μονάδας και
- την εξασφάλιση των πιστωτών.

Ο νομοθέτης είναι αυτός που θέτει όρους για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων και για την δημοσιότητα των μεταβολών τους, όσων αφορά την καθαρή θέση της ελεγχόμενης επιχείρησης.

Έτσι, με δεδομένο το πόσο σημαντικό είναι τα ίδια κεφάλαια σε κάθε επιχείρηση, θα πρέπει η ίδια να εφαρμόζει ένα ικανοποιητικό πλέγμα εσωτερικών ελέγχων στη διαχείρισή των ιδίων κεφαλαίων.

5.3.1. Πιθανά Προβλήματα

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, αναφορικά με τους λογαριασμούς καθαρής θέσης εστιάζει στην παρακολούθηση των μεταβολών της καθαρής θέσης από την επιχείρηση και τη διαπίστωση του εάν και κατά πόσο τηρείται η ισχύουσα σχετική νομοθεσία, προς αποφυγή των παρακάτω κινδύνων:

- Όταν δεν τηρούνται οι διατάξεις του καταστατικού κι των νόμων που αφορούν την αύξηση ή τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, το σχηματισμό των αποθεματικών κ.τ.λ. ,
- Όταν δεν τηρούνται τα κατάλληλα παραστατικά που αποδεικνύουν την πραγματοποίηση των διαφόρων μεταβολών των στοιχείων της καθαρής θέσης π.χ. αποδεικτικά έκδοσης νέων μετοχών ή εξαγοράς μετοχών,
- Όταν δεν καταχωρούνται τα σχετικά λογιστικά γεγονότα στους κατάλληλους λογαριασμούς ή καταχωρούνται με ελλείψεις και λάθη,
- Όταν δεν έχουν οριοθετηθεί με σαφήνεια τα καθήκοντα των υπευθύνων της διαχείρισης και της λογιστικής παρακολούθησης των στοιχείων της καθαρής θέσης,

- Όταν δεν υπάρχει πλήρως ενημερωμένο αρχείο ή βιβλίο μετόχων,
- Όταν διενεργούνται συναλλαγές από μη εξουσιοδοτημένα πρόσωπα,
- Όταν δεν είναι επαρκής η διαφύλαξη των τίτλων.

Η ύπαρξη κάποιων από τους ανωτέρω κινδύνους έχει σαν συνέπεια την αναποτελεσματική λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου και των μηχανισμών διοίκησης.

5.3.2. Τρόποι Αντιμετώπισης

Μερικά από τα πιο βασικά μέτρα εσωτερικού ελέγχου, που πρέπει να εφαρμόζονται με αυστηρότητα είναι τα παρακάτω:

- Η νομιμότητα των αποφάσεων των γενικών συνελεύσεων και του διοικητικού συμβουλίου να ελέγχονται από κατάλληλο όργανο,
- Να ελέγχεται τακτικά η τήρηση της υποχρέωσης για ελάχιστο μετοχικό κεφάλαιο και τακτικό αποθεματικό ή για μείωση της καθαρής θέσης πέρα του ορίου που θέτει ο νομοθέτης σύμφωνα με το άρθρο 47 του νόμου 2190,
- Η αύξηση ή η μείωση του μετοχικού κεφαλαίου να αποδεικνύονται από τα σχετικά παραστατικά,
- Η ενημέρωση των τοπικών αρχών ή του Υπουργού Εμπορίου για μεταβολές στην καθαρή θέση να είναι πλήρης και έγκαιρη,
- Τα ειδικά αποθεματικά να χρησιμοποιούνται ακριβώς για το σκοπό για τον οποίο έχουν σχηματιστεί,
- Το βιβλίο ονομαστικών μετοχών να είναι συνεχώς ενημερωμένο με τις μεταβιβάσεις των μετοχών που έγιναν κατά τη διάρκεια της χρήσης, Αυτά είναι τα μέτρα ελέγχου που πρέπει να περιλαμβάνει ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου στα στοιχεία της καθαρής θέσης για να θεωρηθεί αποτελεσματικό.

Στο στάδιο αυτό, ο ελεγκτής: αναγνωρίζει τα υπάρχοντα μέτρα του εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης και ελέγχει αν συμφωνούν με αυτά που έπρεπε να εφαρμοστούν. Επίσης, εντοπίζει τις τυχόν αποκλίσεις τους και αναζητά τα αίτια τους και τέλος αξιολογεί το σύστημα ελέγχου και την αποτελεσματικότητά του όπως προκύπτει από τα παραπάνω.

5.4. ΈΛΕΓΧΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ

Τα μετρητά, ως μέσο συναλλαγών, παρουσιάζουν αρκετά προβλήματα στη διασφάλιση τους καθώς εύκολα μπορούν να αποτελέσουν προϊόν κλοπών, υπεξαιρέσεων ενώ παρουσιάζουν και υψηλό κίνδυνο απώλειας λόγω της φορητότητας τους. Για το λόγο αυτό κρίνεται σκόπιμη η θέσπιση μέτρων εσωτερικού ελέγχου ως προς τη διαφύλαξη και τη λογιστική παρακολούθηση τους.

5.4.1. Πιθανά προβλήματα

Ο εσωτερικός έλεγχος στα διαθέσιμα αποσκοπεί κυρίως στον περιορισμό των κινδύνων που σχετίζονται με τη διαφύλαξη και τη διαχείριση αυτών. Οι πιο σημαντικοί από τους κινδύνους εστιάζουν στην πιθανότητα:

- να είναι ελλιπής ο διαχωρισμός καθηκόντων των υπαλλήλων που σχετίζονται με τα διαθέσιμα,
- να αποδειχτεί ανεπαρκής η φύλαξη των διαθεσίμων,
- να εγγράφονται στα βιβλία της τρέχουσας χρήσης πληρωμές ή εισπράξεις προηγούμενων χρήσεων
- να μη διενεργείται σωστά η απογραφή των διαθεσίμων,
- να χρησιμοποιούνται λανθασμένα τα ταμειακά διαθέσιμα,
- να μη γίνεται τακτική καταχώρηση και επαλήθευση της κίνησης των διαθεσίμων, για τις ανάγκες των συναλλαγών της επιχείρησης στα λογιστικά βιβλία,
- να υπεξαιρεθούν χρηματικά ποσά από τους εργαζόμενους ή από τους λοιπούς συναλλασσόμενους με την επιχείρηση.

5.4.2. Τρόποι Αντιμετώπισης

Στην περίπτωση των διαθεσίμων γίνεται εύκολα αντιληπτή η σημασία του εσωτερικού έλεγχου, ο οποίος για να έχει το επιθυμητό αποτέλεσμα η επιχείρηση θα πρέπει να εφαρμόζει τα ακόλουθα μέτρα:

- σαφής και σωστός καταμερισμός εργασίας (π.χ. διαχωρισμός καθηκόντων ταμεία και λογιστή)
- να λαμβάνεται μέριμνα για την επιλογή σωστών συνθηκών φύλαξης των διαθεσίμων και να ελέγχεται συστηματικά ο διαχειριστής του ταμείου,
- να γίνεται αποτίμηση των διαθεσίμων σύμφωνα με όσα προβλέπει το Γ.Λ.Σ. και να ελέγχεται η συμφωνία του λογαριασμού διαθεσίμων με το αποτέλεσμα της απογραφής που αφορά τα διαθέσιμα στ τέλος χρήσης,
- Να ελέγχεται η συμφωνία ταμείου από τρίτο πρόσωπο που δεν θα είναι υπεύθυνος της τήρησης του ταμείου ή των λογαριασμών,
- Να γίνονται αιφνιδιαστικοί έλεγχοι από εσωτερικούς ελεγκτές
- Να διασταυρώνονται τακτικά τα πόσα των συναλλαγών με τις εντολές του λογιστηρίου

Στο τέλος της χρήσης ο ελεγκτής επιλέγει δείγματα καταχωρήσεων από τους λογαριασμούς των διαθεσίμων και ανατρέχει στα σχετικά παραστατικά προκειμένου να διασταυρώσει την ορθότητα των καταχωρήσεων. Στη συνέχεια συγκρίνει τα μέτρα που εφαρμόζονται με αυτά που θα έπρεπε να εφαρμόζονται, εντοπίζει τις διαφορές που τυχόν υπάρχουν και αξιολογεί την επίπτωση τους στον βαθμό της αποτελεσματικότητας του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου στα διαθέσιμα. Κατά την απογραφή των χρηματικών μέσων ιδιαίτερη σημασία στα ελλείμματα ή στα πλεονάσματα που παρουσιάζονται αποδίδει ο εξωτερικός ελεγκτής, τα οποία αποτελούν ενδείξεις ανεπαρκών ελέγχων στην πληρωμή, την είσπραξη και την διαφύλαξη των διαθεσίμων. Από τα ανωτέρω γίνεται αντιληπτό ότι η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου θα επηρεάσει δραστικά τη διαμόρφωση του ελέγχου τεκμηρίωσης που πρόκειται να διενεργήσει ο ελεγκτής.

5.5. ΈΛΕΓΧΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

Στη διαδικασία αξιολόγησης των μέτρων που ακολουθεί ο εσωτερικός έλεγχος στο τέλος χρήσης, ο ελεγκτής συγκρίνει τα μέτρα του εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζει η ελεγχόμενη επιχείρηση στις υποχρεώσεις με αυτά που έπρεπε να εφαρμόζει.

5.5.1. Πιθανά Προβλήματα

Για τον περιορισμό ορισμένων σημαντικών κινδύνων, η καθιέρωση μέτρων και μηχανισμών ελέγχου στις υποχρεώσεις αποσκοπεί στην πιθανότητα να :

- Μην απεικονίζουν εικονικές υποχρεώσεις ή να μην απεικονίζουν τα υπόλοιπα των λογαριασμών όλες τις υποχρεώσεις της χρήσης,
- Μην έχει γίνει σωστός διαχωρισμός των υποχρεώσεων,
- Γίνονται παραλείψεις και λάθη κατά την αναγνώριση και την αποτίμηση των υποχρεώσεων σε ευρώ και σε ξένο νόμισμα,
- Μην υπάρχει σαφής διαχωρισμός των καθηκόντων του διαχειριστή των υποχρεώσεων, του λογιστή και του υπεύθυνου για την διενέργεια της απογραφής τους,
- Μην ανταποκρίνονται τα υπόλοιπα των λογαριασμών στα πραγματικά μεγέθη των υποχρεώσεων. Με την εφαρμογή ορισμένων βασικών μέτρων του εσωτερικού ελέγχου επιτυγχάνεται σε μεγάλο βαθμό η ελαχιστοποίηση των ανωτέρω σημαντικών κινδύνων.

5.5.2. Τρόποι αντιμετώπισης

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου στην περίπτωση του λογαριασμού των υποχρεώσεων επιφορτίζεται με:

- Την συνεχή παρακολούθηση των συναλλαγματικών ή των επιταγών έκδοσης τρίτων που έχουν εκχωρηθεί,

- Τον διαχωρισμό των καθηκόντων όσων παρακολουθούν λογιστικώς την κίνηση των λογαριασμών των υποχρεώσεων και αυτών που είναι υπεύθυνοι για την πληρωμή τους,
- Την τακτική επαλήθευση από τους προμηθευτές τους, τις τράπεζες και τους διάφορους πιστωτές,
- Την έγκαιρη ενημέρωση των υπεύθυνων της διαχείρισης των υποχρεώσεων για τις διακυμάνσεις της τιμής των ξένων νομισμάτων,
- Την κατάρτιση ισοζυγίου προμηθευτών σε τακτά χρονικά διαστήματα και την συμφωνία του βιβλίου γραμματίων πληρωτέων με το γενικό καθολικό,
- Την απεικόνιση των λογαριασμών των υποχρεώσεων στον ισολογισμό σύμφωνα με όσα ορίζει το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο.

Στο στάδιο αυτό, ο ελεγκτής εντοπίζει τα υπάρχοντα μέτρα και συγκρίνει με αυτά που έπρεπε να εφαρμόζονται από το προσωπικό της ελεγχόμενης επιχείρησης.

Η αποτελεσματικότητα του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου καθορίζεται από τις αποκλίσεις ανάμεσα στα μέτρα του εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζει η ελεγχόμενη επιχείρηση στις υποχρεώσεις με αυτά που έπρεπε να εφαρμόζει.

Το μέγεθος των αποκλίσεων που θα παρατηρήσει υποδηλώνουν την ανεπάρκεια των μέτρων. Για τον σκοπό αυτό, επιλέγει δείγματα καταχωρήσεων από τους λογαριασμούς των υποχρεώσεων και ανατρέχει στα αντίστοιχα παραστατικά. Εάν εντοπίσει τα ζητούμενα παραστατικά και παρατηρήσει ότι φέρουν τα απαραίτητα σημεία ελέγχου, τότε ο ελεγκτής μπορεί να συνάγει το συμπέρασμα ότι υπάρχουν μέτρα ελέγχου. Τέλος, εάν ο βαθμός της αποτελεσματικότητας των μέτρων ελέγχου κρίνεται ικανοποιητικός, τότε ο ελεγκτής προχωρεί στην διενέργεια του ελέγχου τεκμηρίωσης των υπολοίπων λογαριασμών των υποχρεώσεων καθορίζοντας το μέγεθος και την έκταση του ελέγχου τεκμηρίωσης προγραμματίζοντας τις απαιτούμενες ελεγκτικές διαδικασίες.

5.6. ΈΛΕΓΧΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

Πολλές φορές κατά τη διάρκεια της ζωής και της δραστηριοποίησης της, οι επιχειρήσεις τυχαίνει να έχει στη διάθεσή τους κάποια πλεονάζοντα κεφάλαια.

Προκειμένου λοιπόν, να αυξήσουν ακόμη περισσότερο τα κέρδη τους, οι επιχειρήσεις επιλέγουν να τα επενδύσουν. Έτσι, προχωρούν στην αγορά χρεογράφων.

Χρεόγραφα είναι τα επενδυτικά διαπραγματεύσιμα προϊόντα που εκδίδονται είτε από το κράτος, είτε από ιδιωτικές επιχειρήσεις και οργανισμούς και αποτελούν, για την εταιρεία που επενδύει, αποδεικτικά χρέους ή δικαίωμα σε διανεμόμενα κέρδη. Τέτοια χρεόγραφα είναι για παράδειγμα οι μετοχές, τα ομόλογα, τα έντοκα γραμμάτια, τα προθεσμιακά συμβόλαια κ.α.

Οι επενδύσεις αυτές, είναι συνήθως περιορισμένης χρονικής διάρκειας και αυτό συνεπάγεται ότι οι επιχειρήσεις μπορούν να ρευστοποιήσουν, τα επενδυθέντα σε χρεόγραφα, μόλις τα χρειαστούν.

Ο παραπάνω τρόπος επένδυσης πλεοναζόντων κεφαλαίων εκτός από πλεονεκτήματα, ενέχει και κινδύνους, για τα οποία λόγος θα γίνει στην αμέσως επόμενη παράγραφο.

5.6.1. Πιθανά προβλήματα

Ο εσωτερικός έλεγχος και στην περίπτωση των χρεογράφων κρίνεται και πάλι σημαντικός. Η σημασία του έγκειται στον περιορισμό κινδύνων απώλειας των πλεοναζόντων κεφαλαίων εξαιτίας απάτης ή παραποίησης λογιστικών στοιχείων. Τέτοιοι κίνδυνοι είναι πιθανόν να εμφανιστούν όταν:

- Άτομα που δεν είναι κατάλληλα εξειδικευμένα αναλαμβάνουν να διεκπεραιώσουν αγοραπωλησίες χρεογράφων γιατί τότε μπορεί να συμβούν εσκεμμένα ή μη, σοβαρά λάθη όπως για παράδειγμα να μη συμφωνούν οι όροι της αγοραπωλησίας με τη γενικότερη στρατηγική της επιχείρησης.
- Η φύλαξη των τίτλων που αποδεικνύουν την κυριότητα των χρεογράφων κρίνεται ανεπαρκής.
- Ο επιμερισμός της ευθύνης όσων σχετίζονται με τα χρεόγραφα δεν είναι σαφής και λεπτομερής.

- Εξαιτίας λανθασμένων χειρισμών τύχει να παραγραφεί το δικαίωμα είσπραξης των.
- Οι συναλλαγές δεν αποτυπώνονται στα παραστατικά ή η αποτύπωση τους δεν είναι ακριβής.
- Για τις καταχωρήσεις χρεογράφων δε διενεργείται συχνά απογραφή.

5.6.2. Τρόποι Αντιμετώπισης

Τα παραπάνω προβλήματα – κίνδυνοι μπορούν να αντιμετωπιστούν ή να περιοριστούν με την εφαρμογή του κατάλληλου συστήματος εσωτερικού ελέγχου, το οποίο:

- Θα ορίζει τρόπους με τους οποίους θα αποδεικνύεται η εγκυρότητα και η αρτιότητα των παραστατικών που συνοδεύουν τις αγοραπωλησίες χρεογράφων. Προς αυτή την κατεύθυνση είναι δυνατόν να βοηθήσουν, μετά από εισήγηση της διοίκησης, μέτρα όπως η τυποποίηση του τρόπου με τον οποίο συμπληρώνονται τα παραστατικά.
- Θα περιγράφει με ακρίβεια τον καταμερισμό της εργασίας και τα καθήκοντα – υποχρεώσεις όσων εμπλέκονται με τις αγοραπωλησίες χρεογράφων.
- Τη φύλαξη των χρεογράφων σε ασφαλές μέρος, στο οποίο πρόσβαση θα έχουν μόνο πιστοποιημένα άτομα.
- Να γίνεται η διενέργεια της απογραφής των χρεογράφων ανά τακτά χρονικά διαστήματα και να ελέγχεται συστηματικά εάν η αποτίμηση των χρεογράφων γίνεται σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ένα σύστημα ελέγχου που μπορεί να αποτρέψει κινδύνους όπως αυτοί που αναφέρθηκαν κρίνεται αποτελεσματικό και το ερώτημα που καλείται να απαντήσει τότε ο ελεγκτής είναι εάν το σύστημα ελέγχου που διαθέτει η εκάστοτε επιχείρηση περιλαμβάνει μέτρα σαν τα ανωτέρω και κατά πόσο και πως αυτή τα εφαρμόζει.

Για να το πετύχει αυτό ο ελεγκτής θα πρέπει να προβεί σε διαδικασίες εξακρίβωσης σχετικά με θέματα αγορών και πωλήσεων χρεογράφων καθώς και εκχωρήσεων χρεογράφων σε τρίτους για πώληση, φύλαξη ή εγγύηση δανείων. Πιο

συγκεκριμένα θα πρέπει παρατηρήσει εάν τα παραστατικά είναι ορθά συμπληρωμένα σύμφωνα με προαποφασισμένα πρότυπα συμπλήρωσης που προβλέπουν (π.χ. συγκεκριμένη αρίθμηση, απαραίτητα σημεία ελέγχου κ.α.) και να προσπαθήσει να ανιχνεύσει μέσα από τα συγκεκριμένα σημεία, τα μέτρα που εφαρμόζει το προσωπικό της ελεγχόμενης επιχείρησης. Στη συνέχεια θα πρέπει να ελέγχει την πληρότητα των μέτρων ως προς την βεβαιότητα καταχώρηση όλων των σχετικών με τα χρεόγραφα πραγματοποιημένων συναλλαγών, στα βιβλία της επιχείρησης. Ο ελεγκτής για να εξακριβώσει εάν όλες οι καταχωρήσεις αφορούν πραγματικές και όχι εικονικές συναλλαγές, επιλέγει δείγμα καταχωρήσεων και ανατρέχει στα αντίστοιχα παραστατικά, τα οποία εξετάζει για να εντοπίσει τα ενδεικτικά εκείνα σημεία που πιστοποιούν την ύπαρξη και εφαρμογή των μέτρων. Τέλος θα πρέπει να διεξάγει έρευνα για τυχόν λάθη και παραλείψεις που μπορούν να γίνουν και τα οποία αποδεικνύουν την έκταση της επάρκειας του συστήματος ελέγχων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο εν λόγω πόνημα, προσδιορίσαμε και αναλύσαμε όσο το δυνατόν καλύτερα την έννοια της ελεγκτικής αναφέροντας ενδεικτικά μερικούς από τους πολλούς ορισμούς της από το παρελθόν έως σήμερα, προκειμένου να σχηματίσουμε μια πιο ολοκληρωμένη γνώμη και γνώση για την έννοια της ελεγκτικής, η οποία αποτελεί τη βάση του εσωτερικού ελέγχου μιας επιχειρηματικής οικονομικής μονάδος.

Ανεξαρτήτως από την πληθώρα των εννοιών που έχουν δοθεί κατά το πέρασμα του χρόνου για την ελεγκτική, η ουσία είναι ότι αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο για την ανάπτυξη και ορθή λειτουργία των οικονομικών μονάδων, όλων των μεγεθών.

Έχοντας αναφέρει τα εξεταζόμενα θέματα της ελεγκτικής διαπιστώνουμε καλύτερα τους λόγους που την κάνουν απαραίτητη στις οικονομικές μονάδες. Μέσω της ανάλυσης των προτύπων ελέγχου αλλά και των διακρίσεων του ελέγχου γίνεται αντιληπτό πως η ευθύνη και η πληθώρα των δεδομένων που πρέπει να λάβει υπόψη του ο αρμόδιος ελεγκτής προκειμένου να προβεί στον ορθό έλεγχο των στοιχείων της οικονομικής μονάδας είναι από τα πιο σημαντικά στοιχεία σε μια οικονομική μονάδα.

Λόγω της σοβαρότητας και της ποικιλίας των θεμάτων που εξετάζουν οι ελεγκτές, πραγματοποιήθηκε ο διαχωρισμός τους σε εσωτερικούς και σε εξωτερικούς ελεγκτές, προκειμένου να μοιραστεί και των σύνολο των ευθυνών και των εργασιών. Σύμφωνα με τα δεδομένα μας, ο ρόλος του ελεγκτή είτε είναι εσωτερικός, είτε εξωτερικός περικλείεται από πολλές και σοβαρές ευθύνες, εφόσον από την κρίση τους αλλά και από τις πράξεις τους επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό η εικόνα της οικονομικής μονάδας τόσο στο περιβάλλον της αγοράς που απευθύνεται, όσο και στις οικονομικές υπηρεσίες του δημοσίου που υποχρεούται να “λογοδοτεί” για την οικονομική εικόνα της. Ένας τέτοιος φορέας είναι η εφορία που υπάγεται η κάθε οικονομική μονάδα κ.α..

Επίσης, εξετάζοντας τις έννοιες του εσωτερικού και του εξωτερικού ελέγχου συμπεράναμε τις διαφορές τους αλλά την πληθώρα των κοινών τους σημείων. Το

σημαντικότερο κοινό σημείο των δυο προ αναφερόμενων ελέγχων είναι ότι μέσω αυτών ο εκάστοτε ελεγκτής επιδιώκει την καλύτερη, αποδοτικότερη και ορθότερη λειτουργία της οικονομικής μονάδας σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν αυτή.

Προκειμένου ο έλεγχος των οικονομικών μονάδων να γίνει πιο εμπειριστατωμένος τόσο ο εσωτερικός όσο και ο εξωτερικός ελεγκτής εμβαθύνει στον έλεγχο των λογιστικών ομάδων του Ελληνικού Λογιστικού Σχεδίου. Ο έλεγχος που πραγματοποιείτε από τους ελεγκτές στις ομάδες του Ελληνικού Λογιστικού Σχεδίου απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή διότι εκτός από το γεγονός ότι εξετάζει μεγάλο όγκο δεδομένων σε κάθε μια από αυτές, οφείλει να διασταυρώνει τις λογιστικές πράξεις που έχουν πραγματοποιηθεί με τα σχετικά παραστατικά που αποδεικνύουν την ορθότητά τους.

Το κυριότερο στοιχείο που τίθεται σε έλεγχο σε κάθε ομάδα είναι το προσάρτημα των οικονομικών καταστάσεων, γι' αυτό τον λόγο θεωρήσαμε απαραίτητο να αναφέρουμε πιο πάνω μερικές πληροφορίες για το περιεχόμενο και την λειτουργία του, στη συνέχεια προβαίνει στον έλεγχο και στο συσχετισμό των οικονομικών στοιχείων της κάθε ομάδας με αυτό προκειμένου να διαπιστωθεί η ορθότητα τόσο του προσαρτήματος όσο και των λογιστικών πράξεων που έχουν πραγματοποιηθεί. Οι διαδικασίες ελέγχου έρχονται σε πέρας, όπως διαπιστώσαμε, όταν πλέον ο αρμόδιος ελεγκτής είναι σε θέση να συντάξει την απαραίτητη για την οικονομική μονάδα έκθεση ελέγχου.

Ολοκληρώνοντας λοιπόν την εν λόγω εργασία το κυριότερο συμπέρασμα είναι ότι ο εσωτερικός έλεγχος, ανεξαρτήτως του είδους του και του μεγέθους της οικονομικής μονάδας, είναι ζωτικής σημασίας για την ικανοποιητική και αποτελεσματική πορεία, τόσο των επιχειρήσεων που επιδιώκουν τη συμμόρφωση τους με τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα όσο και για όλες τις επιχειρήσεις γενικότερα. Για αυτό το λόγο, οι ελληνικές επιχειρήσεις, τα τελευταία χρόνια όλο και περισσότερο, προχωρούν στη συγκρότηση και δημιουργία τμήματος εσωτερικού ελέγχου, το οποίο παρέχει υπηρεσίες προς τη διοίκηση (παρέχει συμβουλές αποτελεσματικής διαχείρισης και αναλυτικές πληροφορίες στα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων).

Για τους λόγους αυτούς προτείνεται η επέκταση της δημιουργίας τμήματος εσωτερικού ελέγχου και σε εταιρίες που δε διαθέτουν ήδη, καθώς θεωρείται ότι είναι προς όφελος τόσο της οικονομικής τους πορείας, αφού μέσω της αποτελεσματικής διεξαγωγής του εσωτερικού ελέγχου θα μπορέσουν να αναπτυχθούν ευκολότερα και θα προσελκύσουν νέους επενδυτές, οι οποίοι θα συνδράμουν στην περαιτέρω εξέλιξη τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Θεοχάρη Σιώτη, Αγγέλου Ζωίτσα - Σοφία, (2009). «Σύγχρονη Ελεγκτική»
2. Βασίλειος Λουμιώτης, (2005). «Συμπληρωματικές Οδηγίες Προγράμματος Ελέγχου Οικονομικών Καταστάσεων».
3. Δρογαλάς, Γ., Φωτιάδης, Θ. και Σουμπενιώτης, (2006). «Εννοιολογικό Πλαίσιο Εσωτερικού Ελέγχου: Θεωρητική Προσέγγιση και Πραγματική Μελέτη».
4. Κάντζος, Κ. (2006) «Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική».
5. Καζαντζής, Ι.Χ. (2006) «Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Εννοιών».
6. Φλιτούρης, Αθ. (2007), «Ελεγκτική, Εσωτερικός – Εξωτερικός και Φορολογικός Έλεγχος».
7. Καραγιώργος, Θ., Δρογαλάς, Γ. και Παζάρσκη, Μ., (2007). «Η σχέση του εσωτερικού ελέγχου και της διαχείρισης του κινδύνου στην σύγχρονη επιχείρηση», (Πρακτικά Ημερίδας, για τον επίτιμο τόμο προς τιμή, Αρ. Ιγνατιάδη. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη)
8. Γκίκας, Δ., Παπαδάκη, Α., (2012). «Χρηματοοικονομική Λογιστική».
9. Μπάλλας Α., Χέβας Λ., (2011). «Χρηματοοικονομική Λογιστική».
10. Μπάλλας, Απ., (2004), «Ελεγκτική», (σημειώσεις μαθήματος: Ελεγκτική).
11. Παπαδάτου, Θ., (2001). «Εσωτερικός και Εξωτερικός Ανωνύμων Εταιριών», (Α΄ Έκδοση)
12. Θεοχάρη Μπάλη, (1998). «Εσωτερικός Έλεγχος».

13. Παντελής Στυλ. Παπαστάθης, (2003). «Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις επιχειρήσεις - οργανισμούς και η πρακτική εφαρμογή του», (τόμος Α – τόμος Β).
14. Παπά Α. Αντώνης, (1999), «Εισαγωγή στην Ελεγκτική»
15. Κωνσταντίνος Κάντζος, (1995). «Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική».
16. Γρηγοράκος, Θεόδωρος Γ. (2005). «Ανάλυση και Ερμηνεία του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου».
17. Λεοντάρης Μιλτιάδης, (2009). «Γενικό Λογιστικό Σχέδιο»
18. Λεοντάρης Μιλτιάδης, (2009). «Γενικό Λογιστικό Σχέδιο και Ισολογισμός»
19. Βασιλάτου-Θανοπούλου Ε., (1998). «Εισαγωγή στη Χρηματοοικονομική Λογιστική».
20. Γκίκας Δ., (1997). «Η Ανάλυση και οι Χρήσεις των Λογιστικών Καταστάσεων».
21. Κάντζος Κ., (1994). «Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων».
22. Νιάρχος, Ν., (2004). «Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων».
23. Σιωτης, Θ. (2006) «Χρηματοοικονομική Λογιστική Ι».

Διαδικτυακή Βιβλιογραφία

www.euretirio.com

www.soel.gr

www.wikipedia.gr

www.taxisnet.gr ,.

